

Tusschen servet en tafellaken. Gezellige praatjes met onze Hollandsche jongens

Johanna van Woude

bron

Johanna van Woude, *Tusschen servet en tafellaken. Gezellige praatjes met onze Hollandsche jongens.*
Dusseau & Co., Amsterdam / Kaapstad z.j. [1895]

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/woud008tuss01_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

[Voorwoord]

Hoe zal ik u boeien, o gij dartele knapen, zoo tusschen veertien en twintig jaar, die gloeit voor voetbal- en tennisspel; - die mij, in uw genot verdiept, op uw rijwiel voorbij snort, - of in uw gestreept tricot met krachtigen arm de gieken doet voortschieten op onze rivieren; -

hoe zal ik het wagen aan *uw* kamerdeurtje te kloppen, gij arme blokkers, die alle krachten moet inspannen om uwe makkers bij te houden op gymnasium, handelschool of hogere burgerschool; -

of hoe zal ik aandacht durven vragen van u, die liefst van geen enkele inspanning weet

en, op uwe sofa uitgestrekt, u verwondert dat iemand het leven mooi kan vinden;
of van *u*, die reeds op kantoren werkzaam zijt en u verheugt als eindelijk de avond
u wat vrijheid, lucht en lichaamsbeweging brengt....!

Neen, ik maak mij geen illusies. *En corps* keert ge u allen met schrik van mij af.

En toch moet ik u allen hebben.

Misschien is daar een liefhebbende grootvader of tante, die u mijn boek cadeau
doet. En als gij dan met een lang gezicht uwe dankbaarheid hebt te kennen gegeven
en mijn werk fluks in een hoekje hebt gezet, volstrekt

niet nieuwsgierig naar den inhoud, dan is daar misschien weer een trouwe moeder of lieve zus, die er in bladert, en, zoo in een gezellig schemerurtje, eens zegt: ‘Och, Wim, dit moet ik je nu toch eens even voorlezen.’

Of: ‘Toe Piet, rook een sigaar bij me, en luister eens naar dit ééne hoofdstukje.’

Zulke vrouwen weten altijd precies welk van de 20 hoofdstukken u het meest zal pakken. En misschien zal, als dat ééne hoofdstuk u beviel, (ze zijn maar kort), er wel eens een oogenblik komen, wanneer ge, op uwe stille kamer gezeten, uwe deur op slot

doet en heimelijk nog eens in mijn boek aan het bladeren gaat.

En als ge dat nu maar eens een enkele maal doet, ben ik reeds tevreden.

Er is beweerd dat onze hedendaagsche jongelui gelijk telescopen zijn; gemakkelijk uit te schuiven, spoedig te doorzien en spoedig ook te sluiten.

Het is waar dat jongelieden spoedig openhartig zijn tegenover menschen, die hunne sympathie weten te winnen; maar het blijft toch een feit, dat in elk mensch, - jong of oud, - een innerlijk gedachtenleven schuilt, hetwelk niet zoo gemakkelijk te doorgronden

is. Ik meen uwe frissche jonge harten te kennen, zoo willig tot opname van het goede, gloeiend van geestdrift voor al wat groot en nobel is; - vol liefde, maar koud in schijn; - bij uwe makkers wereldwijs als een man; - bij uwe moeder een kind nog, eenvoudig, vertrouwelijk, teeder.

Vergis ik mij, vergeef mij. Maar in zooverre ik u *meen* te kennen, kom ik vol vertrouwen tot u. Die kennis geeft mij de overtuiging dat mijn arbeid niet vruchteloos zal zijn geweest.

Hoofdstuk I.

‘Tremblez, tyrants, nous grandirons!’

*‘Just wait, my brave lad, one moment I pray,
 Manhood's Town lies - where? Cann you tell me the way?’
 ‘Oh, by toiling and trying we reach that land,
 A bit with the head, a bit with the hand.
 't Is by climbing up the steep hill: - WORK.
 't Is by keeping out of the wide street: - SHIRK.
 't Is by always taking the weak one's part,
 't Is by giving the mother a happy heart.
 't Is by keeping bad thoughts and actions down.
 Oh! that is the way of Manhood's Town.’*

ANONYMOUS.

Ten tijde van de groote Fransche Revolutie richtten de schooljongens te Bourges een eigen bataillon op. Zij droegen uniformen en leerden exerceeren, en als zij hun vaandel ontrolden, stond daar met groote, schitterende letters te lezen:

‘TREMBLEZ, TYRANTS, NOUS GRANDIRONS!’

Waren deze jongeluitjes misschien van het

soort der opgeblazen wijsneuzen van zekere andere school, die hunne meening op zóó ongepaste wijze hadden te kennen gegeven, dat de directeur het noodig oordeelde hun in tegenwoordigheid van een groot publiek onder andere deze snijdende woorden toe te voegen: ‘Wij zijn geen van allen onfeilbaar, zelfs de jongsten niet?’

Of dachten de wakkere jongens van Bourges slechts aan de toekomst, zonder te hoogen dunk van zichzelf te hebben?

Ongetwijfeld beschouwden zij het leven met het hoopvolle vertrouwen, dat der jeugd eigen is, en dat eer aangemoedigd dan onderdrukt moet worden, omdat het knapen zoo aantrekkelijk en zoo moedig maakt. Het leven zelf verstoort vroeg genoeg die droomen, en ook de jongens van Bourges zullen later wel gemerkt hebben dat dwingelanden zich niet zoo spoedig schrik laten aanjagen, als zij in hunne jongens-geestdrift gemeend hadden.

Nous grandirons! Vrij overgezet: *De tijd zal komen, wanneer wij mannen zullen zijn.*

Denkt gij ook wel eens aan dien tijd? - Verlangt ge er naar? - Stelt ge u ook vóór als man tyrannen te bestrijden, te overwinnen? - En welke tyrannen zullen treden - of zijn reeds getreden - op *uwen* weg?

Daar is allereerst de tyran, welke *Alcohol* heet. O, gordt u met anderen aan de ketenen te verbreken, waarmede deze dwingeland duizenden mannen en vrouwen in de meest onteerende slavernij gekluisterd houdt! Over de gansche wereld is de strijd aangebonden en in eenige staten van Noord-Amerika heeft men reeds het verbod verkregen op allen verkoop van sterke dranken.

Wanneer wij ouderen van dagen eenmaal het wereldtooneel verlaten zullen, dan hebben wij het misschien nog beleefd dat deze tyran, ook in ons land, gewond ligt. Maar zeker zal hij nog sterk genoeg zijn om een dreigend gevaar voor het opgroeiend geslacht te zijn. Bestrijdt hem daarom, beste jongens, wanneer gij mannen zult geworden zijn, en begin daar nu reeds

mede door u aan matigheid te gewinnen. Geheel-onthouding is zeer zeker het ideaal, maar in ieder geval:

Pas op voor uw tweede glas!

Het is nog niet lang geleden dat een jong officier mij lachend vertelde, met welk een tegenzin hij zijn eerste glas wijn en zijn eerste glas bier had gedronken.

‘Mijn vader,’ zoo verhaalde hij, ‘had mij, toen ik een kleine jongen was, beloofd dat hij mij op mijn twintigsten verjaardag een rijpaard zou geven, als ik dan naar waarheid zeggen kon dat ik nog nooit wijn of sterken drank had geproefd. Het paard won ik, maar op denzelfden dag dronk ik een glas bier en een glas wijn, alleen maar om te weten hoe die dranken smaakten. En ik vond ze afschuwelijk.’

Ongelukkig scheen zijne gedwongen onthouding hem echter zóó dikwerf naar het verbodene te hebben doen verlangen, dat hij na zijn twintigste jaar aan alcohol verslaafd raakte. Naast de bewonderenswaardige zelfbeheersching der geheel-onthouders staat de mannelijke moed om,

als het eerste glas lekker was, voor het tweede te bedanken.

Een andere tyran, die zich op uw weg voordoen en trachten zal u in kluisters te slaan, is de *Onzedelijkheid*.

Gij kunt hem ontkomen, als gij uwen makkers weigert naar hunne dubbelzinnige of ruwe verhalen te luisteren, als gij uw gemoed niet met zondige gedachten bezoedelt, en als gij niet te maken wilt hebben met lichtzinnige boeken en schandelijke voorstellingen, die gij niet aan uwe moeder zoudt durven vertoonen.

Een derde gevaarlijke belager van uwe frissche en vroolijke jeugd is de vreeselijke *Onverschilligheid*. Deze ligt nooit in het karakter, maar wordt aangeleerd.

‘Hij hield er van zich als pessimist voor te doen,’ zegt Jules Claretie ergens, *een mode, die hoe langer hoe meer als een langzaam vergift de hersenen van jonge menschen begint te benevelen.’*

Dit is helaas een diep treurige waarheid. De zwakke helft van onze mannelijke jeugd vreest... een zekeren lach, de lach der ellendingetjes, die zelf geen geestdrift kennende, er zich op beroemen alles 'leuk' op te nemen, en belachelijk maken al wat naar gloed of ijver zweemt.

En menig jong hart, dat gereed was in vuur te ontsteken en weer anderen te bezielen tot groote gedachten en groote daden, sloot zich plotseling door valsche schaamte, - sloot zich om niet meer open te gaan. Want de jeugd vreest niets zoozeer als belachelijk te zijn; en telkens als dat jonge hart opnieuw ging jagen door al de schoone aandoeningen, welke pas waarde schenken aan het leven en vooral in de jeugd zoo diep worden gevoeld, dan kwam de herinnering aan dien zekeren spotlach en - het hart gewende zich koud te blijven. Daarmee wordt alle kleur uit de schilderij des levens gewischt; grijs en eentonig wordt de weg en - - de pessimist is geboren.

De vierde tyran, tegen wien gij ongetwijfeld

reeds jaren lang kamp voert, is de *Traagheid*. Dit viertal, dat altijd in hinderlaag ligt om de zonneschijn uwer jeugd uit te dooven, heeft de tranen van ontelbare moeders doen vloeien, het haar van duizenden vaders doen vergrijzen, en talloze jonge levens verwoest naar lichaam en ziel.

Hebt gij wellicht sedert kort de maat genomen van uwe lengte?

Zoo ja, dan heeft het u genoeg verschaft te bemerken dat gij sedert het vorige jaar eenige duimen waart gegroeid, niet waar?

Maar neemt ge u ook wel eens de maat op ander gebied? Zijt ge sedert het vorig jaar ook nog in iets anders toegenomen dan in lengte?

Sommige moeders hebben de gewoonte om elk jaar hunne lievelingen te laten fotografeeren en die verschillende afbeeldingen dan met moederlijken trots met elkaar te vergelijken. Als men nu eens van den geestelijken mensch ook een fotografie kon maken, zou uw portret dit jaar dan beter of slechter zijn dan het vorige?

Wat dunkt u?

Een knaap wordt geen man, omdat hij toeneemt in grootte. Hij moet eveneens toenemen in kennis en zielenadel; want een man is toch nog iets anders dan een ‘grootte jongen.’

Onder mannelijk verstaat men alles wat krachtig, flink, moedig, waar, rein en bescheiden is. Maar evenals van alle goede dingen bestaat er van deze eigenschap ook een ellendige vervalsching. Er is onder jongelieden dikwerf een onecht vertoon van mannelijkheid, een namaaksel, dat buitengewoon onmannelijk is en bestaat in zwetsen, drinken, spelen en het zich overgeven aan allerlei andere ondeugden; een aapachtige navolging van de *slechte* gewoonten der volwassenen, een ontijdige verdorvenheid.

Wat dan wel den *man* maakt?

Niet de grootte van het lichaam, noch de zware baard, noch de breede schouders; want de eminentste mannen waren dikwerf klein, mismaakt of baardeloos. Een man kan zwak van lichaam zijn en toch sterk van geweten, van wil, van geest. Daarentegen kan iemand een ware Hercules zijn, en toch de eigenschappen

missen, die het kenmerk zijn van hoogen zielenadel.

Hoe dikwerf gebeurt het ons niet, dat wij met bewondering opzien tot een kloek, krachtig gebouwd man, om na korte kennismaking die bewondering te zien verkeeren in geringschatting! Zijne gesprekken zijn onbeduidend; hij heeft zijn geest nooit ontwikkeld en met een gevoel van teleurstelling zeggen wij tot onszelf: ‘Welk een wanverhouding! De ziel van een kind in het lichaam van een reus.’

Het voornaamste kenteeken van ware mannelijkheid is *zelfbeheersching* en *zedelijke moed*. Een man, die zich weet te beheerschen, die zedelijken moed bezit, is meester over zijne gedachten en woorden, zijne neigingen en lusten, zijne daden en gewoonten. Hij kan ‘neen!’ zeggen, zoowel tot zichzelf als tot anderen. Hij is de benijdenswaardige, van wien De Génestet zong:

*Gelukkig hij, die vrij en vroed,
Die neen durft zeggen, neen;
Dat bondig woord vol mannenmoed,
Tot iedereen.*

*Neen tot den Booze in lichtgewaad,
Die 't edel hart verleidt;
Den Booze met het zacht gelaat,
Dat bidt of schreit.*

*Neen tot zichzelf, zijn slingrend hart,
Vol gloed of teederheen,
Neen - met een traan van spijt en smart,
Maar nochtans neen.*

Een *man* laat zich niet met den stroom meedrijven, maar stuurt zijne levensboot, zooals hij wil, en roeit zelfs tegen den stroom op, als 't moet. Op school, aan de academie, in de kazerne, op den winkel, op het kantoor - overal, waar jongelieden bijeenzijn, kunt ge het onderscheid leeren kennen tusschen den jongen man, die waarlijk mannelijk is en zich aan niemand stoort, ' en den lafaard, die geen neen durft zeggen.

Wij spreken van 'de hoop des vaderlands.' zonder er altijd bij te denken, hoeveel deze uitdrukking zeggen wil.

In hoeverre zal ons tegenwoordig jong geslacht de hoop vervullen van al zijne oudere tijdgenooten? Zullen zij mannen worden als Sadrach, Mesach en Abéd-nego, die fier tot Nebukadnézar spraken: ‘U zij bekend, o koning, dat wij uwe goden niet zullen eeren,’ - of lafaards, die zullen kruipen voor wat men *Gewoonte* noemt en zich zullen verontschuldigen met het wachtwoord der karakterloozen: ‘Och, dat doen ze immers allemaal!’

Op het graf van Schubert staat gebeiteld:

‘Hij gaf veel, maar hij beloofde meer.’

Onze jongens geven ons reeds veel door hun vroolijk en aantrekkelijk gezelschap, maar zij beloven nog meer. Kloek ontrollen zij hun vaandel en met schitterende oogen wijzen zij ons ouderen daarop de woorden aan: ‘De tijd zal komen, wanneer wij mannen zullen zijn.’

Dat zij zoo! - Onze verwachtingen zijn groot.

Hoofdstuk II.

De zonnige dagen der jeugd.

Wees jong, heb lief, wees vroolijk.

DE GÉNESTET.

*Laat het kostelijkst van al,
U niet roekeloos ontslippen;
Dat 's de tijd, die snel gaat glippen,
Zonder dat hij keeren zal.*

VONDEL.

Wat is het een verkwikkend schouwspel: een jongman, stralend van levensmoed en levenslust en gezondheid! Welk een genot hem te hooren lachen, of hem met heldere stem de oolijkste liedjes te hooren galmen! - even verkwikkend als het gezelschap van het jonge meisje, dat in gezonden overmoed hare 'sprudelnde' jeugd lucht geeft.

De jeugd is de beste tijd van het leven, maar zij duurt slechts kort, en ieder moet er van halen wat hij kan. *'Verblijd u, o jongeling, in*

uwe jeugd en laat uw hart zich vermaken in de dagen uwer jongelingschap,’ zong Salomo reeds. Gij zijt nu in dat aangename tijdperk, hetwelk men den ‘morgen des levens’ heet, en gij kunt dat niet ongebruikt laten, zonder daarvan op later leeftijd de wrange vruchten te plukken.

Het is waar, die leeftijd heeft ook zijne eigenaardige verdrietelijkheden, welke niet te ontkomen zijn. Maar deze zijn het niet, die den knaap de vreugde der jeugd ontnemen; - dat doen de onverschilligheid, de zelfzucht, de ontevredenheid en allerlei andere verkeerde aanwendsels. En die kunt ge wel degelijk ontkomen.

Onthoud toch dat hoe oud een mensch ook wordt, hij nooit zulke kostelijke jaren meer krijgt als de jaren zijner jonkheid. Het gevoel alleen reeds van volkomen gezondheid en jeugdige kracht maken het leven al op zichzelf tot een waar genot.

Een dame, die onlangs een kleinen jongen in dartele vroolijkheid zag rondhuppelen, zeide tot haar gezelschap: ‘Hij is gelukkig, omdat hij zoo jong is.’ - En zij had gelijk; er was geen

andere reden, maar deze was volkomen genoeg.

Vraag eens aan al de oude, ziekelijke millionnaires, die u in hunne equipage voorbijrijden, hoeveel zij er wel voor zouden willen geven om zóó jong te zijn als gij, en zij zullen u allen antwoorden: ‘Alles, wat ik bezit.’

Een kwast vroeg eens aan Talleyrand: ‘Wat zou u er wel voor overhebben nog zulk een lang leven vóór u te hebben als ik?’

De oude, geestige staatsman met zijn gerimpeld gezicht, zag den vrager een oogenblik aan en antwoordde toen fijntjes: ‘Op mijn woord, ik zou er een dwaas voor willen zijn.’

Als de jeugd dan zóóveel waard is, dan mogen de jeugdigen wel zorgen haar zooveel mogelijk te genieten en tevens te benutten voor de toekomst. Wanneer gij een kostbaren medicijn moet toedienen, dan gaat ge met de grootste voorzichtigheid te werk en telt elken druppel. Zoo moet ge ook met de dagen uwer jeugd handelen. ‘*Leer ons onze dagen tellen*’, bad de Psalmist en hij had gelijk. Ik weet niet of ge op school ver in het rekenen zijt,

maar de dagen en jaren uws levens te tellen, die kunst *moet* ge goed leeren.

In sommige buitenlandsche garnizoenssteden wordt 's middags om 12 uur een kanon afgeschoten. Menschen, die daaraan niet gewoon zijn, slaken onwillekeurig een kreet van schrik. Die luitjes ontstellen door het onverwachte geluid, maar moesten zij niet eer ontstellen door de gedachte, dat alweer een etmaal is omgevlogen?

*On the road of life one mile-stone more!
In the book of life one leaf turned o' er!*

Gij jonge menschen moogt niet meenen dat voor u een enkel jaartje van weinig beteekenis is. Integendeel - in uw tijdperk van groei en ontwikkeling heeft zulk een tijdsverloop vrij wat meer te beduiden dan voor ons oudjes, wier gewoonten en denkbeelden reeds een vasten vorm hebben aangenomen.

Elk oogenblik, dat gij nu verliest, is een verlies voor de toekomst van karakter en kennis, terwijl daarentegen elk oogenblik, dat

nu nuttig gebruikt wordt, in vervolg van tijd de rijkste vruchten zal afwerpen.

‘Woeker met uw tijd!’ riep bij gelegenheid van een examen de groote Gladstone de jongelieden toe, ‘en gij zult in uw verdere leven een interest ontvangen, die uwe hoogste verwachtingen overtreffen zal.’

Het is een droevig spreekwoord, hetwelk zegt dat de herinnering aan onze jeugd zich in een zucht oplost, maar gelukkig is dit alleen waar, als die jeugd slecht besteed is.

De jeugd is de tijd, wanneer men zich gewoonten eigenmaakt, en natuurlijk kan men dien tijd niet slechter besteden dan door het aannemen van *kwade* gewoonten. Wij oudjes weten uit ondervinding dat, hetgeen wij nu zijn, het eenvoudig gevolg is van wat wij eertijds waren; en dus kunt gij ons gerust gelooven als wij u zeggen dat gij thans bezig zijt den man te vormen, dien gij over twintig en dertig jaren in maatschappij en huisgezin wezen zult.

De gewoonten der menschen verbeteren er

doorgaans niet op na hun dertigste jaar; wilt gij dus in het bezit komen van den schat - een voorraad van goede gewoonten - dan moet ge nu reeds beginnen u dien te veroveren.

Ik heb eens gelezen van een slechten man, die een bangen droom had, een droom, die, hetzij werkelijkheid of verdichting, een ernstige les bevat omtrent de macht der gewoonte.

Hij sliep, en droomde dat hij in de hel was. Hij bevond zich in een ruime, prachtige zaal, vol goud en licht en muziek. En hij dacht: 'Alles wat de menschen van de hel vertellen, is onwaar; dit is geen plaats van 'geween en knersing der tanden.'

Hij zag er vele oude kennissen: dronkaards bij hun glaasje; - spelers, druk bezig met kaarten of dobbelen, terwijl de hoopjes goud naast hen aangroeiden of slonken; - en anderen, van wie hij zich herinnerde dat zij een leven van ongebondenheid hadden geleid. Eindelijk trad hij toe op een zijner vroegere vrienden, en verzocht hem zijn spel te staken en een poosje met hem te praten.

Maar de man zag hem aan met een blik vol wanhoop en zeide: ‘Ach, dat kan ik niet. Wat wij op aarde vrijwillig deden, is ons hier als een dwang opgelegd. Wij rusten dag noch nacht. Wat ons vroeger een vermaak was, is ons hier een bron van eeuwigdurende foltering. Wij kunnen niet ophouden, maar moeten voortgaan tegen wil en dank. En zoo zal het altijd zijn.’

De droomer werd wakker en was diep getroffen. Hij werd een ander mensch. - -

Is het niet van het grootste belang te waken over de gewoonten en neigingen, die gij nu aanneemt, als menschen, die uit ervaring spreken, u verzekeren dat ge uw leven lang zult voortgaan, zooals gij begonnen zijt?

Niemand is in staat u later te bevrijden uit de toovermacht, die kwade gewoonten onmerkbaar over u gekregen hebben.

Ge hebt zeker wel eens gelezen van den edelen en grooten President der Vereenigde Staten van Amerika: Garfield. Als men hem, toen hij nog een jongen was, vroeg wat hij

worden moest, zeide hij altijd: 'Eerst zal ik probeeren een *man* te worden. Als ik een *man* word, zal ik voor alles geschikt zijn, maar lukt mij dat niet, dan deug ik toch nergens voor.'

Dat is de beste manier om uwe jonge jaren te besteden: uw best te doen om een man te worden in de ware beteekenis van het woord.

Uit vroeger tijd wordt verhaald dat een spotter aan een bekend bisschop vroeg: 'Zeg eens, waarde heer, kunt ge mij den weg naar den hemel ook wijzen?'

'Recht uit, zonder af te wijken,' luidde het ernstige antwoord.

In onze dagen wordt weinig meer gevraagd naar den weg ten hemel; de besten onzer jongelui leggen zich ernstig de vraag voor: 'Wat kan ik doen om een geacht en gelukkig man te worden?' En velen hunner loopen 'rechtuit, zonder af te wijken.' Anderen echter zijn afgedwaald, hetzij uit dwaze nieuwsgierigheid of uit een verkeerd begrip van vrijheid. Mochten zij toch terugkeeren, nu het hun nog betrekkelijk weinig moeite zal kosten! mochten zij nu

terugkeeren, opdat men later niet van hen zal getuigen, dat zij hunne jeugd gebruikt hebben om hunnen mannelijken leeftijd te bederven.

Wie eenmaal met zijne verkeerde neigingen tot man is opgegroeid, hem valt terugkeeren zoo zwaar! De gezondheid van geest, ziel en lichaam, die hij heeft verspeeld, kan hij nooit geheel heroveren, evenmin als de harten zijner vrienden, die zich van hem afgekeerd hebben. Hoe vreeselijk is dan de gedachte, dat zijn leven nooit meer worden kan, wat het had kunnen zijn!

O, het valt niet gemakkelijk te bekennen dat men een dwaas is geweest en misschien nog schijnheilig er bij; - het valt zwaar te moeten bemerken, dat men stond verre beneden hen, op wie men met minachting neerzag; - het is moeilijk slechte gewoonten af te leggen en het steile pad op te gaan, dat alleen naar het geluk leidt; - en daarbij is de wereld zoo weinig geneigd aan verandering ten goede te gelooven. Daarom - keer *nu* nog terug, nu gij nog jong zijt, en kweek liefde in u voor alles, wat edel en schoon is. Die liefde maakt uwe jonge jaren

zoo zonnig en liefelijk, en ge hebt daaraan zoo groote behoefte bij de vele verzoeken, die u omringen. Oude menschen valt het goed zijn gemakkelijk; de vuren zijn bijna uitgedoofd en de machine heeft weinig stoom op. Maar gij, met uwe krachtige jeugd en ontembaren levenslust, gij hebt een rem noodig, of gij loopt gevaar te derailleeren.

Valerius Maximus verhaalt, hoe Aristarchus eens aan koning Alexander vertelde, dat er volgens Democritus ontelbare werelden zijn.

‘Ach,’ riep de koning uit, ‘en ik ongelukkige heb er nog geen enkele veroverd.’

Zoo zijn er ook vele goede gewoonten. Hoeveel er van hebt gij u reeds veroverd?

Hoofdstuk III.

Wie zijn uwe vrienden?

*Gesell' dich einem Bessern zu,
Dasz mit ihm deine besten Kräfte ringen.
Wer selbst nicht weiter ist als du,
Der kann dich auch nicht weiter bringen.*

RÜCKERT.

Het is een algemeen erkend feit dat de vriendschapsbanden, welke wij in onze jeugd knopen, in den regel het innigst zijn en den meesten invloed uitoefenen op ons volgend leven. Zij zijn een deel van den *zonneshijn der jeugd*.

Wat is eigenlijk vriendschap?

Een heer uit het gevolg van den koning van Griekenland bezit een hond, aan wien hij bijzonder gehecht is. Onlangs, toen hij een stoombootreis deed, viel het dier, dat hem overal vergezelde, overboord. Toen zijn meester den kapitein verzocht de boot te doen stoppen, antwoordde deze dit niet te kunnen doen, daar hij

een zware boete beloopt zou, indien de reis niet binnen een bepaalden tijd volbracht was. Hij mocht dus geen oogenblik de vaart vertragen, tenzij er een man overboord viel.

‘Dus voor mij zult ge wèl stoppen,’ zeide de heer, en plonsde in zee. Onmiddellijk werd er een boot neergelaten, en de hond en zijn eigenaar werden gered. Men zou dit waaghalzerij kunnen noemen; maar de arme hond hield zich met dergelijke bespiegelingen niet bezig. Hij overlaadde zijn meester met liefkoozingen, dankbaar voor diens ware vriendschap.

Een zeker minister merkte eens zeer snedig op dat, hoewel het aantal zijner ‘goeie vrinden’ groot genoeg was om een kerk te vullen, zijne *ware* vrienden gemakkelijk in den preekstoel konden geborgen worden. En een andere oude heer, onze goede Van Zeggelen, heeft ons lang geleden reeds gewaarschuwd:

*Het bloempje, dat zich vriendschap noemt,
Ziet aan haar zij veel stengels groeien,
Wier tal zich op haar deugd beroemt.*

*Maar zijt ge een kenner in uw gaarde,
 Dan houdt ge 't echte soort in waarde.
 Het wast bij voorkeur onbespied,
 En overvloedig wast het niet.*

Het is zoo, een waar vriend is niet gemakkelijk te vinden. Maar toch wordt er wel eens harder geklaagd in dit opzicht dan noodig is. Liefde wekt wederliefde, en wanneer wij eenmaal een oprecht vriend gevonden hebben, dien wij altijd en in alles vertrouwen kunnen; die ons door en door kent en ons lief heeft, niettegenstaande onze gebreken - dan bezitten wij een grooten schat. *'Sein bestes halt der Mensch am tiefsten verborgen,'* zegt Ebers; *'aber das sind seine schönsten Stunden in denen er es, mit dem sicheren Gefühl verstanden zu werden, bloslegen darf.'*

Van vele jongelieden kan getuigd worden, wat men eens van Abraham Lincoln zeide: 'Hij bezit niets, behalve vele vrienden.' Vele vrienden te hebben, is rijk te zijn - mits zij zijn van *'t echte soort.'* Gezegend hij, die de

benijdenswaardige gave ontvangen heeft zich vrienden te maken, een gave, die veel omvat, maar wel in de eerste plaats: zichzelf te vergeten en snel in anderen het beminnelijke te ontdekken en te waardeeren.

Dan is er iets, wat *kameraadschap* heet, en eigenlijk ook vriendschap beteekent, maar deze uitgestrekt over een grooter aantal kameraden. Het woord wordt veel genoemd op kostscholen en instituten, alsook onder jeugdige militairen.

Een bijzonder mooi feuilleton over kameraadschap kwam voor eenigen tijd voor in een onzer hoofdbladen. Wij laten het hier volgen met verlof van den schrijver, den heer A.H.P. Blauw.

‘KAMERAADSCHAP.’

‘Kameraadschap’ een mooi woord voorwaar, maar weet ieder wel wat het beteekent?

Men is er zoo vlug bij iemand te beschuldigen van gemis aan kameraadschap; men hoort zoo dikwijls: ‘Bij ons korps, daar is nu nog eens kameraadschap;’ maar waar bestaat dan die

kameraadschap in, zou ik zoo iemand wel eens willen vragen, en wat zou zijn antwoord zijn?

‘Nu, dat is gemakkelijk te zeggen!’ hoor ik hem al: ‘elkaar steeds steunen in moeilijke omstandigheden, elkaar hulp verleen, wanneer dat noodig blijkt, den goeden korpsgeest bevorderen’ - en verder zouden tal van goede eigenschappen worden opgenoemd, alle prachtig in de theorie, maar wie brengt ze in praktijk?

Naar mijne meening zijn er zulken maar weinig. Maar des te meer zijn er, die niet weten wat kameraadschap is, en die soms van hunne collega's dingen vergen, die door hen onder het veelbeteekenende woord worden gerangschikt, maar waardoor zij zelf toonen geen kameraadschap te bezitten.

Onderstaand verhaaltje diene tot een van de voorbeelden, die nog dikwijls op deze of dergelijke wijze voorkomen.

X was sergeant op den cursus bij het.... regiment infanterie.

Niettegenstaande zijn ijver en lange studie

was het hem reeds tot tweemaal toe mislukt een plaatsje op den hoofdcursus te verkrijgen. Voor het laatst zou hij nog een jaar op den cursus vertoeven en dan nogmaals examen doen, in de hoop dan betere resultaten van zijn werken te zien.

Zoo was het in 't begin van April, dat we onder enkele andere militairen, die van verlof terugkeerden, ook X opmerkten. Hij had weer eenige gezellige dagen bij zijne moeder doorgebracht, zooals hij dit zoo dikwijls placht te doen; maar zijne stemming, hoe opgeruimd anders ook, was ditmaal wat gedrukt geweest door de gedachte, dat hij voor het laatst examen zou doen en zoo dit eens mislukte.... wat dan?

Ja, wat dan, dat wist hij niet. Maar zeker was het dat hij dan geen officier werd, en geen enkele andere betrekking lachte hem toe.

Zijne moeder had hem zooveel mogelijk moed ingesproken. 'En wat je dienst betreft, dat zal toch wel gaan', had zij gezegd, en daar was X ook niet bang voor. Hij had tot nu toe bijna zonder straf gediend, en dat zou dit

paar maanden ook wel gaan; alleen.... de groote concurrentie!

Maar vol moed zou hij weer aan 't werk gaan, en misschien gelukte het hem dan dezen keer wel.

Verplaatsen we ons in gedachten naar een der onderofficierskamers der kazerne. Daar zit X. met enkele collega's druk aan de studie. De tijd kort al op voor het examen en iedereen spant zich zoo'n laatste zes weken nog eens goed in om alles flink te repeteeren, of zooals bij enkelen(?) gebeurt, in dien tijd nog alles te leeren.

Een kort geklop op de deur, en de sergeant van de week, belast met het commandeeren van de diensten, komt binnen.

‘Bonjour, heeren! X. op wacht,’ en nadat hij hem heeft aangeteekend, als bewijs dat X gecommandeerd is, verdwijnt hij weer.

‘Zou het je laatste wachtje wezen?’ vraagt een der aanwezigen aan X.

‘Ik hoop het; maar ik vrees....’

‘Daar heb je X. weer! Kerel, als er één komt, dan kom jij er’, zegt een tweede collega.

‘Nu, we zullen zien,’ antwoordt X., ‘maar laten we doorgaan,’ en even daarna zijn ze allen weer verdiept in hun werk.

Den volgenden dag is X. in het wachtlokaal. Zijne staten, die hij als commandant moet maken, zijn gedeeltelijk af, en hij neemt een geschiedenisboek om wat te repeteeren; maar nauwelijks is hij daarmee bezig, of hij wordt door twee collega's gestoord, die hem wenschen te spreken.

‘Zeg X., we moeten op de pof naar Z., we komen om 1 uur binnen; - laat je ons door en meld je ons dan vóór 12 uur binnengekomen?’

‘Doorlaten? En om 12 uur melden? En als er dan een contra-appèl gehouden wordt, wat dan?’

‘Ben je gek, kerel, contra-appèl; dat doet de stip bij jou toch niet.’

‘Ja maar, lui, als jullie gesnapt worden, dan ben ik....’

‘Och, houd toch op; ben jij nu een kameraad? We worden niet gesnord.... Doe je 't?’

‘Nu, vooruit dan; maar wees wat stil, als jullie binnenkomt, hoor!’

‘Ja, natuurlijk, daar kun je op aan, daar ken je ons wel voor. Bonjour, goeie wacht!’

‘Goeie wacht,’ mompelt X., ‘daar zorgen jullie alweer voor.’

Het is 1 uur. Alles is rustig in de kazerne. In de wacht hoort men niets dan het snorken der manschappen op de brits en het eentonig tikken van de klok.

X. zit te studeeren; nu en dan kijkt hij onrustig naar de klok. Al 1 uur en nog zijn ze er niet!

Zoo wordt het 2 uur, ja, zelfs 3 en 4 uur, en nòg zijn zij niet binnengekomen.

De aflossing van 4 uur is juist weer terug, als X. op eens een verbazend lawaai aan de poort hoort. Hij staat op, neemt den sleutel van de poort, geeft den korporaal van aflossing last niemand zich te laten verwijderen en gaat de poort openmaken.

‘Toe lui, wees wat stil; de stip hoort het,’ voegt X. zijne collega's, die dronken zijn, toe.

‘Heeft de stip ons gesnord; heeft hij contraappèl gehouden?’ vragen ze onmiddellijk.

‘Neen; maar wees nu stil.’ Met veel moeite brengt X. ze naar hun kamer en stopt ze ‘onder de wol.’ Daarna keert hij naar de wacht terug en zet ze op den staat: om 12 uur binnengekomen.

Den volgenden morgen, tusschen de reveille en den morgenroffel, levert de commandant zijne staten in bij den adjudant-onderofficier.

‘Niets bijzonders, sergeant?’ vraagt hem de adjudant.

‘Neen, adjudant.’

‘Zoo? - Niets bijzonders?’ herhaalt hij.

‘Neen, adjudant.’

‘Dank je!’ - en X. verwijdert zich; en buiten de deur gekomen, pinkt hij een traan weg, denkende aan de woorden van zijne moeder: ‘En wat je dienst betreft, dat zal wel gaan.’

’s Middags moet X. op het rapport en.... krijgt 4 dagen politiekamer, omdat hij ze gemeld had om 12 uur in plaats van om 4.

X. werd nu verstoken van het doen van examen en was dus ter wille van zijn kameraadschap (?) door de schuld van zijne collega's verongelukt, in zooverre tenminste dat hij geen officier werd.

Toch zou een weigering van X. om zijne collega's om 12 uur te melden onkameraadschappelijk door velen genoemd worden. Of zijt ge het met mij eens dat het *vragen* van zulk een dienst *onkameraadschappelijk* is?

Trouwe kameraden, ware vrienden zijn zij, die ons onze beste krachten doen inspannen, die al, wat goed in ons is, ontwikkelen, en al wat slecht in ons is, onderdrukken. In plaats van ons in verzoeking te *brenghen*, houden zij er ons af. Vrienden, die er ons niet op durfden wijzen, dat wij verkeerd handelden, zijn maar halve vrienden. Tact is een mooi ding, maar moed staat nog hoger.

De beste invloed echter is die, welke wij zonder woorden uitoefenen of ondervinden.

Onlangs overleed een bekend militair, in zijne kringen algemeen geacht en bemind. Onder zijne nagelaten papieren vond men den volgenden brief, jaren geleden door een zijner kameraden aan het Instituut te Willemsoord geschreven.

‘Ge weet niet, Karel, hoeveel het mij gisteren kostte afscheid van u te nemen. Gij zijt de beste vriend, dien ik ooit gehad heb, en mij even lief, neen liever dan een broeder. Ik zou wel eens willen weten of gij een verandering bij mij opgemerkt hebt, nadat wij vrienden werden. Doordat ik u leerde kennen, begon ik pas in te zien, welke lamzakken sommige jongens zijn. Gij waart altijd zoo onzelfzuchtig en eenvoudig en oprecht in alles, en uw gedrag deed mij bemerken dat ik juist het tegendeel was, en dat gij niets om mij zoudt kunnen geven, als ik niet veranderde. En zoo hebt ge mij meer goed gedaan dan ge u kunt verbeelden, en daar zal ik u altijd dankbaar voor blijven. Vergeef mij deze ontboezeming en denk niet dat ik overdrijf of huichel, want het is de zuivere waarheid en

het is mij een behoefte u te zeggen wat ik zoo diep gevoel.' -

Het is bekend dat de groote Engelsche staatsman Gladstone te Eton heeft school gelegen. Een van zijne tijdgenooten dáár, de latere bisschop Hamilton van Salesbury getuigde onlangs van den invloed, dien Gladstone reeds als jongen uitoefende: 'Ik was een door en door luie knaap; maar ik werd van veel erger kwaad teruggehouden, doordat ik Gladstone leerde kennen.'

En te Oxford moet de invloed van zijn voorbeeld zóó machtig zijn geweest, dat jongelieden, die er tien jaar later studeerden, nog de heilzame nawerking er van gevoelden.

In mijne jeugd waren kinderboeken nog zelden in kindertoon geschreven, maar veelal doorspekt met zedepreeken, welke wij eenvoudig oversloegen. Het 'verhaaltje' maakte echter menigmaal diepen indruk. Zoo herinner ik mij iets uit de levensgeschiedenis van een zekeren Jakob, die later een beroemd predikant werd. Op dertienjarigen leeftijd werd hij naar een kost-

school gezonden, en hier gebeurde iets, wat, hoewel aanvankelijk van geringe beteekenis, een keerpunt in zijn leven werd.

Er kwam namelijk een nieuwe jongen, en op den eersten avond na zijne aankomst, knielde hij vóór hij in bed stapte neder, om zijn gebed te doen. Jakob en de andere jongens keken verwonderd op, de eerste niet zonder een gevoel van schaamte, omdat hij die gewoonte sedert lang had nagelaten. Spoedig daarop knielde ook hij des avonds geregeld neer, en verzuimde nooit weer zijn avondgebed te doen.

Het is een groot bezwaar voor sommige jongens, dat er altijd onder hunne makkers gevonden worden, gereed den draak te steken met alles, wat naar ernstige plichtsbetrachting zweemt. Er behoort een groote mate van zedelijken moed toe, - meer dan de meesten bezitten, - om hier geheel ongevoelig voor te blijven, en velen zullen gesterkt worden door een rustig voorbeeld, als dat van den 'nieuwen jongen,' en er hem altijd dankbaar voor blijven; hem er hooger om achten, hem tot vriend wenschen.

Het verhaal van de beide papegaaien, die aan twee burens toebehoorden, is bekend.

De één had geleerd psalmen te zingen, terwijl de andere zich de gewoonte van te vloeken had eigengemaakt. De eigenaar van den vloeker vroeg vergunning om de vogels bij elkander te brengen, in de hoop dat zijn papegaai zijne slechte gewoonte zou afleeren, maar het tegenovergestelde gebeurde. De dieren begonnen te wedijveren in het schelden en vloeken.

Let op, wien ge u tot vriend kiest. Er zijn geen honderden van slechte kennissen noodig om een mensch te bederven; geen tien ook; - geen vijf; - geen twee; - - één enkele kan het zaakje klaarspelen. De macht van het kwade is altijd grooter dan die van het goede. Ontvlucht daarom hen, wier gesprekken ruwheid, lichtzinnigheid of laagheid ademen.

‘De omgang met zulke personen,’ zegt Seneca, is zeer schadelijk; want al doen zij ons niet onmiddellijk kwaad, zaden van het onkruid liggen reeds in ons hart en gaan met ons, waar wij gaan - om vroeg of laat op te schieten.’

‘*Dis-moi qui tu fréquentes, et je te dirai qui tu es,*’ is een spreekwoord, dat in alle beschaafde landen der wereld terug te vinden is. Jonge mensen moeten dit terdege bedenken, want wie aan den ingang van het maatschappelijk leven staat, moet het oordeel van ouderen niet geringschatten.

‘In den tijd, toen de vogels nog konden spreken,’ zoo luidt het verhaal, ‘had een boer een net in zijn veld uitgespannen om de musschen te vangen, die zich aan zijn koren vergastten.

Toen hij des morgens kwam zien naar zijne vangst, ontdekte hij een ooievaar tusschen de musschen.

‘Laat mij maar vrij,’ smeekte de ooievaar. ‘Ik ben geen musch en heb niet van uw koren gestolen. Ik ben een arme, onschuldige ooievaar, de fatsoenlijkste van alle vogels. Ik...’

‘Praatjes, allemaal praatjes,’ viel de boer hem hoofdschuddend in de rede. ‘Je zat bij de vogels, die koren stelen, en nu wordt jou, evengoed als hen, den nek omgedraaid.’

Misschien was de ooievaar voor het eerst in slecht gezelschap, maar de wereld oordeelt naar den schijn en zoekt geen verzachtende omstandigheden.

'Ik ben een mozaïek van alles, wat ik al in het leven ben tegengekomen,' heeft een beroemd man terecht gezegd. En wij moesten er voor zorgen, dat de stukjes, waaruit wij zijn samengesteld, op zichzelf zoo volmaakt mogelijk zijn; ook dat wij anderen mooie stukjes leveren.

Niet uit dwaze bemoeizucht onderzoeken ouders nauwkeurig wie de vrienden hunner zonen zijn. Zij weten dat een vriend dikwerf meer vermag dan de naaste bloedverwant. Gij kunt uw vriend lokken tot losbandigheid of hem smaak geven in degelijke lectuur en nuttigen arbeid; gij kunt lachen over zijne idealen, of gij kunt die deelen en er heerlijke gesprekken met hem over voeren. Welken invloed hebt gij? Vraagt gij het u wel eens ernstig af? Wees een mooi stukje in het mozaïek van uw vriend.

Als wij nu eenmaal onze vrienden gekozen

hebben, wat moeten wij dan doen om hunne vriendschap te behouden?

De Franschman zegt: *'Il faut arroser nos amitiés'* Onze vriendschap verzorgen als een teeder plantje, begieten, frisch houden, er ons moeite voor geven, er offers voor brengen. Menigeen, die zich beklaat, dat hij zonder vrienden is, heeft deze verlatenheid aan zichzelf te danken.

En kunt ge wellicht, wegens beperkte keus geen andere vrienden vinden dan zulken, die u meer kwaad dan goed zullen doen, ik bid u, doe het dan maar liever zonder vriend en tracht smaak te vinden in uw eigen gezelschap. Een van de beste dingen in de wereld is tevreden te zijn met uw eigen gezelschap. Want dan kunt ge vrijelijk tot u roepen hen, die hoog staan boven uwe middelmatige kennissen en zij zullen u vermaken, zoolang gij verkiest: schrijvers en dichters.

Hoofdstuk IV. Boeken.

Boeken bieden ons in den fraaisten vorm de keur der gedachten van wijze menschen.

AIKIN.

Aimer à lire, c'est échanger des heures d'ennuie, dont la vie est semée, en des heures délicieuses.

MONTESQUIEU.

Een geestig man werd eens op de thee genoodigd bij een rijke, maar niet zeer ontwikkelde dame. Zij ontving hem in haar salon, omgeven door prachtig gebonden boeken.

‘U ziet,’ zeide zij tot hem, ‘dat ik mij nooit eenzaam behoef te gevoelen, want ik ben in het gezelschap van mijne beste vrienden.’

Zonder te antwoorden trad de bezoeker op een der boekenkasten toe, en nam er een boek uit, dat bleek onopengesneden te zijn.

‘Nu, mevrouw,’ zeide hij met een fijn glim-

lachje, ‘het doet me plezier te merken dat u ook het bijzijn van zwijgende vrienden op prijs stelt!’

Het gaat ons met sommige boeken, als met trouwe vrienden; hoe meer men met hen omgaat, des te meer leert men hen waardeeren. Als wij onze kamer binnentreden en ons oog valt op hen, dan krijgen we al een gevoel van gezelligheid.

Een goed boek is een der beste vrienden, die wij bezitten kunnen, en daarom is het zoo doodjammer dat er tegenwoordig zooveel jongelui zijn, die in het geheel geen boeken meer lezen. Onlangs vroeg ik aan een leeraar van het Amsterdamsch gymnasium wat de jongens zoo al in hun vrijen tijd lezen, en hij antwoordde mij: ‘Ik vrees: weinig anders dan *Sportberichten* en *Gemengd Nieuws*.’

Op zichzelf steekt er in zulk een lectuur volstrekt geen kwaad, en dergelijke berichten zijn doorgaans onderhoudend en onschuldig, maar alles wat oppervlakkig is, verzwakt den geest, en de sportberichten zetten jongelui soms te

veel aan tot wedstrijden van het lichaam, die, hoe heilzaam ook, toch nooit de wedstrijden van den geest mogen doen verwaarloozen.

In den tegenwoordigen tijd, nu het lezen van boeken bijna geheel en al verdrongen wordt door het inkijken van couranten en tijdschriften, loopen wij allen min of meer gevaar in oppervlakkigheid te vervallen. Ja, het vluchtig doorloopen wordt zoozeer tot gewoonte, dat voor sommige menschen zelfs een dagbladartikel nog te lang is en zij zich bepalen tot de artikelen, welke met het opschrift: *Kort overzicht* prijken. Het gevolg is een verslapping van hunne geestelijke veerkracht, en ongeschiktheid om hunne aandacht bij eenig onderwerp van ernstigen aard te bepalen. Het spreekt vanzelf dat, als deze menschen al ooit een boek in handen nemen, dit zeer lichte, onbeduidende kost moet zijn. Op die wijze krijgt men nooit smaak in degelijke lectuur, of, als men dien ooit bezeten heeft, verliest men hem weer. Terecht zegt WOLFGANG VAN DER MEY: *‘Wie steeds onbeduidende boeken, dat zijn: boeken zonder gedachten,*

leest; boeken, welke geen de minste inspanning van den geest vorderen, die verliest het vermogen om letterkundige schoonheden te ontdekken in boeken van hoogere waarde. Hij is zóó gewoon zandwoestijnen te doorloopen, zonder een enkelen dadel te vinden, dat hij de gewoonte om werktuiglijk en gedachteloos te lezen niet meer kan afwennen, ook als hij bij toeval lustwaranden doortrekt.'

En toch behoort goede lectuur tot de genietingen des levens. Het oude Engelsche versje is ook ons Hollanders uit het hart gesproken:

*Oh, for a book and a shady nook,
Either indoor or out;
With the green leaves whispering overhead,
Or the streetcries all about.
Where I may read all at my ease,
Both of the new and old;
For a jolly good book, whereon to look
Is better to me than gold.*

De jonge man, die van lezen houdt, wordt

voor vele verzoekingën bewaard, en daardoor tegelijk voor vele rampen.

Men kan echter de beste dingen overdrijven, en in plaats van een zegen te wezen, kan het lezen een vloek worden, als men niet omzichtig is in zijne keus. Vermijd in de eerste plaats al die boeken, waarvan ge bemerkt dat de lezing u meer kwaad dan goed doet, dat wil zeggen: die u ontevreden maken met uw lot; - die onreine gedachten wekken en onheilige hartstochten aanblazen; -

die slechte en zwakke menschen als sympathieke personen voorstellen, en u dus verleiden vergoelijkend over misdaad en karakterloosheid te denken; - en

die zóózeer uwe aandacht boeien, dat zij u uwe dagelijksche plichten doen vergeten.

In het algemeen kunt ge u op LA BRUYÈRE'S raad verlaten: *Quand une lecture vous élève l'esprit et qu'elle vous inspire des sentiments nobles et courageux, ne cherchez pas une autre règle pour juger de l'ouvrage; il est bon et fait de main d'ouvrier.*'

Het kan ook nooit goed zijn een boek of blad te lezen, dat gij niet zoudt durven vertoonen aan iemand, op wiens achting gij prijs stelt.

Het is een goede gewoonte, die regels aan te teekenen, welke bijzonder in uw smaak vallen, en nog beter is het een verzameling motto's aan te leggen; zij blijven uw eigendom, ook als gij de boeken terug moet brengen, en geven uw smaak een bepaalde richting.

*In reading authors if you find,
Bright passages, which strike the mind,
Don't be contended with the sight,
But put them down in black and white.*

Lees met een doel en met uw volle aandacht na eerst een keus gedaan te hebben. Hoe meer tijd gij verliest aan onbeduidende of slechte boeken, des te minder houdt ge over voor lectuur, die u goed zal doen.

Naast de verkeerde gewoonte om gedachteloos te lezen staat de ongelukkige hebbelijkheid om te lang achter elkaar of te veel uren per dag te lezen. Zes uren daags werkelijk inge-

spannen arbeiden met het hoofd is het meeste, wat men van een jongmensch vergen mag. Al wat ge nog meer van uwe hersens eischt, is verlies in plaats van winst. Des avonds is de gezonde mensch vermoeid; het is niet goed u dan in te spannen.

Het lezen in bed is geheel af te keuren, evenals het lezen in voorovergebogen houding. Sta 's morgens vroeg op, als ge uw hoofd moet inspannen, maar vergeet daarbij niet u recht te houden. Het zitten in een gemakkelijken stoel maakt niet alleen het lichaam, maar ook den geest traag.

Boeken zijn tegenwoordig zóó goedkoop, dat ieder zich met wat volharding wel een kleine verzameling aanschaffen kan. Wie zulk een schat bezit en zijne boeken liefheeft, zal volkomen instemmen met de woorden van zeker schrijver: *‘Dit zijn de meesters, welke ons onderwijzen zonder behulp van roede of straf, zonder harde woorden, zonder drift, zonder loon. Als gij tot hen komt, vindt ge hen nooit “niet thuis;” als ge hun een vraag doet, hoe*

dom ook, weigeren zij u nooit een antwoord; - als ge hen niet begrijpt, kijken zij niet boos; - als ge onwetend zijt, lachen zij u niet uit. Ieder, die naar waarheid, geluk, kennis of verstand jaagt, moet een minnaar van boeken zijn.'

Hoofdstuk V.

‘Lachen doet geen zeer.’

Onder hen, die spotten met ideaal en liefde en trouw vindt men schooljongens: lach hen uit! - Ook vindt men er, die het doen uit domheid: beklaag hen! - Maar onder de spotters zijn er ook, bij wie de spot niets anders is dan de heete tranen over het verlies van eigen diep geloof: druk hun de hand, nog leeft hun geloof in het goede!

ANTOINETTE.

Hoeveel verdriet bespaart zich de man, die er niet naar vraagt wat zijn buurman zegt!

MARCUS AURELIUS.

In een voordracht zeide Professor Max Muller voor eenigen tijd: ‘Toen ik in Duitsland mijn examen had afgelegd, (juist vijftig jaar geleden promoveerde ik te Leipzig), zeide ik tot mijzelf: “Wat wilt gij nu beginnen? Wilt gij schoolmeester, wilt gij professor worden en voortgaan op de oude paden? - Neen, ik wil de Veda uitgeven.”

Mijne vrienden lachten; maar *wie bevreesd is om uitgelachen te worden, zal het in de wereld niet ver brengen.*'

Vijf en twintig jaar besteedde professor Muller aan zijn reuzenarbeid. Zijn naam zal leven, zoolang de Veda leven.

'Rira bien, qui rira le dernier,' zegt de Franschman, en niet zelden gebeurt het dat men voor hem, dien men heden uitlacht, morgen buigt. De eminentste mannen en de mooiste uitvindingen zijn altijd eerst een onderwerp van spot geweest.

Galileï beweerde dat de aarde draaide. De menschen lachten. Hij werd voor gek verklaard door vroede mannen en in een krankzinnigengesticht opgesloten. Zijn naam is nu onsterfelijk.

Van Jezus staat herhaaldelijk neergeschreven: '*En zij belachten hem*'. Hij werd gehoond, gegeeseld, gekruist. Nu is zijn invloed als die eens wereldkonings.

Hoeveel hoon en spot Columbus wel heeft verduurd, eer hij hulp kreeg om zijne reis te ondernemen, is te lezen bij Lamartine. 'Is er

wel iets ongerijmders te bedenken,' riep o.a. een lid der commissie, een zekere Lactantius uit, 'dan het geloof aan aardbewoners, die met hunne voeten lijnrecht tegenover de onze geplaatst zijn, aan menschen, die op hun hoofd staan en wier hielen zich in de lucht bewegen; of aan een gedeelte van de wereld, waar alles onderste boven staat gekeerd, zoodat er de boomen wortelen in de lucht, terwijl hunne takken benedenwaarts groeien!' En de vroede mannen schaterden, en dachten weinig dat 400 jaar later nog feesten zouden gegeven worden ter eer van den bespotten Christophorus Columbus.

Van Napoleon, die werelden veroverde en wiens naam voor altijd met bloedige letteren in de geschiedenis is gegrift, lezen wij in de registers van de militaire school te Brienne: 'Heden, 23 April, 1779 is Napoléon Bonaparte, oud negen jaar, acht maanden en vijf dagen ter koninklijke militaire school te Brienne-le-Château gekomen.' En verder vertelt Lamartine van hem: 'De nieuw aangekomene sprak alleen de

landspraak van zijn moederlijk eiland; hij had het verbrande vel van den zuiderling, het somber en doordringende oog van den bergbewoner. Dit was genoeg om de nieuwsgierigheid zijner makkers op te wekken en zijn natuurlijken wildemans aard te verergeren, want “cet âge est sans pitié.” Een leeraar, Duport genaamd, had deernis met den armen afgezonderde....’

Ge ziet dus dat groote mannen niet zelden in hunne jeugd tot mikpunt van de vroolijkheid dienen van zulken, die nooit met roem van zich zullen doen spreken.

‘Eén zijner meest gewone verlustigingen,’ zegt Lamartine, ‘was de kweekerij van een klein bloemperk, met paalwerk omgeven, waarin hij dagelijks in eenzaamheid zijne vrije uren doorbracht. Eens werd een der andere jongens nieuwsgierig wat hij toch zoo heel alleen in zijn tuin verrichtte, keek over het paalwerk en zag hem een menigte straatsteenen, waarvan de dikte de graad aanwees, in militaire slagorde scharen. Napoleon ontdekte hem en beval hem dadelijk van de schutting te klimmen; maar

deze, in plaats van te gehoorzamen, bespotten den jeugdigen veldheer, die, weinig tot scherts gestemd, een der grootste straatsteen opraapte en dien naar het hoofd van den spotter wierp, die gevaarlijk gekwetst werd.

Vijf en twintig jaar later, toen Napoleon op het toppunt zijner macht was en deze man hem nederig een gunst kwam verzoeken, hem het litteken op zijn voorhoofd vertoonende, zeide de keizer: 'Ah ja, ik herinner mij u: het was een generaal *en chef*, dien ik u naar het hoofd gooide.'

Zonder nu juist te wenschen dat ge uwe bespotters straatsteen naar het hoofd zult gooien, zou het toch verstandig zijn Diogenes' woorden te herhalen, die, toen men hem zeide: 'Ieder lacht om u,' antwoordde: 'Dat lachen doet me geen zeer.'

Want als ge zeker zijt te doen wat goed is, laat u dan door de onbeduidende kereltjes, die lachen, niet van dat goede terughouden.

Het is een bekend feit, dat toen Lord Beaconsfield zijne eerste redevoering in het Lager-

huis wilde houden, hij tengevolge van eenige jeugdige dwaasheden, die nog niet vergeten waren, en om zijne in het oog vallende kleeding en manieren met luid gelach en allerlei spotternijen werd begroet.

Ziende dat zijn gehoor niet tot bedaren te brengen was en hij dus niet aan het woord zou kunnen komen, zeide hij: 'Mijne heeren, ik zal *nu* zwijgen, maar de dag zal komen, waarop gij naar mij zult moeten luisteren.'

Die dag brak spoedig aan en keerde dikwijls terug, hetgeen bewijst dat het gelach den grooten redenaar 'geen zeer' gedaan had.

Zoo kunnen wij allen handelen, al zijn wij nu juist nog geen kamerleden. Laat uwe kameraden maar om uwe woorden lachen; de tijd kan komen dat zij u om uwe daden eerbiedigen zullen. De wereld is vol nulletjes en die lachen altijd het hardst. Maar wie zich door lach en spot laat afbrengen van wat hij voor goed houdt en waarnaar hij eerst streefde, is een zwak en beklagenswaardig individu.

Een bekend opvoedkundige heeft gezegd:

‘Als ge een overtuiging hebt, - en de hemel geve het! - leer u dan vroeg getroosten dat men daarmede den draak steekt. Zoo min als men zijn leven genieten kan, als men in gestadige angst voor den dood verkeert, evenmin kan men zich zedelijk ontwikkelen, als men in voortdurende vrees leeft van uitgelachen te zullen worden.’

In sommige buitenlandsche steden loopen ‘reclame-menschen’ door de straten. Zij zijn potsierlijk toegetakeld en ontvangen ongeveer zestig cents daags. Zien zij er buitengewoon gek uit dan krijgen ze nog een dubbeltje extra. Die twee extra-stuivers moeten den armen kerel schadeloos stellen voor het verdubbeld gelach der straatjeugd.

Als er nu menschen gevonden worden, die zich acht uur daags willen laten uitlachen voor één onnoozel dubbeltje, kunnen wij ons dan ook niet wat dapperder houden waar men lacht om onze strenge plichtsbetrachting of ongewoon streven?

De bekende Fransche schrijver, Alexandre Dumas, zeide eens tot zijne vrienden:
‘Toen

ik merkte dat ik zwart was, besloot ik mijn leven zeer blank te maken, opdat de menschen gevoelen zouden dat men dieper moet zien dan de huid.'

Zoo moeten vooral dezulken denken, die door het één of ander lichaamsgebrek of iets anders, waarvan zij zich niet kunnen bevrijden, den spotlust opwekken. Zij moeten dien spotlust door hunne daden overwinnen. Welk verstandig mensch is niet geneigd om de kleine eigenaardigheden van waarlijk beminnelijke, edele of talentvolle menschen over het hoofd te zien, wanneer dit opgewogen wordt door hunne gaven en deugden?

Voor jongelui is niets vreeslijkers dan uitgelachen te worden, vooral voor zulken, die veel met anderen in aanraking komen, zooals schooljongens en militairen. Een cadet of adelborst wil doorgaans liever doodgeschoten dan uitgelachen worden. De één doet dus wat de ander doet, tenzij hij karakter bezit en de algemeene opinie trotseert, om met zijn geweten vrede te houden.

Eenige jaren geleden vond een leerling van een bekende inrichting voor onderwijs in België, waar ook vele Hollandsche jongens heen gezonden worden, in een der slaapzalen een rozenkrans. Verontwaardigd over de ontdekking, dat er in dit verlichte, wijdvermaarde Instituut vrijwillig gebeden opgezegd werden door één der jongens, riep hij zijne vrienden bij elkander en vertelde hun van de vondst, waarop allen besloten den schuldige uit te vinden. Zij verdachten er een stillen, verlegen jongen van, die niet bemind was.

Na schooltijd, toen allen zich op de speelplaats verzameld hadden, hing de vinder van den rozenkrans dien op een vooruitstekenden boomtak en riep met luider stem: ‘Wij verzoeken onzen waarden vriend, die dezen rozenkrans verloren heeft, zich bekend te maken en zijn eigendom in bezit te nemen.’

En hij vergezelve deze woorden met een blik, die duidelijk zeide: ‘Als hij durft!’

Dadelijk trad een jongen vooruit, die kort geleden met algemeene stemmen tot primus was

gekozen. Hij nam bedaard den rozenkrans van den boom, en zich wendende tot den knaap, die hem uitgedaagd had, zeide hij op vriendelijken toon: 'Ik stel grooten prijs op dezen rozenkrans, die mijne moeder mij gegeven heeft; en ik geloof niet dat ik daarom de school oneer heb aangedaan.'

Een donderend hoera volgde, want deze knaap werd algemeen bewonderd en bemind, en de spotters dropen beschaamd af.

Een goed gedrag en een kalme volharding winnen het gewoonlijk, waar de tegenstanders geen anderen bewijsgrond kunnen aanvoeren dan een minachtenden spotlach. En op den duur zijn zij er altijd het best aan toe, die zich aan geen bespotting gestoord hebben. Een bewonderenswaardig voorbeeld hiervan geven de volgers van het Leger des Heils. 'Een goed gedrag en een kalme volharding,' die hebben zij getoond ondanks het geschater der menigte.

In Maart 1894 de vergadering willende bezoeken, die in Maison Stroucken te Amsterdam door generaal Booth geleid zou worden, moest

ik vóór den ingang eenige minuten wachten op iemand, die met mij mede zou gaan. Een heer, die ook buiten stond, knoopte een gesprek over het Leger des Heils aan met den daar gestationeerden politie-agent en verried duidelijk dat hij zich vroolijk maakte over 'die lui.'

Maar de agent zeide ernstig: 'Ja, mijnheer, u moogt er om lachen en ik heb er eerst ook om gelachen, maar ik zal u eens wat vertellen. Er waren hier verscheidene menschen in de stad, die we 's nachts meermalen wegens dronkenschap in de politie-bureaux hadden. Ze zijn nu bij het Leger des Heils, en ik verzeker u dat we de menschen nooit weer gezien hebben.'

Verstandige lieden lachen niet om deze secte, maar eerbiedigen haar omdat zij duizenden voor koude, gebrek en - misdaad bewaard heeft.

Wij zouden er ons minder aan storen uitgelachen te worden, als we maar altijd bedachten dat juist de meest onbeduidende individuen het eerst den draak met anderen steken. Zij kunnen slechts in eigen achting rijzen door anderen

omlaag te trekken, dezelfde drijfveer, die lasteraars hebben, als zij hooger staanden bekladden. Het gedrag der beteren is hen een stil verwijt, en zij willen hen medevoeren op de paden, die zij zelf gaan.

‘Het publiek! Het publiek!’ riep eens een geestig Fransch schrijver uit, ‘hoeveel dwazen zijn er wel noodig om een publiek te vormen!’ En Multatuli heeft het op een oogenblik, toen hij hetzelfde gevoelde, die talrijke dwazen toegeroepen: ‘Publiek, ik veracht u met groote innigheid!’

‘Men moet huilen met de wolven, waarmee men in het bosch is,’ zegt de karakterlooze en vormt mede het leger nulletjes, dat overal de hooger staanden omstuwt, op school, in de kazerne, aan de academie, in de maatschappij. En hij blijft gelijkvloersch, onbeduidend, geheel gelijk aan duizenden anderen, en als eenmaal de aarde hem dekt, dan is hij ook door de maatschappij *vergeten*.

In de Amsterdamsche bladen lazen we in het voorjaar van 1894 het volgende bericht:

Een candidaat-arts, die Zaterdag hier ter stede tot arts bevorderd zou worden, is niet toegelaten kunnen worden, omdat hij gemoedsbezwaren had tegen het afleggen van den vereischten eed.

De Regeering moet nu beslissen of deze candidaat, die niet Doopsgezind is, met het afleggen van een plechtige belofte kan volstaan.

Dit jongmensch vreesde geen spot, en dit is het deeg, waaruit onze groote mannen gekneet worden, de knapen, de jongelieden, die, al staan zij gansch alleen, de ‘schare’ flink in het gezicht zien en spreken: ‘Mijn geweten verbiedt mij te doen, wat allen doen.’

*'t Goede gedaan, waar uw hart het gebiedt,
't Schoone vertolkt, waar uw geestdrift het ziet,
En nooit gevraagd in een enkel geval,
Wat er de wereld van oordeelen zal.*

Hoofdstuk VI. De ware mannelijkheid.

*Braaf is braaf en slecht is slecht,
Of het vrind of vijand doet;
Daarom, jongens, hou je goed,
Dat ge trouw uw meening zegt:
Dat ge spreken durft in 't recht:
'Dàt is braaf en dàt is slecht.'*

HEIJE.

‘Wat maakt den man?’ vroegen wij in een der vorige hoofdstukken. En het antwoord luidde: **Zelfbeheersching en zedelijke moed.**

Jongens houden van moed. Maar zij denken daarbij dikwerf alleen aan den moed, die ook vele dieren eigen is, en voornamelijk afhangt van kracht en zelfvertrouwen. Oneindig hooger staat de zedelijke moed, de moed om te dulden, om te volharden, om te trotseeren. Er is dikwerf veel meer moed toe noodig om den spot der makkers te tarten, dan om alleen tegen een bende gewapende Atjehers in te stormen;

veel meer moed om onze hand achter ons te houden dan om een slag toe te brengen.

Een zeker overmoedig jongmensch, dat den beroemden Sir Philip Sydney niet tot zijne meening kon overhalen en zich daarover driftig maakte, wilde dezen noodzaken met hem te vechten, en ging zelfs zoo ver van hem in het gezicht te spuwen.

‘Jongmensch,’ zeide Sir Philip, ‘als ik uw bloed even gemakkelijk van mijn geweten kon wasschen als deze beleediging van mijn gelaat, dan ontnam ik u op staanden voet het leven.’

Dàt was moed, de moed der zelfbeheersching. *Doen door laten*, zegt Beets.

Ik logeerde eens bij goede vrienden te Arnhem, en op zekeren dag gingen wij rijden: mijne vrienden, hun veertienjarige zoon Willem en ik.

Wij waren uitgestapt om de jonge merrie te sparen, nu het rijtuig een steilen heuvel op moest en daar wij den knecht thuisgelaten hadden, nam mevrouw de teugels en volgde ons langzaam. Toevallig naar haar omziende, bemerkten

wij een rijpaard, dat zijn berijder scheen afgeworpen te hebben, en nu in woeste vaart den heuvel kwam oprennen. Van den tegenovergestelden kant kwam een met twee paarden bespannen rijtuig in bedaarden draf, maar toch door den hellenden grond, in onweerhoudbare vaart, de hoogte afrijden. De weg was smal, zoodat er maar even ruimte was voor twee rijtuigen om elkaar te passeeren. Aan weerszijden waren steille hellingen.

De vurige jonge merrie van onze dogcart begon reeds de ooren op te steken en onrustig te worden bij het geluid der naderende hoefslagen van het hollende paard.

Terwijl wij volwassenen met één blik het gevaar overzagen, waarin Willem's moeder verkeerde en radeloos elkaar aanstaarden, sprong de zwakke, tengere knaap vlak voor de paarden van het rijtuig den weg over en greep de steigerende merrie bij den teugel, voerde haar snel naar den kant van den weg en bracht haar met zachte tikjes en woordjes tot bedaren, op hetzelfde oogenblik, dat het hollende paard hem

rakelings voorbijvloog. En ofschoon de merrie woest den kop ophief, bracht de vaste hand, die haar teugel hield, haar terstond tot bezinning. Wat zij gedaan zou hebben, indien de knaap haar niet tijdig gegrepen had, is niet te zeggen. Zij kende haar jongen meester, en zijne stem en liefkoozing gaven haar onmiddellijk hare kalmte terug.

Waarschijnlijk had hij het leven zijner moeder gered.

Dat was de moed, waarvan gij allen zooveel houdt: *moed om te durven, moed om te handelen*. Maar ik zag van dezen knaap nog een ander soort moedsbetoon.

Twee jaar later kon ik hem gadeslaan op zijn ziekbed, dat zijn sterfbed zou worden; want hij leed aan een erfelijke kwaal, de tering, die zich plotseling met onheilspellende snelheid ontwikkeld had.

Zijne moeder, die hij aanbad, was zijne trouwe verpleegster, en in de vier weken, die zijn dood voorafgingen, verloochende zich zijn kloek, edel gemoed geen oogenblik. Hij was het eenige kind, de oogappel zijner moeder; hij wist hoe

lief zij hem had en daarom waakte hij er met de meeste zorg tegen, dat gedurende de pijnlijke dagen en de lange nachten geen klacht zijnerzijds hare smart vermeerderde, geen woord van ongeduld hare taak verzwaarde. Bijna tot het laatste oogenblik zag men een vriendelijken glimlach in de ernstige oogen; altijd een hartelijk woord van dank, altijd het bezorgde: 'Moeder, maak u niet te moe!'

Voedsel en medicijnen werden met het grootste zelfbedwang genomen om haar genoegen te doen, totdat hij niet meer *kon*. En toen de gevreesde bode des doods kwam, ging de nobele jonge strijder zonder klacht de eeuwige ruste in.

Men kan groot zijn zonder geruchtmakende daden te verrichten. Dit was *moed om te dulden*. Vrouwen, die ziek zijn, leggen in den regel oneindig meer geduld aan den dag dan mannen. Ook in den strijd des levens geven zij meestal meer blijk van moed om te dulden, zoowel als van moed om te handelen.

Bij oefeningen voor eenige jaren in ons land

had een jong huzaar het ongeluk dat zijn paard begon te steigeren, hem afwierp en daarna op hem viel. Toen hij in het hospitaal gebracht was, kwam men tot de ontdekking, dat zijne ruggegraat was gekneusd. Al zijne hoop voor de toekomst was in rook opgegaan.

De dokter, die hem tot zijn dood heeft behandeld, vertelde mij van de buitengewone zelfbeheersching en moed om te dulden van dezen ongelukkige. Hoewel hij veel pijn leed, beantwoordde hij alle deelnemende vragen altijd met vriendelijke opgeruimdheid. Het spreekt vanzelf dat zijne hopelooze toestand het algemeene medelijden wekte; en zijne lotgenooten in het hospitaal zoowel als de oppassers deden alles om zijn leed te verzachten.

Gedurende het eerste jaar was zijne gezondheid vrij goed, hoewel hij zich niet kon bewegen, maar gedwongen was, plat op zijn rug te blijven liggen; maar daarna had hij veel te lijden van telkens terugkeerende aanvallen van koorts. Hij was dan zeer zwak, maar juist in de perioden van inzinking, welke doorgaans zoo ongunstig

op het humeur werken, hoorde niemand ooit een ontevreden woord uit zijn mond. Zelfs bij den dokter beklagde hij zich niet éénmaal, dat hij zooveel pijn moest lijden of dat hij tot werkeloosheid veroordeeld was.

In de ziekenzaal, waar hij lag, kwamen dikwerf zeer treurige gevallen voor; hij merkte die steeds op en wist daaruit nog reden van dankbaarheid voor zichzelf te putten. Tot overmaat van smart huwde zijn meisje, dat hem eerst trouw geschreven en getroost had, in dien tijd met een ander, en ook toen kwam geen klacht over zijne lippen. Alleen de diep weemoedige uitdrukking zijner oogen verried wat hij leed.

Na twee jaar aldus gelegen te hebben, begonnen zijne krachten langzamerhand af te nemen en kon men duidelijk merken dat zijn toestand verergerde. Maar ook toen ontving hij den dokter steeds nog met denzelfden opgeruimden glimlach en met de hoopvolle verzekering dat, al was hij nu hard ziek, hij het er op den duur 'wel weer bovenop zou halen.'

Op een Zondag in Juli ging hij, tot het

laatste toe kalm en berustend, voor altijd slapen, en na zijn dood kon aangetoond worden dat hij onlijdelijke pijnen en vreeselijke benauwdheden had uitgestaan, zoodat het leven hem bijna ondragelijk geweest moest zijn.

Dit was *zelfbeheersching, moed om te dulden*.

De bekende heer George Child, hoofd van *The Philadelphia Ledger* verdeelde eens, om de kroon te zetten op zijne talrijke weldaden, veertigduizend dollars als Kerstmisgeschenk onder zijne employé's. Een nieuwe klerk, die in het couvert, dat zijn gewone salaris bevatte, een banknoot van vijfhonderd dollars ontdekte, was niet weinig verbaasd. Hij was in groote verzoeking zich het geld toe te eigenen en voor zijn talrijk gezin te gebruiken. Hij dacht dat de kassier zich vergist had. Maar met mannenmoed weerstond hij de verzoeking, nam de banknoot in de handen en begaf zich met ontroerd gelaat naar den lessenaar van den kassier.

‘Er heeft een vergissing plaats gehad,’ zeide hij dapper. ‘Dit geld komt mij niet toe.’

‘Ga er maar mede naar mijnheer Child,’ antwoordde hem de kassier.

Daarop klopte de klerk aan het kantoor van den heer Child.

‘Neen, neen, het is in orde,’ zeide deze vriendelijk. ‘Een kleinigheid, een kerstgeschenkje..... Als je hier langer geweest waart, zou je 't wel begrepen hebben.’

‘Maar, mijnheer, ik ben pas sedert zes weken bij u in dienst. Die korte tijd geeft mij geen aanspraak op zulk een groote belooning.....’

‘Wel, je ben één der onzen, dat is genoeg. Neem die banknoot maar gauw mede en ga wat kerstcadeaux voor uwe kinderen koopen.’

‘Dit was *moed om de verzoeking te weerstaan*.

Niet waar, gij kent de groote moeilijkheid om neen te zeggen, als uwe kameraden u met lokkende woorden tot kwaaddoen willen verleiden; wanneer zij u met schijnbaar edelmoedige vriendelijkheid, met scherts of schoonklinkende drogredenen beloven ‘een man van u te maken,’ of u het ‘leven te zullen leeren kennen’?

Wie kent ook niet den afgrond van misdaad op ellende, waarin menigeeen verzinkt, omdat hij en sommige oogenblikken den moed miste om deze eenvoudige woorden uit te spreken: 'Dat kan ik niet betalen.'

Hoeveel soldaten zijn er niet die onbewogen de bajonetten des vijands op zich gericht zien, kalm het gebulder der kanonnen, en het gekerm der gekwetsten kunnen aanhooren, maar in tijd van vrede den moed missen om kalm aan te hooren dat men hen 'vroom' noemt!

'Zoo, ben je vroom geworden? Mag je niet voor je moeder?' Dergelijke vragen hebben menigmaal aangetoond dat wie in den oorlog zich een held toonde, toch geen *man* was in den hoogsten zin van het woord.

'Ik heb eens iemand hooren zeggen,' zoo verhaalt een beroemd prediker, 'dat zijn ziel gedurende acht en twintig jaar op post had moeten staan als schildwacht zonder aflossing, om te waken tegen zijne neiging voor sterken drank.'

Waarschijnlijk had de arme man die neiging van zijne voorouders geërfd, of had hij een

melancholiek gestel, of werd hij gedrukt door een of ander verdriet, dat hem naar vergetelheid deed verlangen. Hoe het zij, hij is nooit bezweken.

Voor zulk een zelfbeheersching moet ieder eerbied hebben; maar wie zal geen minachting voelen voor den lafhartige, die ‘O zoo makkelijk te leiden!’ is, maar... geen neen kan zeggen.

‘Wat zeg je daar!’ vroeg een rechter aan een dergelijk individu, dat zich meende te verontschuldigen door de mededeeling dat men hem ‘getracteerd’ had. ‘Is je keel dan een gootgat, waarin ieder gieten kan wat hij wil?’

De man met zedelijken moed zal weerstand bieden, en niet toestaan dat Jan, Piet en Klaas hem naar verkiezing allerlei slechtheid ingieten.

Weerstand bieden. Dat is de hoeksteen van de zedelijke wereld, en zonder moed is men tot weerstand bieden niet in staat. Moed legt de geniale jongeling aan den dag, die vol zelfvertrouwen, sidderend van hoop en verwachting over den roem die hem wacht, toch jaren van

voorbereiding doorbrengt in bekrompen omgeving, liever dan zijn werk half voltooid de wereld in te zenden. Moed heeft hij, die zich ontzegt wat hij niet betalen kan; die durft spreken, wanneer het noodig is, maar ook kan zwijgen, waar dit verstandiger is dan spreken. Er behoort moed toe om te bekennen dat wij ongelijk hadden, en ook moed om aanbiedingen af te slaan, die ons groot gewin verzekeren, maar ons geweten niet correct voorkomen.

De bron van waren moed is velen misschien geheel onbekend. Zij zien om zich heen om op te letten of de oogen der menschen ook afkeurend op hen gevestigd zijn; maar veel liever moesten zij naar binnen zien in hun hart en daar luisteren naar zekere stem, die den mensch altijd het goede raadt.

Het eerste kan u alleen tot '*een fatsoenlijk man*' maken; het tweede maakt u '*een man van karakter*.'

Hoofdstuk VII.**Als gij sterk zijt wees dan ook edelmoedig.**

*I would not enter on my list of friends the man,
Who needlessly sets foot upon a worm.*

COWPER.

De bekende Amerikaan, Theodoor Parker, vermeldt in zijne levensgeschiedenis een voorval, dat levendig in zijne herinnering is bewaard.

‘Toen ik een kleine jongen was,’ zoo verhaalt hij, ‘nam mijn vader mij aan de hand mede naar een verwijderd gedeelte onzer bezittingen, en liet mij toen alleen mijn weg naar huis zoeken.

‘Op dien weg moest ik voorbij een ondiep vijvertje. Een mooie plant aan den oever trok mijne aandacht en ik liep er heen. Daar zag ik in het ondiepe water een kleine schildpad zitten. Hoewel ik nog nooit zelf een dier met

voordacht leed had gedaan, had ik toch dikwijls gezien dat andere jongens vogelnestjes uithaalden, of eekhorentjes doodden, en nu be kroop mij op eens de lust hun voorbeeld te volgen. Reeds hief ik mijn stok op en wilde het arme dier juist den eersten slag toebrengen, toen ik op eens een gevoel kreeg, alsof iemand mijn arm tegenhield, terwijl iets in mij zeide: ‘Dat is slecht!’

Ik liet den arm zakken, geheel onder den indruk van dat vreemde gevoel: de gewaarwording van een innerlijken tegenstand, die mij belemmerde in mijne vrije beweging. Toen liep ik hard naar huis en vertelde aan mijne moeder, wat er gebeurd was.

De tranen kwamen haar in de oogen en mij met teederheid op haar schoot nemende, zeide zij ernstig: ‘Dat was de stem van het Goede, Theo. Als je maar naar die stem blijft luisteren en haar gehoorzaamt, zal zij hoe langer zoo duidelijker tot je spreken en je altijd den rechten weg wijzen. Maar als je er niet naar hoort, zal zij langzamerhand verflauwen en zwijgt zij

eindelijk geheel. Het geluk van je leven hangt er van af of je naar die stem luistert dan wel haar in den wind slaat.’

*Daar spreekt in 't diepst van 't menschenhart
Een stem van wondre kracht,
Nu met gestrengte majesteit
Dan liefelijk en zacht.
Welzalig, wie haar 't oor ontsluit,
Wie naar haar fluist'ren hoort;
Wie haar verstaat die voelt zich sterk,
Geheiligd door haar woord.*

Die stem van het Goede in ons zegt nooit luider: ‘Het is slecht!’ dan wanneer wij vrouwen, kinderen of dieren kwaad doen. De wijze, waarop een volk de vrouwen en de dieren behandelt, wijst de hoogte van beschaving aan, waarop het staat.

Een poos geleden kwam ik op een wandeling een grooten lummel tegen, die een hondje mishandelde. Een veel kleinere jongen liep rood van ergernis op hem toe, en riep dat hij hem

‘op zijn kop’ zou geven, als hij het beest niet dadelijk liet loopen.

Die afschuw van wreedheid beviel mij en herinnerde mij aan Gladstone, die als schooljongen zijne makkers aanbood hun een afdruk van zijn handpalm op hun gezicht te zetten, omdat zij lachten, wijl hij opkwam tegen de dierenmishandeling die op de Etonsche kermis plaats vond.

Men zegt, dat in ieder opgroeiend kind de ontwikkeling van het menschelijk geslacht herhaald wordt. Hieruit valt misschien te verklaren hoe sommige jongens vliegen de pooten kunnen uittrekken, en katten martelen, en vogels in kooien laten wegwijnen. Zij verkeeren nog in het tijdperk van barbaarschheid. Ik geloof zelfs dat sommige kinderen zóó weinig nadenken, dat zij niet eens begrijpen dat dieren ook gevoel hebben.

Wie dieren kent en gadeslaat, wie ze tot huisgenooten heeft en bij gevolg hen heeft liefgekregen, wie hunne trouw, hunne genegenheid geniet, hij alleen weet welk een misdaad het is

zulk een hartelijk en gevoelend wezen noodeloos te kwellen. Ontelbaar zijn de voorbeelden van verstand en liefde, door dieren aan den dag gelegd. En wie hen met aandacht heeft gadeslagen, zal moeten erkennen dat het dwaas is in minachtenden zin het woord ‘dierlijk’ te gebruiken. Want dieren zinken nooit zoo diep als menschen; geen enkele maakt zich ooit met bewustheid schuldig aan dronkenschap of andere onmatigheid, noch zinkt ooit tot den trap van onzedelijkheid, waartoe de menschen afdalen.

Als de dieren in hunne dierspraak het woord ‘menschelijk’ in een verachtenden zin gebruiken, is dit niet zonder goeden grond.

Gelukkig is er in ons land een dierenbescherming. Maar deze vermag nog weinig tegen de onbedachtzame wreedheid van het jonge geslacht. Als jongens voor hunne verzamelingen eieren noodig hebben, waarom stellen zij zich dan niet tevreden met één ei uit elk nest; en als zij vlinders behoeven, waarom dooden zij dan de dieren niet snel en zonder pijn?

Zeker natuurkundig geleerde wandelde eens

met een vriend door zijn tuin. Deze merkte op dat de vruchtboomen zorgvuldig door netwerk tegen de vogels beschermd waren; doch enkele schenen vergeten te zijn. Op zijn vraag, wat hiervan de reden was, antwoordde zijn gastheer lachend: ‘O, die zijn voor de vogels. Dat is het salaris voor mijn orkest.’

Van alle groote en beroemde mannen is het bekend dat zij veel van dieren hielden. Alexander, koning van Macedonië, hield zóóveel van zijn paard Bucephalus, dat hij, toen het dier stierf, aan een stad den naam Bucephalia gaf. Wagner's aandoenlijke liefde voor zijn hond is bekend. Vele groote geleerden hadden tot dagelijksch gezelschap een kat. St. Francesco van Assises noemde alle dieren zijne bloedverwanten, en in de *Amsterdammer* van 30 Juni '94 kan men lezen hoe Ouïda (Louise De la Ramée) voor menschen haar huis gesloten houdt, maar steeds door honden omringd is. Een Fransch auteur onzer dagen, Pierre Loti, heeft vooral zijn roem te danken aan de diepgevoelde schetsen, die hij

over de dieren geschreven heeft. Charles Darwin hield in zijne jeugd hartstochtelijk veel van honden, en toen hij eens een hondje geslagen had - zoo verhaalt hij zelf - werd hij dagen achtereen door bitter berouw gekweld.

Als man was hij bekend om zijne groote liefde voor dieren. Hij zou nooit meer dan één ei uit een nest weggenomen hebben, en de wormen, die hij gebruikte om te visschen, doodde hij eerst snel in zout water. Hij was buitengewoon behendig in het werpen, zóó zelfs, dat hij eens een haas doodelijk met een knikker trof. Jaren later wierp hij met een steen naar een duif, en had tot zijn onuitsprekelijk verdriet het ongeluk het dier te dooden. Geruimen tijd sprak hij er met niemand over, en toen hij het eindelijk vertelde, voegde hij er bij, dat hij nooit naar het beestje zou gegooïd hebben, als hij niet gemeend had zijne oude behendigheid reeds lang te hebben verloren.

Tegen het einde zijner schooljaren was hij een groot liefhebber van de jacht. Hij schreef toen aan een vriend:

‘Hoera! over veertien dagen begint de jacht! Dat is de grootste zaligheid, die ik ken.’

Toen hij voor den eersten keer een snip geschoten had, was hij zóó opgewonden, dat hij nauwelijks zijn geweer opnieuw laden kon. En toch duurde het niet lang of hij gaf dat vermaak geheel op.

Eens bracht hij namelijk twee dagen bij een vriend door om te jagen. Op den tweeden dag vond hij een vogel, die nog niet geheel dood was, maar lag te zieletoegen, tengevolge van een schot, den vorigen dag ontvangen. Dit gezicht maakte zulk een diepen en blijvenden indruk op zijn gemoed, dat hij niet langer vermaak kon scheppen in een uitspanning, die zooveel lijden na zich sleepte.

Een flinke jongen zal, (evenals een ridderlijke man), altijd op de bres springen voor alles, wat zwak is. Hij zal geen kleinen jongen ‘negeren,’ hij zal vriendelijk zijn voor zijne zusters en zacht voor alle dieren.

Boven een groote boerderij - ik herinner mij niet wáár - moet het opschrift te lezen staan:

Behandel een koe, alsof ze een dame was. Dit wenkje aan de knechts wordt den boer gewis beloond door een ruimen voorraad melk.

Een ruw woord van een onnadenkenden stalknecht is dikwerf reeds voldoende om een goed gedresseerd paard in een zenuwachtige stemming te brengen, die hoogst nadeelig voor het dier is. Het is ergerlijk om aan te zien, hoe onverstandige voerlui soms een paard slaan, dat bang voor iets is. Als zij het dier met verstand behandelden, zouden zij veel beter hun doel bereiken.

Ziehier een artikel uit de geloofsbelijdenis van den beroemden schrijver Ruskin:

‘Ik wil geen levend wezen noodeloos pijnigen of dooden, noch iets, wat schoon is, vernielen. Maar ik wil er mij op toeleggen, om alles wat leeft, te helpen en te sparen, en alles, wat schoon is te ontzien en te helpen volmaken.’

Moge iedere knaap hem hierin navolgen!

Hoofdstuk VIII.

De keuze van een beroep.

Werken is het ware genoegen des levens, of, eigenlijk het leven zelf.

SCHLEGEL.

Onder al de moeilijkheden, waarmede een jongmensch te kampen heeft, is er misschien niet één ernstiger dan de keuze van een beroep.

Dit is natuurlijk niet het geval met zulke jongelui, aan wie reeds bij hunne geboorte een erfelijke positie is verzekerd. Er zijn beroepen, waarin van geslacht tot geslacht de zoon den vader heeft opgevolgd. En daar zijn knapen, die, òf door een bijzondere geschiktheid òf door een bepaalde neiging als vanzelf voor een zeker beroep aangewezen zijn.

Maar er zijn ook vele jongelieden, wier toekomstige loopbaan nòch door familieomstandigheden, nòch door eenigen bijzonderen aanleg

wordt bepaald, en voor zulken is de keuze van een carrière niet gemakkelijk.

Een beroep.... een roeping voor het leven.... Beseft gij den ernst van het woord *roeping*? Een roeping - dat woord sluit in zich iemand, die ons roept.... of iets, wat ons roept, tot het vervullen van een plaats in de maatschappij, tot heil onzer medemenschen.

Is daar niet zulk een stem in u, vraag dan uzelf af: ‘Welk beroep staat mij het minst tegen?’

Kies dat, doe uw best, en de gewoonte, - die tweede natuur, - zal er u spoedig smaak in doen krijgen. Duizenden vóór u hebben zich uit een gevoel van plicht zóózeer moeten beheerschen, dat zij het werk, waarvan zij in den beginne een afkeer hadden, eindelijk begonnen lief te krijgen en er hunne beste krachten aan wijdden.

Het spreekt vanzelf dat het een hard ding is een beroep of een betrekking te kiezen, niet omdat men er lust in heeft, doch omdat men ‘toch *iets*’ doen moet. Maar dit is toch altijd hon-

derdmaal beter dan niets doen. Een beroep kiezen moet ieder, en de tegenzin er in, is dikwerf slechts traagheid. *‘Niet zelden is afkeer van zekeren arbeid afkeer van allen arbeid,’* zegt Multatuli terecht.

Niet lang geleden vernamen we een vermakelijk verhaal. Een dominé was een van zijne gemeenteleden tegengekomen, een schoenmaker, in gezelschap van zijn zoon.

‘Wel, baas Pik,’ had de predikant gevraagd, ‘wat moet er van je jongen worden? Ook een schoenmaker?’

‘Toch niet, dominé, hij houdt zoo buitengewoon veel van dieren, en nu denken wij er over hem slager te laten worden.’

Wij willen hopen dat geen onzer jonge lezers het slachtoffer zal worden van dergelijke logica.

Het zou natuurlijk onzin zijn, zoo iemand zich op de letterkunde wilde toeleggen, als hij geen onderscheid kan zien tusschen de gedichten van Hélène Swarth en de voortbrengsels van een prulpoëet; - of op de muziek, als hij het

‘Wien Neerlandsch bloed’ alleen dááran kan herkennen, dat de menschen hun hoofd ontblooten, als zij het hooren; maar in de meeste betrekkingen behoeven neiging en aanleg niet zoo sterk te spreken en komt het voornamelijk aan op kalme plichtsbetrachting.

Tot de domme vooroordeelen, welke ons oude Hollandje kenmerken, behoort nog de dwaze meening, dat men, hoewel onmiskenbare neiging hebbende voor een zekere betrekking, deze moet laten varen, omdat zij niet ‘deftig’ genoeg zou zijn. Er is geen werkring zoo nederig, dat men dien niet verheffen kan door dien waardig te vervullen, evengoed als men de schitterendste betrekking kan verlagen door slechte plichtsbetrachting.

De man vereert de plaats, de plaatse niet den man, heeft De Decker gezongen, en een Duitsch schrijver heeft als zijne meening verkondigd: *Wenn nur der Mensch nicht rauh ist, das Handwerk schändet nicht.*

Een flink en verlicht man, iemand zonder

vooroordeelen, verheft zich boven de beuzelachtige wetten van het fatsoen. Hij stoort zich niet aan de dwaze opvattingen van een deel, (niet het beste) der menschen, en gaat zijn eigen weg.

Het is bekend dat vele groote mannen een zeer eenvoudig beroep hadden, waarvoor zij zich geenszins te hoog achtten, en nog zijn daar, ook in ons land, velen, die met eerbied genoemd worden, en tegelijk in het dagelijksch leven eenvoudige winkeliers zijn.

Het is moeilijk te zeggen in hoeverre men zich door de keuze van een beroep alleen door zijne neiging mag laten leiden. Een neiging kan een voorbijgaande opwelling zijn, een gevolg van toevallige omstandigheden, en geenszins het ware, onveranderlijke kenmerk van onzen smaak en aanleg. Ik ken een man, die als jongen, evenals zoovele andere jongens, meende dat hij in de wieg was gelegd om zeeman te worden. Zijn vader, die wist dat zijn zoon een rustige, leergrage natuur bezat, begreep dat die lust om naar zee te gaan niet lag in het karakter van zijn zoon, maar het gevolg was van op-

windende boeken. Door verstandige overreding wist hij den jongen in een andere richting te leiden. Later, toen hij een beroemd dokter geworden was, bleef hij zijn vader altijd dankbaar, dat deze hem bewaard had voor het 'zwalken op de baren', welk leven, zooals hij toen duidelijk inzag, volstrekt niet geschikt voor hem zou geweest zijn.

Vele andere jongens verbeelden zich roeping te hebben voor den krijgsdienst, wat voornamelijk is toe te schrijven aan de begeerte om het mooie pakje te dragen; maar alles is geen goud wat er blinkt, en menig officier heeft meer van die specie op zijne jas dan in zijn zak. In de meeste gevallen is zijn tractement niet voldoende om in het onderhoud van hem en zijn gezin te voorzien, en zoo ergens, dan is men in deze betrekking aan vele en velerlei verleidingen blootgesteld.

Zij, die een rechterlijken loopbaan kiezen, kunnen in den regel al evenmin bestaan van hunne verdiensten alleen. Voor een leeraar varieert het inkomen tusschen *f*1200 en *f*2400,

voor een predikant tusschen *f* 1000 en *f* 2000 met vrije woning; een dokter moet dikwerf jaren wachten eer zijne praktijk hem een behoorlijk inkomen verschaft; een notaris verdient, eenmaal benoemd zijnde, ruim zijn brood, en in sommige gevallen veel meer, maar als candidaat kan hij onmogelijk van zijn salaris bestaan, temeer daar vele jongelui van geld zich gratis aanbieden; en daar aan al deze betrekkingen iets is verbonden, wat men 'stand ophouden' noemt, zoo ziet men dat men zich als onbemiddeld jongmensch niet juist een hemel voorbereidt door zulk een 'deftige' betrekking te kiezen. Natuurlijk zal een buitengewoon ijverig, of buitengewoon begaafd jong man zich spoedig in die betrekkingen het beste plaatsje veroverd hebben, maar niet ieder is zoo gelukkig.

Ook door de beoefening der schoone kunsten kan men zich in sommige gevallen een welkome vermeerdering van inkomsten verzekeren; maar het is dwaasheid te meenen dat, als men geen buitengewoon talent bezit, men in ons land van zijne pen of penseel zou kunnen leven.

Uit wèlken stand ook, en met wèlke plannen ook voor de toekomst - het ware voor iederen jongen te wenschen dat zijne ouders hem een handwerk lieten leeren; want een handwerk, dat men terdege machtig is, vertegenwoordigt in alle landen en onder alle maatschappelijke wisselingen, een kapitaal. En ook het voorkeur geven voor het leven aan een ambacht boven een ambt of betrekking, is nog zoo dwaas zijn. Er zijn natuurlijk bekrompen menschen, die meenen dat het 'netter' staat een zwarte jas te dragen en op een kantoor te gaan. Maar het leven van een schrijver is lang niet zoo gezond als van een werkman en het machinaal overschrijven van brieven staat zeker niet hooger dan het mede tot stand brengen van een groot werk.

Men hoort wel eens jongens zeggen dat zij liever fortuin zouden erven dan een beroep kiezen. En toch zal het laatste hen oneindig gelukkiger maken. De eerezucht van Alexander de Groote was te veroveren, niet te erven; want als men hem het bericht bracht, dat zijn vader

Philippus een veldslag gewonnen of een stad ingenomen had, dan verheugde hij zich daar niet over, maar riep mistroostig uit: ‘Wanneer mijn vader zóó voortgaat, dan blijft er voor mij niets meer over.’

Kies toch vooral nooit een beroep, omdat het gemakkelijk is. Rust roest. Een lui leven verslapt. Een flinke jongen, waar wat in zit, zal moeilijkheden beschouwen als dingen, die zijn werk des te aantrekkelijker maken, omdat hij ze ‘onder de knie’ wil krijgen. Dit streven en strijden doet zijn gevoel van eigenwaarde toenemen.

Indertijd bestond er in zeker werkhuis in ons land een curieuse kastijding voor luie vagebonden. De bedelaar werd in een vertrekje gebracht, met vergunning zich naar welgevallen op den vloer uit te strekken; en menigeen dacht al: ‘Ziezoo, dan ga ik eens een lekker dutje doen.’

Er was niets in de kamer dan een soort van scheepspomp. En zie, juist als hij zich aan een zalige rust zou overgeven, daalde een breede stroom water uit een pijp aan de zoldering naar

beneden, en als de man niet wou verdrinken, dan moest hij uit alle macht gaan pompen om het water, dat bleef neerplassen, op veilige hoogte te houden.

Zoo vraagt, ja, smeekt menige gevangene eindelijk om werk, om zich te redden uit de zee van ledigheid, welke hem ondragelijk werd.

Zelfs het bezit van een groot fortuin is voor een jongmensch geen verontschuldiging om geen bezigheid te zoeken. Werken is zalig voor iedereen. Ledigheid heeft duizend kwellingen, waarvan een ijverig mensch zich geen denkbeeld kan maken, en werk geeft tallooze genoegens, die een luiaard zich niet kan voorstellen.

Hoofdstuk IX. Werken is zalig.

*Men zegge wat men wil; des menschen beste dagen
Bestaan in bezig zijn, in zoeten last te dragen....
't Is zeker, ledig zijn en is geen ware rust:
Een mensch, die niet en doet, is zonder hartelust.*

CATS.

Veertien dagen vóór zijn dood, verhaalde Gounod aan een journalist, die hem een bezoek bracht, het volgende:

Toen ik op het gymnasium was, had ik een thema haastig en slordig afgemaakt.

‘Wat een afschuwelijk schrift!’ zeide de leeraar, die het nazag.

‘Het is ook zulk erg vervelend werk,’ antwoordde ik.

En toen sprak hij deze woorden, die ik nooit heb vergeten, ofschoon het al zestig jaar geleden is: ‘Als ge uw werk goed hadt gedaan, zoudt ge u niet hebben verveeld.’

Van dat oogenblik af heb ik nooit meer slordig gewerkt. Ik herinner mij niet, sedert dien tijd iets te hebben gedaan, zonder althans te trachten om het goed te doen.’-

Men maakt zich niets zóó spoedig eigen als de slechte gewoonte van zijne taak haastig ‘*af te roffelen*’, en wie zich daaraan eenmaal overgeeft, verliest allen lust in zijn werk.

Het is zoo jammer als schooljongens niet inzien hoe verkeerd het is, dat zij hunne aandacht maar half aan hun werk geven; want wie dat doet, zal alles maar ten halve weten. Als we er ons maar vroeg aan gewennen, is volle oplettendheid zulk een heksenwerk niet.

Een traag mensch streeft naar niets, doet nooit op iets zijn best, en is dan ook spoedig anderen ten achteren. Wat is dat voor een jongen, die als een drijftol, stilstaat, als hij niet geslagen wordt!

‘*Wijd al uwe aandacht aan datgene, waarmede gij bezig zijt,*’ schreef Horatius reeds.

‘Ik werk graag,’ zeide eens een jongmensch tot mij. Hij was een stille, bescheiden jongen,

maar zijne oogen schitterden, toen hij dit zeide, en hij heeft het reeds ver gebracht. *Graag werken*. Dat is de manier om gelukkig en voorspoedig te zijn.

‘Het leven is lang; - de kunst is kort; - en vluchtig is de gelegenheid,’ zoo sprak een der wijsgeeren uit de oudheid.

‘O, als jongens eens een oogenblik de vreeselijke wroeging konden gevoelen, die een volwassen mensch kwelt, als hij terugdenkt aan den ‘vluchtigen’ tijd zijner schooljaren, die hij onbenuttigd heeft laten voorbijgaan; - wat zouden zij zich haasten, die ‘gelegenheid’ te gebruiken! Zelfs een enkel jaar, in ledigheid doorgebracht, kan een leven, dat voorspoedig en gelukkig had kunnen zijn, voor altijd veranderen in een door zorgen en armoede gedrukt bestaan. Wie kent ze niet, de honderden, van wie gezegd wordt: ‘Hij heeft niet willen oppassen. En nu gaat hij naar Amerika.... naar Transvaal....’

Niet willen oppassen.... Waarop heeft hij niet gepast?.... Op de minuten en uren, en dagen en weken, die met stillen, verraderlijken spoed heenslopen.

Toen Napoleon I zijne oude school te Brienne nog eens bezocht en de directeur hem verzocht de leerlingen toe te spreken, zeide hij niets anders tot hen dan deze onvergetelijke woorden: ‘Jongens, bedenkt altijd dat ieder verloren schooluur uw kans op mislukken vermeedert.’

Er was eens een jongen, die, zeker niet zonder reden, een opstel moettende maken over de gevolgen der luiheid, zijn meester een wit vel papier overhandigde.

Niets, niets. - Zeker, er lag waarheid in. Maar de tijd zal gekomen zijn, toen deze jongen als volwassen man in zijne beurs keek.... Niets. Op de achting en vriendschap zijner medemenschen hoopte..... Niets. In de toekomst blikte om een lichtpuntje..... Niets.

Bij het werken, evenals bij de meeste dingen, is de eerste stap de moeilijkste. Het is voor een dartelen jongen een heel ding om zich in het gareel van den plicht te schikken. Maar hij gewent er aan, ja, hij gaat er van houden; en tot zijne verwondering zal hij spoedig tot

de ontdekking komen dat men zich nooit zoo tevreden gevoelt, als na goed volbrachte dagtaak.

‘*Willige arbeid valt niet zwaar,*’ zegt het volk. Gelukkig de jonge man, die dit uit eigen ervaring kan beamen!

Schijnt het dat de taak uwe krachten te boven gaat, of komen anderen u vooruit door hunne meerdere begaafdheden, troost u met de gedachte dat kalme volharding ook een mooi ding is om in de wereld zijn doel te bereiken, en nog wèl opweegt tegen schitterende gaven, die maar half gebruikt worden.

Na een zwaren sneeuwstorm begon zekere kleine jongen in zijn tuin een paadje te graven naar zijne konijnenhokken. Hij had niets dan een kleinen ijzeren schop om het werk te verrichten.

‘Daar zul je nooit mee klaar komen, ventje,’ riep een heer, die daar voorbijkwam, hem toe.

‘O jawel, mijnheer, als ik maar aan den gang blijf,’ antwoordde het kereltje. Die jongen was in zijn soort een genie. Want

al heeft men langen tijd gemeend dat genieën *geboren* worden, meer en meer begint men te erkennen dat genie vooral afhangt van het geduld en de volharding der begaafden.

‘Le génie, c'est la patience,’ heeft Buffon gezegd.

‘Vingt fois sur le métier remettez votre ouvrage,’ ried Boileau.

‘De goden verkoopen de beste dingen slechts voor zweet en arbeid,’ verzekerde Vondel.

‘Hooge schoonheid der gedichten en volkomenheid der vormen worden niet dan door zwaren arbeid en gezette vlijt veroverd,’ was de meening van Vosmaer.

Ziedaar luidjes, die het weten kunnen.

Een genie is iemand, die zich moeite geeft voor zijn werk, heel veel moeite, en volstrekt niet iemand, die, zooals velen meenen, zijn werk ‘als vanzelf’ doet. Dichters overdenken hunne verzen en herzien en wijzigen ze altijd weer met de grootste zorg, al schijnt het den lezer toe, dat de regels hen vanzelf uit de pen zijn gevloeid. Zoo hebben ook beroemde auteurs

jarenlang gewerkt aan boeken, die onder het lezen den indruk maken, alsof zij zoo terloops werden neergeschreven.

Van Balzac wordt verteld dat hij 's avonds om zes of zeven uur naar bed ging en tot één uur in den nacht sliep. Dan stond hij op en werkte tot acht uur. Om acht uur gebruikte hij een licht ontbijt en ging met schrijven voort tot 's middags vier uur. Dan nam hij een bad, ontving bezoek of ging uit. Na gedineerd te hebben, ging hij naar bed. Op zulk een verbazende manier werkte hij vijftien jaren. Hij besteedde een week aan elke bladzijde, die hij schreef, en bezocht elke plaats, waarvan hij een beschrijving wilde geven.

Hebt ge al eens gehoord wat Sir Walter Scott antwoordde, toen men hem vroeg, wanneer hij eigenlijk zijne romans bedacht?

‘Och,’ zeide de groote schrijver, ‘een uur vóór ik opsta, denk ik er een poosje over na. Onder het aankleeden breng ik wat orde onder die half droomend gemaakte fragmenten, en als ik mij dan aan het werk zet, vlot het vanzelf.’

Die woorden zouden echter allicht een verkeerd idee geven van de zorg, die ‘de Toovenaar van het Noorden’ aan zijn werk besteedde. Hoewel hij een buitengewoon goed geheugen had, vertrouwde hij daar nooit op. Hij spaarde moeite noch tijd om zekerheid te krijgen omtrent de een of andere historische bijzonderheid, of wel een plaatsbeschrijving, die in zijn verhaal te pas kwam. Uren achtereen kon hij in stoffige documenten zitten snuffelen, of verdiepte zich in allerlei kaarten en folianten om gegevens te vinden, die hij voor zijn werk noodig had. En wanneer hij elk geschiedkundig feit en elke plaatselijke bijzonderheid, van welk ondergeschikt belang ook, had genoteerd, dan pas begon hij ‘een beetje te mijmeren.’

Victor Hugo dacht een jaar lang na over hetgeen hij schrijven wilde, vóór hij een pen op het papier zette; maar dan ging hij aan het werk en zond binnen veertien dagen een geheel tooneelstuk de wereld in. Soms schreef hij op een enkelen dag een heel bedrijf; maar men vergete niet dat dit bedrijf al zes maanden

lang in zijn hoofd herzien en verbeterd was. Van Newton verzekert men dat hij zijne cronologie vijftien maal overschreef, eer hij er toe kon komen, die aan den uitgever te zenden.

Een bekend geleerde heeft beweerd dat iemand een wonder van genie kan worden, mits hij maar een wonder van werkzaamheid is, en de feiten bewijzen, dat hij gelijk had.

Een ijverig man weet den tijd op zijn waren prijs te schatten. Hij heeft nooit haast, en kan altijd meer tijd vinden om iets goeds te doen dan een leeglooper.

Toen Livingstone tien jaar oud was, werd hij naar een katoenmolen gezonden, maar ook dáár behield hij dezelfde lust tot lezen, die er hem toe gebracht had het eerste geld, dat hij verdiende, te besteden aan een 'Latijnsche spraakkunst.'

Met zijn boek dag aan dag vóór zich op de spinmachine, deed hij trouw zijn werk; maar in de tusschenpoozen, - nooit langer dan één minuut achter elkaar, - verrijkte hij zijn geest

met kennis, en legde den grond tot zijn wetenschappelijken loopbaan.

Als Milton gelijk had, toen hij zeide dat het vernielen van een goed boek gelijk staat met een moord, dan kunnen wij dit met evenveel recht zeggen van het dooden van den tijd. Want de tijd is de stof, waaruit het leven is gemaakt.

Het is beweerd dat de meeste menschen 's avonds de volgende treurige mededeeling zouden kunnen neerschrijven: Heden verloren tusschen zonsop- en zonsondergang verscheidene gouden uren, ieder zestig diamanten minuten waard. Geen belooning wordt toegezegd, want ze zijn toch niet terug te vinden.'

Men verhaalt van Pietro de Medicis, dat hij eens den grooten Michel Angelo een standbeeld liet maken van sneeuw. Dat was een gruwelijke verkwisting van des kunstenaars tijd. Maar als de tijd van Michel Angelo zooveel waarde had voor de wereld, onze eigen tijd is even kostbaar voor onszelf, en hoe dikwijls verkwisten wij dien niet op even nuttelooze wijze, als Michel Angelo deed!

Hoofdstuk X. Ontspanning.

De indruk, dien een man geeft bij zijne lichaams oefeningen, is de proef op zijn karakter.

PLATO.

Twee heeren speelden eens in een tuin te Chelsea een partij tennis toen het rijtuig van Carlyle stilhield met het doel een van hen, den beroemden geschiedschrijver Froude, mee te nemen op een rijtoer, iets wat gewoonlijk driemaal in de week gebeurde.

Terwijl het rijtuig, waarin de oude man zat, voor het huis stilhield, verschool de heer Froude zich tusschen de struiken. Carlyle, hem nergens ontdekkende, reed alleen verder en de twee heeren hervatten hun spel.

Een van de beroemdste geschiedschrijvers, zich verschuilende voor den grootsten wijsgeer

van zijn tijd!... wat een kostelijk onderwerp voor onze Braakensiek!

En als nu een man van dien leeftijd en kennis de voorkeur gaf aan een partij tennis boven een geleerd discours, dan kunnen we het toch een gewonen schooljongen niet kwalijk nemen, als hij liever speelt, dan zich in Plato verdiept!

Gelukkig is men het er tegenwoordig algemeen over eens, dat inspanning zonder uitspanning doffe, trage jongens maakt. Maar.... maar.... *eerst* inspanning, *dan* uitspanning. Eerst zaken, dan vermaken. En dan bedacht dat wie het meest van de uitspanning geniet, diegene is, wie zich eerst het meest heeft ingespannen. Want wat niet *gespannen* is geweest, kan ook niet *ontspannen* worden. Een beroemd man heeft gezegd: 'Te spreken van rust of ontspanning, waar geen arbeid is voorafgegaan, is nonsens. Het is dan een genoegen, waarop wij geen recht hebben; - een beloning, die wij niet hebben verdiend; en zal dan evenmin een genot zijn, als de rust van den nacht een

genot is voor iemand, die den heelen dag reeds heeft geluierd en gesluimerd.’

Er is dikwerf gevraagd: Wat is de beste wijze van ontspanning? - Maar zou hiervoor wel een algemeene regel te geven zijn? Ieders smaak en neiging doen hem geheel verschillende vermaken zoeken.

Lichaamsoefening is een ontspanning, die voor iederen knaap noodig en gewenscht is, en daarom moet ge trachten er smaak in te krijgen, zoodat gij u spoedig gewent dagelijks beweging te nemen. Kent ge eenmaal die behoefte, dan zal zij u levenslang bijblijven. De man, die als knaap gaarne voetbal, cricket en tennis speelde, gaarne zwom, turnde of op zijn rijwiel rondzwierf, zal uit pure behoefte aan beweging, ook op later leeftijd zijne zenuwen en spieren blijven stalen en oefenen, en tot op zijn ouden dag zal hij daarvan de heilzame gevolgen ondervinden.

Sommige jongens houden er meer van om alleen rond te boemelen, dan aan een spel deel te nemen. Zulke slaperige, trage, in zichzelf

gekeerde naturen krijgen al spoedig een zwartgallige levensbeschouwing, of, wat nog erger is, zij loopen gevaar tot hoogst verderfelijke gewoonten te vervallen. Voor dergelijke jongens zou het niet kwaad zijn, als er verplichte deelneming aan spel en lichaamsbeweging was.

Voor eenigen tijd werd in een Amsterdamsch blad tegen het zoo geliefde voetbalspel gewaarschuwd. In de 'Westminster Gazette' was namelijk een lijst voorgekomen van de ongelukken, bij het voetbalspel veroorzaakt, en deze lijst droeg den titel: *Slagersrekening over 1893*. Zij bevatte 341 ongelukken, waarvan 24 met doodelijken afloop.

'Gebroken nekken nemen de eerste plaats in bij 104 slachtoffers,' zoo kon men lezen, 'maar gebroken beenen zijn er dichtbij met 100. Gevallen, waarbij allen de arm bezeerd is, zijn er maar 25. Verwondingen van onderscheiden aard, kneuzingen, inwendige bloeding als anderzins, worden op 88 geschat.'

Maar andere bladen kwamen hier spoedig tegenop.

‘Dat het spel gevaarlijk is,’ wierp men tegen, ‘wat verschillende couranten door aanhalingen van ongelukken, die in Engeland gebeurd zijn, trachten te bewijzen, is onwaar. In Engeland zijn verscheidene stelsels van voetbalspel, waarvan vooral dat van Rugby om zijne ruwheid berucht is; en het is dan ook bij dit Rugbyspel, dat de meeste ongelukken gebeuren. Een ongeluk bij ons ligt meestal òf aan den speler zelf òf aan de ongelijkheid van den grond, en is volstrekt niet aan het spel zelf te wijten.’

Toch, al is het niet te ontkennen dat deze spelen heilzaam werken op het gezicht, de spieren, het humeur en het oordeel, wordt er wel eens wat àl te veel waarde aan gehecht. Er zijn jongens, die er meer om geven no. 11 bij het cricqetspel te zijn dan no. 1 van hun klasse, en op een makker, die om de een of andere reden geen goed speler is, wordt met minachting neergezien.

Hebt ge wel eens van Herbert Spencer ge-

hoord? Zijne denkbeelden zijn in Holland in de geleerde wereld zeer bekend.

Gewoon iederen dag een partij biljart in de societeit te spelen, werd hem eens door een jongmensch gevraagd of deze de eer mocht hebben zijn tegenspeler te zijn.

De filosoof gaf den eersten stoot, maar toen de andere speler aan de beurt kwam, bleek deze zulk een geoefende hand op het groene laken te hebben, dat hij het spel in eens afspeelde en Spencer dus geen gelegenheid meer kreeg om zijn queue te gebruiken. Deze laatste sloeg het spel met belangstelling gade, maar zijn gezicht betrok hoe langer zoo meer.

Toen eindelijk het jongmensch na den laatsten stoot zich glimlachend omkeerde en blijkbaar verwachtte, over zijne bedrevenheid gecomplimenteerd te zullen worden, zeide de geleerde op stroeven toon: 'Mijnheer, een tamelijke mate van bedrevenheid in dergelijke spelen is het kenmerk van een goede opvoeding; maar een meesterschap, zooals door u aan den dag wordt gelegd, getuigt van een slecht bestede jeugd.'

Hierop nam hij zijn hoed en verdween.

Drie klippen moet ge zorgvuldig vermijden bij al uwe spelen:

1o. Te veel tijd aan dergelijke spelen te geven; niet alleen door het spel zelf, maar ook door het praten en napraten er over;

2o. de onedelmoedige antipathieën, de ellendige afgunst, die dikwijls een gevolg zijn van het spel; en

3o. moeten wij vooral waarschuwen tegen het onzinnige ‘racen’, dat reeds zoo menigeen ongelukkig heeft gemaakt, en dat nu letterlijk geen enkel voordeel aanbiedt dan den vrij twijfelachtigen roem van - lichaamskracht.

Wat zal een jongmensch met zijne avonden doen?

Na volbrachte dagtaak kan hij niet ook den geheelen avond in touw zijn, en dus gaat hij allicht naar de komedie of andere uitspanningsplaatsen.

Vele ouderen zijn nog tegen komediebezoek. Het komt ons echter voor dat alles afhangt van de stukken, die gespeeld worden. Het ééne

stuk veredelt, het andere vergiftigt; het komt er maar op aan een goede keuze te doen.

Veel ernstiger moet gewaarschuwd worden tegen bezoek der café's chantants en dergelijke inrichtingen, die geheel op prikkeling der zinnen zijn ingericht, en meestal de eerste handwijzer zijn, welke jonge menschen op dwaalwegen voert. De jonge man, die er als in een harnas binnentreedt en er koeltjes weer uitgaat, gansch ongekwetst door de pijlen, op hem afgezonden, met een verbeelding even rein en onbezoedeld, als toen hij er binnentrad, wordt schaars gevonden.

Hoe het zij, heeft de zedelijke atmosfeer van dergelijke lokalen al geen nadeeligen invloed, de gewone atmosfeer laat er stellig te wenschen over.

Gij hebt zeker den leeftijd wel, wanneer men niet alleen zelf zijn tijd verstandig te verdeelen weet tusschen arbeid en vermaak, maar ook dat vermaak verstandig weet te kiezen. Ernstigen arbeid en vroolijk, maar onschuldig vermaak - ziedaar wat de dagen der jeugd zonnig maakt.

Hoofdstuk XI.

Hoe komt men vooruit in de wereld?

*Komt, Hollandsche jongens, wat zit ge aan den kant,
En klaagt ge over slechte tijden!
Als gij met een krachtige, stevige hand
De zeilen maar spant,
Dan zal er het scheepje wel glijden.*

*Uw denken zij willen; uw wil zij een daad!
Uw moed moet de harten vervullen,
Met 't vaste vertrouwen, dat 't moeilijkste gaat,
Als GIJ er voor staat,
Niet 'ZOU' zij uw lijfspreuk, maar 'ZULLEN'.*

BOELE VAN HENSBROEK.

Hoe komt men vooruit in de wereld?

Die vraag is reeds door duizenden gedaan en ook hebben duizenden daarop door hun leven een klaar en helder antwoord gegeven. En dit antwoord zou in den volgenden goeden raad te vervatten zijn:

- 1°. *Wees eerlijk in daad en woord.*
- 2°. *Wat ge doet, doe dat goed.*

Toen Benjamin Franklin nog een arme jongen was, ging hij naar Londen om daar in een drukkerij werk te vragen. De meesterknecht vroeg hem, waar hij vandaan kwam en zei hem ronduit dat hij van een Amerikaan niet veel goeds verwachtte.

‘Kun je letterzetten?’ vroeg hij, den knaap wantrouwig aanziende.

Tot antwoord liep het ventje naar een van de letterkasten, en zette vlug het zes en veertigste vers van Johannes I:

En Nathanaël zeide tot hem: Kan uit Nazareth iets goeds komen? Philippus zeide: Kom, en zie.

Hij deed dit zóó handig en de keuze der woorden getuigde van zulk een buitengewone gevatheid, dat hij terstond in het werk genomen werd.

Waar het op aankomt, is dat ge uwe volle aandacht schenkt aan wat ge doet; één ding tegelijk, maar dát *goed*, tot zelfs in de kleinste onderdeelen.

De uitvinder van den stoomhamer schreef

eens: ‘Als ik in enkele woorden de ervaring moest uitdrukken van mijn ijverig en welgeslaagd leven, en deze aan jonge menschen op den levensweg moest medegeven als het beste middel om vooruit te komen, ik zou zeggen: EERST Plicht, DAN VERMAAK. Uit wat ik gezien heb van het mislukken of achterblijven der meeste jongelui, en wat men gewoonlijk noemt: blijven zitten, zakken, sjeezen, enz., verklaar ik dat de oorzaak in negen gevallen van de tien ligt in het omkeeren van dezen eenvoudigen leefregel.’

Natuurlijk bedoelde hij niet dat het leven een onafgebroken werken en zwoegen zou wezen; hij wilde er slechts op wijzen wat voorafgaan en wat volgen moet. Te veel werk en te weinig inspanning is ook verkeerd, want dit zal onfeilbaar de gezondheid benadeelen.

‘Wat uwe hand vindt om te doen, doe dat uit al uwe macht,’ ziedaar de leuze der ware eerezucht. Onlangs werd aan een jong officier gevraagd of hij polo speelde.

‘Neen, mijnheer,’ luidde het antwoord, ‘ik

heb geen tijd genoeg om er mij voldoende in te oefenen, en ik heb er het land aan iets half te doen.’

Zoo spreekt iemand, die in den goeden zin van het woord eerzuchtig is: hij heeft er het land aan iets half te doen.

Handenarbeid is een mooi ding, maar de werkgevers maken een groot onderscheid tusschen den arbeider, die zijn verstand gebruikt, en den arbeider, die maar als een machine zijn werk verricht.

‘Hoe ik ontdek dat iemand een goede verkoopster is?’.... zeide een eigenaar van een grooten speelgoedwinkel kort na de St. Nikolaas-drukke tegen een collega. ‘Zie je daarginds dat tengere persoontje?.... Ik nam haar twee maanden geleden in dienst voor den drukken tijd. Ik belastte haar met den verkoop van poppen, die tot hiertoe in rijen naast elkaar in de kast hadden gestaan. Toen ik na eenigen tijd eens naar haar werk ging kijken, zag ik dat zij iedere pop een eigenaardige houding

gegeven had. De één bekeek zich in den spiegel; de andere zat bij een wieg; sommige stonden gereed om een quadrille te dansen, weer andere waren aan de waschtobbe of bij het fornuis, en een groote pop speelde schooltje over de kleinste soorten. De menschen verdrongen zich voor het raam en in een ommezien waren de poppen verkocht. Zoo bemerkte ik dat ik een uitstekende winkeljuffrouw had gekregen; zij gebruikte haar hoofd bij haar werk.'

Wilt ge in een betrekking vooruitkomen, - vooruitkomen op anderen, - dan moet ge u onderscheiden *boven* die anderen, ja, zoo mogelijk u onmisbaar maken. Hij in wiens dienst ge zijt, moet de overtuiging krijgen dat hij niet louter met een huurling te doen heeft, maar met iemand, die zijne belangen getrouw behartigt. Het jongmensch, dat vooruitkomt, is hij, die de aandacht heeft getrokken, wijl hij iets bijzonder goed doet, *beter dan zijne collega's*.

Zulk een jongmensch laat zich ook niet van de wijs brengen door tegenspoed. De aanvoerder, wiens veldtocht onder tegenspoed begint, maar

die niettemin, terwijl hij misslagen herstelt en de goede gelegenheid afwacht, volhardt tot zijn doel bereikt en de zegepraal zijn deel is, zoo iemand is de rechte man op de rechte plaats. De redenaar of staatsman, wiens *maidenspeech* in het water valt ten gevolge van verlegenheid of ongewoonte, maar vast besluit dat zijne bespotters eenmaal met bewondering naar hem zullen luisteren, is een groot man. In ieder geval ligt het geheim van vooruitkomen voor een groot deel in de kunst, zijn voordeel te doen met de opgedane ervaringen.

Bereid er u echter op voor, dat, als ge vooruit komt, velen uwer bekenden en kameraden u vijandig zullen aanzien, waardoor ge ook allicht met laster zult te kampen hebben. Maar als uw eigen gedrag geen aanleiding geeft, zal het u toch geen kwaad doen. Wanneer men u belastert, laat dan slechts uw handel en wandel van dien aard zijn, dat niemand op den duur geloof kan hechten aan het kwade gerucht.

Veel vrienden hebt ge niet noodig, maar de enkelen, die gij bezit, moeten goed zijn.

‘Ik heb tien goede vrienden,’ zeide eens een verstandig man, en hij wees naar zijne tien vingers.

Er zijn menschen, die zelden slagen of ten minste altijd achteraan komen. In de eerste plaats zij die altijd hinderpalen zien. Wilt ge iets ondernemen, kijk het werk dan flink in de oogen, laat zoo weinig mogelijk aan het toeval over, en bereken de moeite en kosten zorgvuldig. Maar hebt ge eenmaal den arbeid op uwe schouders genomen, ga dan zonder aarzelen voort en spaar geen moeite om uw doel te bereiken. Volgens onze spreekwoorden zijn er twee menschen, die altijd winnen: de wager en de aanhouder.

Anderen zijn zelf wel niet geneigd tot angstvallig wikken en wegen, lang aarzelen en uitstellen, maar zij laten zich door een àl te bezorgde moeder of een zwaartillenden vader weerhouden van groote inspanning. Op zulken is het weemoedige versje van toepassing, dat de geschiedenis is van menig mislukte man:

*Wollte einst was Rechtes werden,
Doch mein Vater sagte es oft,
Das man nie erreicht auf Erden,
Was man wünscht und was man hofft.*

*Und mein Vater war im Rechte,
Wen'ger wünscht ich jedes Jahr.
Was ich jetzt noch werden möchte
Ist ein Knabe, wie ich's war.*

Weer anderen hoort men zeggen: 'Ik zal nooit in de gelegenheid zijn te toonen, wat er in mij zit; de markt is overal overvoerd.'

Zeker wel, die gelegenheid komt voor allen; maar niet allen zorgen dat zij gereed zijn, als die gelegenheid zich voordoet. Als sommige menschen meer dan anderen vooruitkomen, dan is dat niet, omdat ze meer 'geboft' hebben, maar omdat zij zich voorbereid hadden om de eerste de beste gelegenheid te kunnen aangrijpen. 'Wij mogen niet aan ons goed gesternte overlaten, wat voor onze eigene rekening staat.'

Sommigen ook meenen dat men in Amerika,

Transvaal of Indië beter vooruit zal komen, als het hier niet gaat. Maar is het niet-gaan niet veelal eigen schuld? Op ijverige, goed onderlegde jongens is men ook in Holland graag.

*Kloeke hoofden en rappe handen,
Worden gevoed in alle landen,*

zong onze Heye terecht.

De meeste haantjes-de-voorste hebben hun voorspoed niet aan buitengewone omstandigheden te danken, maar zij hebben eenvoudig partij weten te trekken van den tijd en de omstandigheden. Op één man, die de wereld verbaast door het vinden van een zwaren goudklomp, zijn er duizenden, die het kostbaar metaal aan kleine korrels uit het zand moeten schiften. Men heeft berekend dat slechts één op de vierduizend goudwerkers dit geluk ten deel valt, en dat slechts één van een miljoen menschen de gelukkige bezitter is van de wondervolle gave, die wij genie noemen. Maar zij, die het succes korreltje voor korreltje moe-

ten zoeken, kunnen door arbeid en volharding even ver komen als de anderen. Taai geduld brengt het menigmaal even ver als genie.

‘Er zijn maar twee wezens,’ zegt een Oostersch spreekwoord, ‘die den top van de pyramiden kunnen bereiken - de adelaar en de slak.’

Behalve spelen, drinken en dergelijke in het oog loopende gewoonten, zijn er nog verschillende andere, die iemand in zijn maatschappelijken wedloop in den weg kunnen staan en hem een noodlottige belemmering kunnen worden; bijvoorbeeld *onhandigheid* of *gebrek aan tact, slechte manieren, verlegenheid*, enz. Vooral niet te vergeten: *gebrek aan stiptheid*.

Een jongmensch verloor door dit laatste gebrek onlangs nog een prachtige betrekking aan een maatschappij te Amsterdam. Hij moest om twaalf uur voor de directeuren verschijnen, en was vijf minuten over het bepaalde uur binnen. Terstond echter moest hij van een der directeuren hooren dat hij te vergeefs kwam, daar men er niet aan dacht iemand te engageeren,

die een half uur te vergeefs op zich liet wachten.

De aspirant kwam hiertegen op, zeggende dat hij maar vijf minuten over zijn tijd kwam.

‘Dat is waar,’ was het antwoord, ‘maar wij zijn met ons zessen. Vijf maal zes is dertig, en zoo heeft u ons dertig minuten of een half uur doen verliezen. En tijd is geld. Jongelui, die niet op vijf minuten zien, kunnen wij niet gebruiken. Zij komen 's morgens vijf minuten te laat en 's middags weer, dat is tien minuten daags, dus een uur in de week. En zoo ontstelen zij ons in een jaar twee en vijftig kostbare uren, terwijl wij hun toch hetzelfde volle salaris moeten uitkeeren, als de bedienden, die op hun tijd aan den gang gaan.’

En met een buiging werd hem het gat van de deur gewezen.

Zoo ziet ge dat ge ook door stiptheid op anderen een voorsprong kunt behalen.

‘Bij den slag van Montebello,’ zeide Napoleon, ‘gaf ik Kellerman bevel om den aanval te wagen met achthonderd paarden; en met deze kleine bende rende hij dwars door zesduizend

Hongaarsche grenadiers in het volle gezicht van de Oostenrijksche cavallerie. Maar deze cavallerie had een kwartier nodig om de plaats te bereiken; en ik heb opgemerkt dat het juist die kwartiertjes zijn, welke soms over een veldslag beslissen.’

Zouden wij er niet bij kunnen voegen: ‘die soms over ons vooruitkomen beslissen?’

Hoofdstuk XII. Goede manieren.

La politesse consiste à ne rien faire et à ne rien dire, qui puisse déplaire aux autres.

MERCURE SUISSE.

Beleefdheid, hoffelijkheid, goede manieren, of hoe men deze aangename hoedanigheid der menschen nog meer noemt, worden terecht beschouwd als een der middelen om in de wereld vooruit te komen. Zelfs heeft een bekend schrijver gezegd: *hoffelijkheid* is het paspoort voor populariteit.

Wij willen op deze uitspraak niets afdingen, maar hebben daarbij toch een voorwaarde, namelijk dat de beleefdheid, welke zoo groote wonderen doet, alleen zijn kan die, welke Goethe bedoelde, toen hij zeide: *Es giebt eine Höflichkeit des Herzens; sie ist der Liebe verwandt*. De hoffelijkheid, die uit het hart, met andere woor-

den: die uit genegenheid, uit vriendelijke gezindheid voortkomt, dat is de eenige, die een jongmensch vooruit kan helpen; koude vormen alleen laten ook koud.

‘Ik mag dien jongen graag,’ hoort men wel eens zeggen, ‘hij heeft zulke innemende manieren.’

Het vriendelijke hart van zulke jongens heeft zich hier ongetwijfeld uit hunne manieren geopenbaard, en wanneer een jongmensch, dat goed over de menschen denkt, zich tot gewoonte maakt jegens iedereen, arm zoowel als rijk, dezelfde innemende hoffelijkheid in acht te nemen, dan zal hij zeker den eersten steen leggen tot het gebouw zijner populariteit.

Men vroeg eens aan een notaris, die de praktijk in zijne streek tot grooten bloei had gebracht en daardoor een aanzienlijk vermogen had vergaderd, hoe hij dit had aangelegd.

‘Och,’ was het antwoord, ‘op een heel eenvoudige manier. Ik groette allen, die mij groetten, ook de armsten, met dubbele vriendelijkheid en onderscheiding terug.’

Voor eenigen tijd kwam het volgende ver-

haal in de nieuwsbladen voor: Een jonge man had bij zekere gelegenheid een beleefdheid bewezen aan een hem geheel onbekende oudere dame; en zie, jaren later werd hij verrast door de mededeeling, dat diezelfde vreemdelinge hem een legaat van vijftienduizend gulden had gemaakt.

Hierin ligt niets onwaarschijns; vrouwen, die weinig hoffelijkheid ondervinden, zijn zeer gevoelig voor een kiesche beleefdheid.

De waarlijk goede manieren, welke ons uit het hart komen, de zoogenaamde *politesse du coeur* zijn van onze vroegste jeugd met ons samengegroeid; en hij, die ze kan afleggen als zijne Zondagsche kleeven, is de ware broeder niet. Gemaakte beleefdheid kan op den duur niet voor echte munt doorgaan.

Men verhaalt van iemand, die een uitstekende reputatie genoot, dat hij dit te danken had aan zijne levenslange gewoonte van jegens iedereen beleefd te zijn. Hij danste, om iets te noemen, ook altijd met meisjes, van wie niemand anders notitie nam, de leelijke en verlegen schepseltjes,

met stompe neuzen en puntige ellebogen en sluik haar, meisjes, die niet goed dansten of geen mond opendeden.

Door deze edelmoedige vriendelijkheid voor zieltjes, die weinig attenties ondervonden, omdat zij voor ongenietbaar werden gehouden en dit misschien ook waren, legde hij tallooze zaden van dankbaarheid in de harten van deze meisjes en hunne bloedverwanten.

Men zegt dat de oude koningen van Egypte elke toespraak tot hunne onderdanen aanvingen met de woorden: *‘Bij het hoofd van Pharao, gij zijt allen zwijnen.’* Geen wonder, als menschen, die allen, welke zij ontmoeten uit zulk een zwijne oogpunt beschouwen, er weinig om geven of zij anderen door hunne manieren hinderen en kwetsen. En dit zijn juist de lieden, welke het spoedigst beleedigd zijn, als zij zelf een kleine tekortkoming ondervinden van anderen.

Ieder, die oplettend in de wereld rondkijkt, zal moeten toestemmen dat in ieder land en onder alle omstandigheden het hem met de

menschen gaat, zooals het den knaap met de echo ging. Spreken wij beleefd, dan ontvangen wij beleefd antwoord; zijn wij bokkig, dan klinkt ook het antwoord bokkig. Liefde wekt wederliefde, en dit is ook op beleefdheid van toepassing. Maar men moet zich die reeds als kind eigenmaken; men leert geen manieren meer, geen gemakkelijkerheid, geen ongedwongen *entrée de chambre*, of wat er meer noodig is om een goeden indruk te maken, als men zes voet lang is en in rok en das gereed staat een soirée bij te wonen.

Dikwijls ziet men dat jonge menschen, wier omstandigheden geenszins tot de schitterendste behooren, meer blijk geven van de ware hoffelijkheid, van de 'Höflichkeit des Herzens,' dan zij, die van hunne vroegste jeugd door fijne beschaving omringd zijn geweest.

Ook maakt het altijd een hoogst onaangenamen indruk jongens van fatsoenlijken huize op spottenden toon te hooren spreken over het uiterlijk, of over de mismaaktheden van anderen.

Wij willen hopen dat zij het in onbedachtzaamheid doen; want wie opzettelijk iemand kwetst, door er op te wijzen dat hij met een gebrek ter wereld is gekomen, van zoo'n jongen is niets goeds te verwachten.

Het gebeurt niet zelden dat achter op de tram een arm, vermoeid wijfje staat met een zwaren boodschappenmand aan haar arm. Ieder weet dat de vrouwen uit den werkenden stand een hard leven leiden, en menig vrouwtje, dat in de tram zit, vallen dan ook de oogen toe. Och, 's nachts schreeuwt het kleintje haar immers telkens wakker, en ze gaat zoo laat naar bed, om de kleertjes weer heel te hebben tegen den ochtend, en moet zoo vroeg weer op om vader naar zijn werk te helpen. Geloof het, zulke arme zielen zijn in een voortdurenden toestand van afmatting.

Gij, jongelui, als ge haar een droevigen blik ziet werpen in de volle tram, wenk haar even en geef haar uw plaatsje. Niet alleen schenkt ge een oogenblik van rust en ontspanning aan een paar zeer vermoeide voeten, maar

ge geeft ook een goed voorbeeld van ware hoffelijkheid aan hen, die u omringen, en zult misschien anderen daardoor tot dezelfde goede daad drijven bij een volgende gelegenheid. In Amerika ziet men nooit een heer zich zetten in een tram of onnibus, zoolang nog ééne vrouw staat.

Misslagen tegen de vormen worden door de wereld hoog opgenomen; en uitnemende hoedanigheden hebben menigmaal door gebrek aan goede manieren niet tot de schitterende vooruitzichten geleid, die men voor den bezitter verwacht had. Dit klinkt u wellicht onwaarschijnlijk, maar ge moet niet vergeten dat de meeste menschen, met wie ge in aanraking komt, u slechts voor een korten tijd zien, en u alleen naar dien korten indruk kunnen beoordeelen.

‘t Is jammer van dien jongen,’ hoort men dikwijls zeggen, ‘maar hij weet zich volstrekt niet voor te doen.’

In ieders leven komen oogenblikken voor, wanneer hij moet verschijnen voor de ‘grooten der aarde,’ of ten minste: voor wie hem dit

toeschijnen. De examinandus, die zich links en verlegen gedraagt en daardoor verward denkt en verward antwoordt; de smeekeeling om een postje, die op audiëntie gaat en tegen de vormen zondigt; de klerk, die zich komt aanbieden, maar te laat verschijnt; de onderwijzer, die voor een commissie proeven van praktische bekwaamheid aflegt, maar dialect laat hooren: zij allen hebben te laat geleerd van hoeveel waarde het is zich te gewennen aan goede manieren; en zij worden daardoor allicht bij anderen achtergesteld.

Hoofdstuk XIII.**Vroeg op!**

*Plough deep,
While sluggards sleep.*

FRANKLIN.

Er is veel over vroeg opstaan geschreven en gezegd. Maar menigeen heeft met dat kunstje zijn leven verkort, terwijl hij het juist meende te verlengen. Zoo heb ik een zestigjarig onderwijzer gekend, die, zuinig wordende op zijne levensdagen, en steunende op de vrij algemeen heerschende meening dat een mensch met vijf uur slaap volstaan kan, zich iederen morgen om vier uur liet wekken na om elf uur ter ruste te zijn gaan. Binnen drie maanden was hij dood. Gebrek aan de noodige rust had zijne krachten gesloopt, en hij moest den eeuwigen slaap des doods ingaan, omdat hij zich den slaap des levens onthouden had.

Iedere ondeugd is een te ver gedreven deugd,

zegt men wel eens, en zoo zijn ook vele dwaasheden een verkeerd toegepaste raad van een verstandig man. Vroeg opstaan is een uitstekende gewoonte, maar men mag dit nooit doen ten koste van de noodige nachtrust. Er is al veel onzin verkondigd over zoogenaamde zelfkastijding, dat wil zeggen: allerlei onthouding, als het vasten, het coelibaat, het zich afzonderen van andere menschen, enz.: en duizenden zijn op deze dwaalwegen, die noodwendig schadelijk moesten werken op lichaam en geest, verongelukt. Wij menschen worden nu eenmaal geboren met vaste behoeften; behoefte aan lucht voor onze longen, van spijs en drank voor onze maag, aan rust voor onze vermoeide leden. Door zieke of half gezonde menschen kan nooit veel goeds tot stand worden gebracht, en daarom is het onze plicht ons lichaam krachtig, onzen geest gezond te houden door te voorzien in die eerste behoeften van frissche lucht, voedsel en rust. Meer en meer wordt dit reeds ingezien, zelfs in de groote steden. Over Parijs kon men in den zomer van 1894 daaromtrent het volgende in verschillende

dagbladen lezen: ‘Overigens blijft men zoo laat niet meer op te Parijs, als wel een tijdlang mode is geweest. Het souper, sinds lang in verval, wordt geheel afgeschaft; de beroemde restaurants, waar men na de theaters ging soupeeren, zijn voor een groot deel verdwenen, (Riche, Véfour, Bignon), of zijn hun val nabij. Men moet om met de sportmode zijn behoorlijken tijd slaap te genieten, vroeg naar bed. Want de morgen is de ware tijd voor bycicle, paardrijden, roeien, rolschaatsen, lawntennis, polo, golf, voetbal, cricket, enz., en wie daarbij ontbreekt, schijnt zichzelf oud te verklaren.

De mode is dus hygiënisch, en de kronieken nagaande, waar het woord, “fraîcheur” schering en inslag is, merkt men op dat ook een gezonde gelaatskleur mag concurreeren met het matte bleek dat vroeger het interessantst en begeerlijkst heette.’

Ja, gelukkig! Al die ziekelijke dwaasheid wordt langzamerheid opgeruimd - voorgoed, hopen we.

Als ge nu belooft uw lichaam steeds zijn vollen eisch van rust te geven, hebt ge volkomen vrijheid

vroeg op te staan; ja, er is zelfs niets wenschelijkers voor een jongmensch, dat vooruit wil komen. Later op den dag omringt het drukke dagleven u, wáár ge ook vlucht; ge hebt reeds allerlei afleiding gehad, en des avonds staat uwe vermoeidheid u in den weg. Maar des morgens, als ge volkomen uitgerust zijt en een licht ontbijt u heeft opgewekt, dan is het een prachtige tijd om te werken, en in uw frisch brein muurvast te metselen, wat ge noodig hebt te weten.

Van vele groote mannen is het bekend dat zij vroeg opstonden.

Van Balzac werd reeds medegedeeld dat hij om vier uur het bed verliet. Milton schreef van zichzelf dat hij des winters dikwijls aan het werk was, eer de klok de menschen aan den arbeid of naar de kerk riep; en dat hij des zomers dikwijls tegelijk met de vogels uit de veeren was om zich in lectuur te verdiepen. Werd zijn hoofd moe, dan herstelde hij door gepaste en gezonde lichaamsbeweging het evenwicht, op die manier zoowel de gezondheid van het lichaam als die van den geest bevorderend.

De Duitse wijsgeer Kant ging om tien uur naar bed en stond zomer en winter om vijf uur op; dertig jaren achtereen week hij niet van die gewoonte. Zijn knecht had de strengste bevelen om hem niet langer te laten slapen, al zou hij ook langer te bed willen blijven. Vijf minuten vóór vijven kwam deze getrouwe de kamer binnen en riep met forsche stem: 'Het is tijd!' en Kant gehoorzaamde altijd stipt. Zijn ontbijt bestond slechts uit twee kopjes thee. Hij at maar ééns per dag, 's middags om één uur, en hij sliep zelden langer dan zeven uur.

'Ik dank den hemel dat ik mij heb kunnen aanwennen om zeven uur op te staan,' schreef Walter Scott. 'Ik weet niet hoe ik het anders zou stellen. Alleen op die manier kan ik aan het werk blijven.'

Zijne gasten verwonderden er zich wel eens over hoe Scott tijd vond om zijn werk te doen, daar hij toch altijd te hunner beschikking was. Maar zij wisten niet, dat hij al heel wat afgedaan had, eer zij opstonden.

Dickens was ook gewoon om zeven uur aan het werk te gaan.

‘Ik sta om zeven uur op,’ schreef hij aan een vriend, ‘neem eerst een koud bad en schrijf dan tot ongeveer drie uur.’

Vele schrijvers hebben verklaard, dat zij nooit zooveel tot stand hadden kunnen brengen, als zij zich niet gewend hadden vroeg op te staan. Maar niet alleen voor schrijvers en studeerenden zijn de morgenuren goud waard. Het volgende bewijst dat het ook voor anderen gewenscht is, vroeg bij de hand te zijn.

Een landeigenaar, die tot de droevige ontdekking kwam, dat zijne uitgestrekte goederen hem bijna niets opbrachten, moest de ééne helft ervan verkoopen, om zijne schulden te kunnen betalen; de andere helft verhuurde hij voor den tijd van negen jaar. Reeds vóór die termijn verstreken was, vroeg de huurder hem of de eigenaar het goed aan hem wilde verkoopen.

‘Dat is vreemd,’ zeide deze, ‘toen het dubbel zoo groot was, kon ik van de opbrengst niet leven, en jij, die me jaarlijks nog huur

betalen moest, hebt nog genoeg overgehouden om het te koopen? Hoe is dat mogelijk?’

‘Och mijnheer,’ was het antwoord, ‘dat is heel eenvoudig. U waart thuis en liet de arbeiders zonder toezicht, tot u des avonds eens kwaamt kijken. Ik daarentegen sta vroeg op en hou den ganschen dag het oog op mijne zaken.’

Het is onmogelijk een algemeenen regel te geven hoe lang men slapen mag. Want niet ieders lichaamsgestel is hetzelfde, en daarenboven verschillen de werkzaamheden, - dat wil zeggen: het *verbruik* van onze krachten, - bij velen aanmerkelijk. Iemand, die met het hoofd werkt, zal, evenals iemand, die den ganschen dag in de lucht is geweest, veel meer slaap behoeven dan het juffertje, dat haar dag maar wat verbeuzeld heeft, of de *dandy*, die van het ééne café in het andere drentelde.

Een oud spreekwoord zegt: *Zes uur slaap is genoeg voor een man, zeven voor een vrouw en acht voor een gek.* - Helaas, velen onzer zullen moeten bekennen, dat zij behoefte gevoelen aan

den dosis, dien een gek mag hebben. Trouwens, het tegenwoordige leven is veel vermoeiender dan dat van eenige tientallen jaren terug, en als de menschen maar meer slapen, dan zouden zeer zeker de krankzinnigengestichten niet zoo overvol zijn.

Toch moet er een grens zijn, want te veel slaap maakt dommelig en gemelijk. Men behoeft de langslapers maar met aandacht gade te slaan, en men zal zien hoe nadeelig het al te langdurig verblijf in bed op het verstand en de opgeruimdheid werken. Het lang in bed liggen verstompt het denkvermogen en een langslaper is gewoonlijk een suffer.

Een zeker bekend schrijver heeft eens verteld hoe hij tijdens zijn verblijf aan de academie genezen werd van zijn loom en vadzig leven en hoe hij tot vroeg opstaan kwam.

‘Ik bracht de eerste twee jaren van mijn studententijd door met pret maken. Wel is waar deed ik geen verkeerde dingen, maar ik voerde niets uit en verteerde veel geld. Op een morgen, in het begin van het derde jaar, toen ik weer

laat in den nacht van mijne bekenden gescheiden was, werd ik om vijf uur door een vriend gewekt. Hij stond voor mijn bed en zeide ernstig: “Hoor eens, oude jongen, ik ben tot de overtuiging gekomen dat je een groote gek bent. Als ik wou, zou ik even lui en verkwistend kunnen leven al jij, maar ik pas er wel op. En jij doet het, ofschoon het je niet convenieert. Den geheelen nacht heb ik er over liggen denken en ik ben nu hier gekomen om je te zeggen dat ik niets meer met je te maken wil hebben, als je zóó voortgaat.”

Daarop ging hij heen, mij aan mijne overdenkingen overlatende.

Ik had groote achting en warme vriendschap voor dezen jongen man, en was zoo getroffen dat ik den dag doorbracht met het smeden van plannen voor een nieuw leven. De slotsom was dat ik mijne hospita belde, en haar last gaf des avonds mijn haardvuur op te bouwen, zoodat ik het des morgens zelf zou kunnen aansteken. Van dien dag af stond ik iederen morgen om vijf uur op, studeerde den geheelen dag met

enkele tusschenpoozen voor eten en wandelen, en ging om negen uur ter ruste. Tot heden heb ik dien leefregel volgehouden.'

Hoe dom is het ook, onze oogen vroegtijdig te verzwakken door het werken bij kunstlicht, terwijl wij dit, - althans in den zomer, - geheel kunnen vermijden door met de zon op te staan en naar bed te gaan. Het is maar een quaestie van gewoonte. In een week tijds zou men er zich aan gewend hebben.

Het is bekend dat, als men van zijn twintigste tot zijn zestigste jaars 's morgens om vijf uur in plaats van om zeven uur opstaat, na klokke elf te bed te zijn gegaan, men een overwinst van tien jaren maakt. En bedenkt men daarbij dat men in de avonduren nooit veel uitvoert, dan kan men desnoods, als die slapenstijd te kort is voor onze behoefte, die nutteloos doorgebrachte avonduren wel verstandig gebruiken en productief maken door ze aan de nachtrust toe te voegen. Een goed genoten slaap werkt heilzaam terug op onzen arbeidslust en onze helderheid van geest.

‘Wanneer men zich omdraait in bed, moet men er zich uitdraaien,’ heeft de hertog van Wellington gezegd. Wij zijn het niet geheel met hem eens. Onze jongelieden, die zich het bidden hebben afgewend, moeten toch enkele minuten wijden aan het overdenken van de taak, die door hen op den aangebroken dag vervuld moet worden. Dit doet hen de huiskamer, de school, de collegezaal binnentreden als gewapend tegen velerlei aanvechtingen, hetzij van traagheid, van drift, van onbedachtzaamheid of lichtzinnigheid. Gelukkig de jonge man, die niet ongewapend des morgens den levensdag begint!

Hoofdstuk XIV.**Geld.**

The darkest hour in the history of any young man is when he sits down to study how to get money, without honestly earning it.

HORACE GREELY.

Het is wel waarschijnlijk dat de meeste jongelui graag ‘met den zilveren lepel in den mond’ geboren zouden zijn, en dat zij aldus gevrijwaard zijn zouden van geld verdienen en zuinig rondkomen. En toch - al heeft de armoede hare donkere zijde, toch is het negen van de tienmaal een geluk voor een jongmensch, wanneer hij overboord geworpen wordt en zwemmen moet, als hij niet zinken wil. Jonge menschen, waar wat in zat, hebben wij nog nooit door gebrek aan fortuin zien verongelukken.

Niets is noodlottiger voor een jongmensch dan dat hij zóóveel geld bezit, dat hij niets be-

hoeft te doen om in zijn onderhoud te voorzien. *Wee dengene, van wien men zegt: Welk een gelukskind!* schreef Victor Hugo.

Men behoeft jonge menschen niet aan te manen om royaal te zijn; dat zijn ze meestal vanzelf. Maar zij mogen nooit roekeloos handelen met het geld, dat zij van hunne ouders ontvangen en dat maar al te dikwijls zwaar verdiend is. Geld verspillen, dat kan ieder wel; maar het verstandig uitgeven, dat kan niet ieder.

Er zijn door uitnemende menschen al heel wat wenken gegeven over het uitgeven van geld, en dat deze algemeen bekend en in gebruik zijn geraakt, is het beste bewijs, dat zij waarheid bevatten.

*En hij, die 't stuivertje niet eert,
Krijgt zelden guldens in zijn kas,*

waarschuwt Van Zeggelen.

Een stuiver gespaard, is een stuiver gewonnen, zegt Franklin.

Een stuiver op zak is beter dan een vriendin aan het hof, verkondigt een ander, die zeker

onaangename ondervinding had van een vriendin aan het hof. Ge ziet dus dat een stuiver nog niet zoo'n heel onbeduidend sommetje is. Zelfs is er eens een boek over geschreven, hoe een stuiver tot tienduizend gulden kan aangroeien, en ongetwijfeld kan men het zuinig omgaan met geld beschouwen als een van de zekerste middelen om tot fortuin te geraken. Het is niet zoozeer de som, als wel de wijze, hoe men er mede woekert.

Toen men het geld nog als 'slijk der aarde' beschouwde, werd er dikwerf met minachting neergezien op iemand, die er zuinig mede omging; maar in onzen tijd is het geld waarlijk niet meer als slijk te beschouwen. Zonder geld kan men nooit geheel onafhankelijk zijn in den waren zin van het woord.

Noem ook niet te spoedig een makker 'gierig', eer gij precies weet, waar hij zijn geld laat. Zoo werd onlangs van een jong officier van gezondheid verteld, dat hij van rijke makkers veel te lijden had gehad om zijne 'schrielheid.'

Op zekeren dag, toen hij weer niet wilde bijdragen aan de onkosten van een tooneelvoorstelling, had hij weer grievende opmerkingen van zijne kennissen moeten hooren, en eindelijk had hij bedaard geantwoord: 'Als jullie een oude moeder te onderhouden hadt, zou je zeker ook minder vrijgevig met je geld zijn.' En na dien tijd heeft men zijne 'gierigheid' geerbiedigd.

De strijd om het bestaan wordt hoe langer hoe zwaarder, en het aantal jonge menschen, aan wien het moeite kost in hun onderhoud te voorzien, wordt hoe langer hoe grooter. Verkeert men in dat geval, dan doet men wijs alle onnoodige uitgaven te vermijden en zoo weinig behoeften te hebben, als maar mogelijk is. Een jonge man, die niet veel inkomen heeft, moet zich het totaal overbodig genot van rooken niet aanwennen. Hij zal daardoor jaarlijks heel wat 'stuivertjes' sparen.

Wie van jongs af aan weelde gewoon is geweest, wordt allicht later ontevreden. Hij weet niet hoe lekker een zelfverdiende eenvoudige

boterham smaakt; en omdat hij het nooit ondervond, weet hij niet hoe oneindig gelukkiger men is bij eenvoudige spijs en dagelijkschen arbeid, dan bij overdaad en ledigheid. *De ongelukkige, die nooit zijne eigen kleeren borstelde, kent het leven niet*, zegt Multatuli, en ieder jongmensch, die begon met zijn jasje te schuieren en zijne schoenen te poetsen en door volharding en vlijt klom en klom, hij alleen weet hoe waar deze woorden zijn en hoe er oneindig meer genot ligt in rijk worden dan in rijk zijn.

Op zekeren dag zag Diogenes een kind uit het holle van de hand drinken, en wierp dadelijk den nap, waarvan hij zich tot dusver bediend had, weg, zeggende: ‘Dat kind is verstandiger dan ik.’

Hoe minder behoeften, hoe meer gemak. Weinig behoeften te hebben maakt ons vrijer en gelukkiger. De ware behoefte is hij, die niet tevreden is met het noodigste, maar naar allerlei overtolligheden hunkert, die boven zijn bereik gaan.

Ge hoeft al uw geld niet op te potten, maar ge moet u gewennen niets te koopen, wat ge niet noodig hebt. Want dergelijke dingen worden u langzamerhand een behoefte; en als gij ze dan niet meer betalen kunt, gaat ge er voor leenen.

‘*Leenen en borgen zijn boompjes, die wrange vruchten geven,*’ zegt het spreekwoord. De menschen hebben u heel lief, totdat ge naar hun beurs wijst; door geld leenen en geld borgen zijn de beste vrienden, ja, zelfs bloedverwanten, elkaar vijandig geworden. Het versje:

*Geld leenen,
Doet weenen,*

bevat waarheid. Uitvoeriger waarschuwt Shakespeare er tegen:

*Ter leen aan iemand geven of aan iemand vragen,
Moest menigeen zich bitter reeds beklagen;
Want hetzij ge schuldenaar of wel schuldeischer zijt,
Zoo licht raakt gij uw geld of vriend of beiden kwijt.*

Zorg dus dat ge finantiëel op eigen beenen staan kunt; en is uw inkomen klein, dek

dan het tekort door weinig behoeften te hebben.

Ook de verleiding om schulden te maken is voor jongelieden zeer groot; want de wereld is vol woekeraars, die tegen hooge rente een jongmensch, dat in geldverlegenheid zit, willen helpen. Het ware te wenschen dat alle vaders weigerden dergelijke schulden hunner minderjarige zoons te betalen. Vooral adelborsten, cadetten en andere jeugdige militairen, die zoo buitengewoon gevoelig zijn op hun naam als 'man van eer', moesten nooit schulden maken. Iemand, die boven zijn inkomen leeft, - hij mag dan officier zijn en met hooge borst loopen, en zich man van eer wanen, - is tòch geen man van eer; want hij zal niet op tijd zijne schulden kunnen afdoen en *eerlijkheid is een onmisbare eigenschap in een man van eer*. Het is niet genoeg dat een officier kan vechten; dat kan een bulhond ook. Zijn woord moet heilig zijn, en is het dat, als hij zijne schulden niet betaalt?

Krediet is helaas maar àl te gemakkelijk te

krijgen, en dat is het verderf van menig jong huishouden geweest.

‘Ik heb den steen der wijzen ontdekt,’ zeide onlangs iemand. ‘Hij bestaat in slechts weinig woorden:

*Indien ge aanstonds uwe schulden kwijt,
Dan houdt ge u nooit voor rijker dan ge zijt.’*

Niet lang geleden vernamen we weer de treurige geschiedenis van een jongen man, die zich voor zijne academiëvrienden rijker had willen voordoen dan hij was. Hij was de zoon van een arm dorpspredikant, die van een jaarlijks inkomen van zestienhonderd gulden een gezin van acht kinderen te onderhouden had. Reeds vroeg onderscheidde de knaap zich door buitengewone vlugheid en grooten aanleg, en door den steun van eenige goede vrienden slaagden zijne ouders er in hem voor een wetenschappelijken loopbaan op te leiden. Eerst op de dorpsschool, toen op het gymnasium was hij steeds de eerste zijner klasse; en huisgenooten, bloedverwanten en

vrienden bazuinden om het zeerst zijn lof uit. Slechts ééne onthield zich daarvan.... de wijsste van allen - zijne moeder. Zij had hem zoo lief, en vreesde dat hij bedorven zou worden. Meermalen hield zij hem dan ook vóór, dat het voor een jongmensch niet in de eerste plaats aankomt op schitterenden aanleg, maar op *vastheid van karakter* en *gestadigen arbeid*, wil hij tot een waardig en gelukkig leven komen. Zoo gelukte het de verstandige vrouw den knaap gedurende zijn schooltijd in het rechte spoor te houden.

Jammer dat de herinnering aan zijne moeder, - zij stierf juist, toen hij naar de hoogeschool zou gaan, - niet machtig genoeg was om hem gedurende zijn studententijd zich vastheid van karakter te veroveren. Hij had een beurs gekregen en was dus flink op weg om zijne bestemming te bereiken; maar helaas, hij miste den zedelijken moed om de woorden uit te spreken, die toch aan de academie, zoowel als overal elders, heimelijke afdwingen: 'Het convenieert mij niet.'

Hij was een ontwikkeld jongmensch; men zou dus gedacht hebben dat hij te degelijk moest zijn om veel om dingen van ondergeschikt belang te geven; en toch werd zijn leven aan de academie verbitterd door de gedachte dat hij zich niet zoo fraai kon kleeden, niet zulke mooie kamers kon bewonen en niet zulke schitterende ‘fuiven’ geven kon als zijne vrienden. De vraag hoe aan geld te komen, liet hem spoedig dag noch nacht rust.

Zijn geluk beproeven op het groene laken, dat was zijne eerste gedachte. Alles wat hij had ondernomen, was hem gelukt. Waarom ook dit niet?

Om kort te gaan: hij verloor, zooals ieder vroeg of laat doet, en was genoodzaakt van elk, die het hem maar geven wilde, geld te leenen, en daarna allerlei uitvluchten te bedenken, omdat hij het niet terugbetalen kon. Het natuurlijk gevolg was, dat hij door tal van zorgen en tobberijen werd gekweld, die hem ernstig belemmerden in zijne studiën. Spelen, zelfs valsch spelen, drinken om de martelende gedachte te

verdrijven.... en wat van drinken het gevolg is: zedeloosheid, altijd dieper val. Deze jonge man, van wien zoo groote verwachtingen waren gekoesterd, brak het hart van zijn ouden vader.

Vertrouw nooit op zoogenaamd 'geluk'; want zij, die daarop rekenen, komen steeds bedrogen uit. Vergenoeg u met bescheiden, maar zekere winst. Speculeer nooit. Spaar, terwijl gij jong zijt, opdat ge op uw ouden dag geen gebrek behoeft te lijden. Trouw niet voordat ge een vrouw kunt onderhouden, en zie toe, met wie ge trouwt. Verdien zooveel geld, als ge kunt, en doe er zooveel goed mee, als u mogelijk is, zonder uzelf of de uwen tekort te doen.

Hoofdstuk XV. Spelen om geld.

On ne se précipite pas dans le vice avec préméditation, voyez-vous bien; on y descend par un joli petit sentier, qui serpente coquettement, et l'on se trouve au fond sans presque s'en douter.

G. DROZ.

Talleyrand zeide eens tot een jongmensch, dat geen whist speelde: ‘Wat zult ge een ellendigen ouden dag hebben!’

Er ligt meer waarheid in deze woorden, dan men wel denkt. De hoofdzaak voor oud en jong is dat men zich vermaakt op onschuldige wijze, en zulk vermaak doet den mensch vroolijk zijn en houdt hem jong.

Na volbrachte dagtaak brengt men den avond doorgaans met onbeduidende bezigheden door; en wat er ook tegen het kaartspel mag aangevoerd zijn als tijdroovend, doelloos en zoo

voort, het blijft onze meening dat de verloren tijd geen ernstig verlies is, wijl men die uren anders toch maar aan praten, muziek of lichte lectuur zou wijden. Daarbij moet men bedenken welk een aardig amusement het spelen is, terwijl het tegelijk het geheugen oefent en het oordeel scherpt.

Als het verkeerd is om tegen een onbeduidenden inzet of voor de kosten der vertering een robber whist of een partij biljart met zijne vrienden te spelen, wat moet men dan zeggen van het speculeeren, dat reeds een handelszaak geworden is, door de openbare meening gewettigd en in bescherming genomen door menschen, die als steunpilaren van den staat gelden!

Men mag ook van 'spelen' spreken, wanneer men grooter sommen, dan men missen kan, steekt in ondernemingen, welker welslagen men niet in eigen hand heeft.

Het gewone spel blijft een onschuldig genoegen, maar het gevaar schuilt in het *spelen om geld*; dit is, naast het wedden om geld, (dat meer in het buitenland slachtoffers maakt), een

van de grootste gevaren, welk een jongmensch belagen.

Verleden zomer reizende met een ouden en een jongen man, die uit Italië terugkwamen, hoorden wij hen over Monte-Carlo spreken. De jonge man beroemde er zich op, dat hij vóór zijn vertrek nog dertig goudstukken gewonnen had. Maar de oude man schudde het hoofd.

‘U weet niet, mijnheer, van wien u dat geld gewonnen hebt,’ zeide hij ernstig. ‘Mogelijk hebben zij toebehoord aan iemand, die nog denzelfden avond een zelfmoordenaar is geworden, en dan kleeft er bloed aan.’

De oude man had gelijk; winnen is heel aardig, maar niet altijd weet men welke gevolgen het verliezen heeft voor de tegenpartij. Dagelijks leest men in de nieuwsbladen tot welke noodlottige gevolgen het spel aanleiding geeft. Vele handelsbedienden, kantoorklerken en zonen van goede huize worden er door tot oneerlijkheid gebracht, terwijl het spel niet zelden twist, ja, soms zelfs moord ten gevolge heeft.

‘Het jongmensch van zeventien of achttien

jaar,' zegt zeker schrijver, van de verleiding in groote steden sprekend, 'dat zich eensklaps uit zijn ouderlijk huis in een café overgeplaatst ziet te midden van jongelui, 'jolige kerels,' die hun hoed op één oor dragen, met de handen in de zakken loopen, de nieuwste café-chantantmopjes kennen, kwinkslagen wisselen met de buffetjuffertjes, enz., wordt - als hij geen sterke beenen heeft, en wie heeft dat op zijn leeftijd! - meegesleept en voelt bij zichzelf den wensch opkomen om ook 'zoo'n kranige kerel' te zijn. Het bezoek wordt herhaald. Hij leert spelen en (dat hoort er zoo bij!) drinken, en wordt meermalen van een solieden jongen een eerste losbol; want van den drank tot de zedeloosheid is maar ééne schrede. Zoo heel ongemerkt, zoo van dag tot dag,... altijd onder het schijnbaar gansch onschuldig streven ook 'zoo'n ferme vent' te worden als Die of Die. *'Ziet ge, men springt niet opzettelijk in den poel der ondeugd; men daalt er onmerkbaar naar af langs een allerbekoorlijkst voetpaadje, dat zich bevallig door het*

groen slingert, en op eens ligt men in het slijk, men weet zelf niet hoe.'

Het spelen om groote sommen kan nooit genoeg afgekeurd worden, want zooals wij reeds opmerkten, het is een vermaak, waarbij altijd een van beide partijen verdriet oogst. Het geluk van den winner is het ongeluk van den verliezer; en het spel om hoogen inzet is dus een onmenschlievend vermaak; het verdooft het medegevoel, kweekt een afschuwelijk egoïsme, en veroorzaakt een geheele ontaarding van karakter en gedrag.

Een van onze voornaamste kooplieden heeft verhaald hoe hij eens, toen hij nog jongste bediende was, zijn patroon moest vergezellen, toen deze een zijner klerken in hechtenis liet nemen. Deze klerk had zich aan de kas van zijn meester vergrepen. Arme kerel! Hij had er keer op keer geld uitgenomen in de ijdele hoop, dat een gelukkige kans hem eindelijk in staat zou stellen het tekort te dekken. Maar zoo als doorgaans het geval is: hij had er zich al dieper

en dieper ingewerkt. Het is de vraag, wie van de drie het meest ontdaan was: de patroon, de klerk of de jongste bediende, toen de schuldige, van diefstal aangeklaagd, naar het politiebureau werd overgebracht. En de ellende, die de knaap aanschouwde, toen hij de treurige tijding in het gezin van den veroordeelde moest brengen, maakte zulk een diepen indruk op hem, dat die nooit weer werd uitgewischt.

Een predikant, die jarenlang gevangenisprediker is geweest, schreef onlangs: ‘Een lange reeks van cellen wordt steeds bevolkt door jonge lieden, als klerken, handelsbedienden en dergelijke op den leeftijd van zestien tot drie en twintig jaren. Zij zijn de slachtoffers van het spel.’

Een Londensch magistraat, de heer Vaughan, heeft onlangs in een rechtszitting gezegd:

‘Ik wilde dat alle klerken uit de handelshuizen te Londen eens hier kwamen, en zagen, wat ik zie, en hoorden, wat ik hoor. Hoe menigmaal zouden zij de bekentenis vernemen, die wij zooeven van dezen ongelukkigen gevangene hebben vernomen: dat de reden van zijn

val aan het spel te wijten is. Het spel is de vloek van ons land.’

Een zeer achtenswaardige familie bracht den laatsten winter door te Mentone. Zij maakte kennis met een knappen, goedgehartigen jongen, die alles bezat, wat een mensch gelukkig kan maken; en dit was hij ook geweest, tot hij speler werd. Iederen avond ging hij naar het nabijgelegen Monte Carlo.

Toen men er eens aan de table d'hôte over sprak, zeide hij met zijne gewone openhartigheid: ‘Het is waar, Monte Carlo is een hel, maar een hel, waar ik niet vandaan kan blijven.’

Hij waagde telkens de grootste sommen, en verloor eens negenduizend gulden. Iemand, die hem had zien spelen, vertelde, dat zijn gezicht had gegloeid van opwinding. Diezelfde week schoot hij zich dood.

Een groote schaduwzijde van het spel is ook dat het iemand ontevreden maakt met de gewone manier om geld te verdienen. Daarbij doet het hem den smaak in het huiselijk leven

verliezen, dat hem natuurlijk saai en vervelend voorkomt in vergelijking met de prikkelende uren in de van licht en verguld en kristal schitterende localen, waar hij den avond doorbrengt.

Hoe meer men er over nadenkt, des te meer moet men tot de overtuiging komen, dat de man, die nooit om geld speelt, het verstandigst handelt.

Hoofdstuk XVI.**Pas op uwe gezondheid!**

*Hij, wien gezondheid is gegeven,
Schudt licht een weinig zorgen af.*

Oud liedje.

Wij gelooven niet dat onze levenslustige jeugd een waarschuwing noodig heeft hare gezondheid niet te benadeelen door te veel lezen of ingespannen studie; maar in dezen tijd van examens, - en wat nog erger is: van *vergelijkende* examens, - wordt menig een het slachtoffer, niet zoozeer van te veel werken, als van onverstandig werken, waarbij geen rekening gehouden wordt met de eenvoudigste eischen der gezondheidsleer.

Wanneer men zich voorbereidt tot een examen, dan moet men den tijd, dien men na of tusschen de werkuren geeft aan lichaamsbeweging in de

open lucht, niet als verloren beschouwen. Dit is evengoed een voorbereiding tot het examen als het opdoen van kennis, want als het lichaam niet gezond is, kan de geest het evenmin zijn. Wanneer ons lichaam daarentegen gezond en onze geest frisch is, dan kunnen wij in één uur meer en beter werken dan in vier uur met loome leden en een dof hoofd.

Menigeeen is ook ‘gedropen’, omdat hij vóór het examen spijzen of dranken gebruikt had, die schadelijk waren; - of omdat hij niet had kunnen slapen ten gevolge van te laat of te lang werken; - of omdat hij op de een of andere manier zijn zenuwgestel in de war had gebracht. Het is altijd verstandig twee dagen vóór een moeilijk examen alle boeken in de kast te sluiten. Niets werkt zóó nadeelig als de wanhopige poging om het werk van een heel jaar nog eens in de hersens samen te persen in enkele dagen. Een kalm, goed uitgeslapen examinerator is geen eerlijke tegenpartij van een zenuwachtig, vermoeid, overprikkeld examinandus. De laatste moet noodwendig de vlag

strijken. Zorg dus in het bezit te zijn van het harnas, dat vele pijlen afweert: een gezond lichaam en een frissche geest. Een uitstekend voorschrift is het volgende:

Zorg voor een koel hoofd en voor warme voeten; gebruik licht verteerbaar eten; neem matige beweging in de open lucht; ga vroeg naar bed; slaap niet te lang.

Voordat de examenwoede begon, zou het geheel overbodig geweest zijn jongelui te waarschuwen tegen het roekeloos verwaarloozen hunner gezondheid door te weinig beweging; maar tegenwoordig is dit hard noodig, te meer omdat het juist de besten zijn, die het meest in angst leven niet te zullen slagen, en daardoor te veel van hunne krachten vergen.

Vele menschen houden niet van wandelen zonder doel; maar men zou hun hetzelfde kunnen antwoorden, wat Cowper tot een dame zeide, toen zij die opmerking maakte: 'Is de gezondheid dan geen doel?'

En zeker is dit een doel, zelfs een voornaam

doel; want een eerste vereischte om in het leven vooruit te komen, is *een gezond dier* te zijn; dat wil zeggen: door een sterk lichaam tegen veel bestand te zijn. Beweging in de open lucht is in ieder geval onmisbaar om een gezond dier te worden.

‘Wat zie jij er een boel beter uit!’ riep onlangs een heer zijn vriend toe, dien hij op straat ontmoette.

‘Ja, dat heb ik dokter Smidt te danken.’

‘Smidt?.... Maar dat is immers een vee-arts?’

‘Ja, dat is ook zoo. Maar hij gaf mij voor mijn aan vetzucht lijdenden mop den raad, dagelijks drie uur met het dier uit wandelen te gaan.’

Zonder nu juist ieder drie uur daags uit wandelen te willen zenden, meenen wij toch er op te moeten aandringen dat minstens één uur daags gewandeld of gespeeld worde in de open lucht. Men behoeft de menschen, die veel buitenshuis moeten vertoeven, maar aan te zien. Vet zijn ze niet, maar stevig, taai en gehard.

Het is een feit dat men zijne gezondheid

evenzeer kan benadeelen door te weinig als door te veel werk. Dit was het wat zeker groot schrijver bedoelde, toen hij zijn vriend, die dokter was, hoofdschuddend toevoegde: ‘Je hebt in je heele apotheek niet één zulk een afdoend geneesmiddel als: *Werk.*’

De bekende Engelsche Generaal Gordon was nooit een oogenblik ledig, en hij gaf meermalen als zijne meening te kennen dat de meeste kwalen, waarover zijne kennissen zich beklaagden, voortkwamen uit gebrek aan bezigheid. Dit is helaas ook bij vele vrouwen het geval. Als geneesmiddel tegen een ondraaglijken aanval van ennuie, waar een dame zijner kennis bij hem over klaagde, schreef hij leuk terug: ‘*Een dag aan de waschtobbe.*’

Als wij onze huisdieren aandachtig gadeslaan, kunnen wij op hygiënisch gebied veel van hen leeren. Behalve dat zij groote matigheid in ieder opzicht betrachten, wijzen ze ons op den heilzamen invloed der zonnestralen. Is er een door de zon verwarmd plekje in kamer of tuin, dan weten zij het te vinden.

In den regel heeft een jongmensch geen andere dokters noodig dan de zon en de frissche lucht; en wanneer hij onwel is of zich verbeeldt ziek te zijn, kan hij in de meeste gevallen niet erger doen dan op bed te gaan liggen. Een flinke wandeling en opwekkende afleiding zullen hem geheel genezen. Is hij echter werkelijk ziek ten gevolge van eigen dwaasheid of onbezonnenheid, laat hij dan zijn vader tot vertrouwde maken of een ervaren arts raadplegen, maar in geen geval genezing zoeken in geheimmiddelen.

In dezen tijd van stoom hebben vele jongelui ook de slechte gewoonte om hun voedsel maar in te slikken. Als men hun slechte of onverteerbare spijzen voorzette, zouden zij zeker protesteeren; doch door goede spijzen niet te kauwen, maakt men ze al even onverteerbaar en nutteloos. Menschen, die gesteld zijn op lekker eten en drinken, zullen de verzuchting van den smulpaap begrijpen, die uitriep: ‘Och, had ik toch den snavel van een ooievaar, wat

zou ik dan lang van mijn eten genieten!’

Men behoeft echter juist geen ooievaar te zijn om lang genot te hebben van spijs en drank, mits men zich maar gewent om langzaam te eten en goed te kauwen. Niet wat wij leeren, maar wat wij onthouden, maakt ons knap, niet wat wij eten, maar wat wij verteren, maakt ons sterk.

Wilt ge een gezonden ‘ouden dag’ hebben, houd u dan aan den raad van Socrates. Toen men dezen wijsgeer eens vroeg, wat hij als de beste leefregel beschouwde voor jongelieden, om tot in hunne grijsheid sterk te zijn, antwoordde hij: *‘Dat zij zich in niets te buiten gaan.’*

Hielden jonge menschen zich wat meer aan dezen wijzen raad, hoeveel gelukkiger zouden vele oudjes zijn.

Een zeker minister was op het einde van zijn leven een martelaar van de jicht, de gewone straf voor hen, die in hunne jonge jaren te veel wijn gedronken hebben. Men vertelt van hem dat, toen hij zich eens met de grootste

inspanning naar zijn stoel sleepte, de zoon van een zijner vrienden hem met blijkbaar medelijden gadesloeg.

‘Ja, ja, beste jongen,’ voegde de oude hem in het voorbijgaan toe, ‘als ik geweten had dat deze beenen nog eens een minister zouden moeten dragen, dan had ik beter op mijzelf gepast, toen ik op jou leeftijd was.’

Ongelukkig weten jongelui in hunne jeugd niet, welke deftige heeren hunne beenen op later leeftijd zullen moeten dragen, en hoe noodig het is dat zij over hunne gezondheid waken met het oog op het werk, dat hen in hun volgend leven wacht. Denkende dat de voorraad hunner gezondheid onuitputtelijk is, verkwisten zij die kostelijke gave, waarvan zij de waarde pas begrijpen, als het te laat is.

‘Niet wat den mond ingaat, maar wat den mond uitgaat, verontreinigt den mensch,’ zeide Jezus met het oog op Mozes' verbod om varkensvleesch te eten. In onze dagen is er hélaas wèl iets, wat den mensch in zedelijken zin in

hooge mate verontreinigt, als het den mond is ingegaan: de alcohol.

Wie gezond wil blijven naar lichaam en geest, houde alle alcohol verre van zich.

Zekere schooljongen, die een opstel moest maken over een speld, schreef daarin, dat, als men een speld niet inslikte, men zich het leven redde. In dien zin zou men kunnen beweren dat de sterke drank op dit oogenblik vier miljoen geheel-onthouders in Engeland het leven redt. Door dien *niet* te drinken, redden die geheel-onthouders hunne gezondheid. Het is tevens door de laatste statistiek bewezen, dat in Engeland jaarlijks vijftigduizend menschen, direct en indirect, door het gebruik van sterken drank ten grave worden gesleept.

Toen Cyrus, die op de strenge wijze der Perzen was opgevoed, bij zijn grootvader aan het hof der Meders kwam, kon de aardige knaap zich maar niet verzoenen met hunne verwijfdheid, en gaf dikwijls onbewimpeld zijne afkeuring te kennen. Eens zou hij den koning wijn schenken, en deed dit op zeer behendige wijze.

‘Maar,’ sprak de oude, ‘gij moet den wijn ook eerst proeven.’

‘Dat zal ik wel laten,’ antwoordde het kereltje, ‘want ik weet dat er vergift in is. Dat heb ik laatst heel goed gemerkt bij het groote gastmaal.’

‘Vergift, hoe dat?’ riep de koning verschrikt.

‘Zeker, weet u dan niet meer dat u zoo geheel het verstand verloor, zoodra de schenker u te drinken gegeven had? Wat was er een opschudding! Hoe hebt gij door elkaar geschreeuwd en gelachen! De zangers schreeuwden zich heesch; niemand verstond hen; en niettemin riepen allen: “uitmuntend!” Zoo lang allen zaten, roemden zij hunne sterkte; maar zoodra waren zij niet opgestaan, of ieder struikelde over zijne eigene voeten. Gij wist allen niet meer, wat of waar gij waart; gij niet, dat gij koning, en zij niet, dat zij onderdanen waren.’

‘Maar,’ vroeg Astyages, ‘wanneer uw vader drinkt, heeft hij dan nooit een roes?’

‘Nooit. Want hij houdt op met drinken, zoodra zijn dorst gelescht is.’ - -

Ophouden met drinken, als de dorst gelescht is, ziedaar het geheim van de sterken.

Wie drinkt zonder dorst, en eet zonder honger, Sterft des te jonger,'

heeft Beets gezegd, en dit is een spreukje, dat sommige menschen wel eens in hun zakboekje mochten schrijven.

Doctoren verschillen op vele punten met elkander van meening, maar hierover zijn allen het eens, dat het gebruik van alcoholische dranken, in welken vorm ook, voor jongelieden geheel overbodig en beslist schadelijk is. Iedere jonge man stelt er een eer in krachtig gebouwd enforsch gespierd te zijn; - welnu, vraag hun, die op het gebied van sport het meest naam hebben gemaakt, en hun antwoord zal beslist ten gunste der geheel-onthouders uitvallen.

In sommige landen geeft men spoorwegarbeiders, die zwaar en snel werk te verrichten hebben, een aftreksel van havermeel. Alcohol geeft een prikkel, maar geen kracht. Evenals

een zweepslag het paard aanzet, zoo wordt de mensch door het gebruik van sterken drank als het ware ‘opgezweept’, maar dit is voor korten tijd; voedsel of kracht haalt hij er niet uit.

Onlangs in een locaaltrein reizende, waarvan de wagens verdeeld zijn in rookcoupé's en niet-rookcoupé's, hoorde ik in één der laatsten een gesprek over de gewoonte van het rooken. Deze heeren waren natuurlijk tegenstanders er van, en één hunner zeide: ‘De tijd zal komen, wanneer de menschen met minachting terug zullen denken aan hunne barbaarsche voorvaderen, die de gewoonte hadden kamers en zalen en spoorwegcoupé's met rook op te vullen, en zelfs dames niet te vrijwaren van het inademen van een damp, die eerst door hun eigen mond of neus was gegaan. Wij heeren hebben dikwerf wat op vrouwen aan te merken, maar het is zeker dat de vrouwen ten minste niet verslaafd zijn aan de gewoonte op een rolletje te kauwen en rook uit te blazen.’

Als een rooker zijn pijp in donker rookt en

den gloed niet zien kan, zal hij niet kunnen zeggen of zijne pijp aan is of niet. Wel een bewijs dat het rooken maar een denkbeeldig genot is.

Er zijn vele mannen, die het ernstig betreuen dat zij zich die gewoonte eigen gemaakt hebben, en reeds zien vele jongelieden er recht verstandig van af.

Voor de jeugd is trouwens het rooken beslist nadeelig. Na het twintigste jaar mag het misschien minder schadelijk wezen, maar vóór dien tijd verhindert het den groei en ondermijnt het de krachten. Wordt ge gaarne sterk en fors, rook dan niet. Om een hond klein te houden, behoeft men hem maar jenever in te geven of met tabakswater te wasschen. Meent ge niet dat deze invloeden ook op den groei van een jeugdig mensch ongunstig werken moeten?

Hoofdstuk XVII. Het ouderlijk huis.

*Wèl hem, wien in zijn jeugd een moeder werd gegeven,
Die met hem voelde en leed in 's levens rijke dreven,
Die als een engel hem terzij kon staan;
En in de steig'rende en wilde levensbaren,
Bij kalme zee of dreigende gevaren,
Hem leiden kon op 's Levens oceaan!*

MAJA.

Onze Hildebrand heeft in zijne *Camera Obscura* ons verteld, wat er zoo al uit een jongens-broekzak kan komen. Zoo bleek ook onlangs op een school, welke vreemde zaken er in een jongenslessenaar verblijf houden. Naar aanleiding van het verdwijnen van eenig geld voor de schoolspaarbank, werden een twintigtal lessenaars nagekeken, en men vond onder andere een pijp, een pistool, snoeperij van allerlei aard, een schoensmeerdoosje vol levende mieren, een

kartonnen doos met zijwormen, enz. Een algemeen gelach ontstond, toen uit een lederen beurs, niet het vermiste geld, maar de handschoen van een jonge dame te voorschijn kwam.

‘Toen ik den lessenaar van een der kleinste jongens naderde,’ zoo verhaalde het hoofd der school, ‘trachtte deze een klein pakje aan mijn oog te onttrekken, een pakje van vreemd fatsoen, onhandig in bruin papier gewikkeld en aan alle zijden omwonden met touwtjes, die met tallooze knopen waren toegebonden. Het spreekt vanzelf dat ik den inhoud moest onderzoeken, maar de knaap week terug, toen ik mijne hand er voor ophield. De andere jongens keken elkaar al aan, alsof zij zeggen wilden dat de dader nu eindelijk gevonden was. Ouder en wijzer menschen dachten hetzelfde, en ik keek den verschrikten jongen streng aan. Zijne heldere blauwe oogen stonden vol tranen, zijn blozend gezichtje werd bleek, het golvende blonde haar, thuis zeker menigmaal met vriendelijke hand gladgestreken, hing hem thans verward langs de slapen.

‘Och, mijnheer, doe het niet open,’ smeekte hij. ‘Niet, waar de jongens bij zijn!’

Ik had dieper moeten nadenken, en aan zijn verzoek voldoen; maar hem voor den schuldige houdend, sneed ik met mijn pennemes de touwtjes door, maakte de papieren los en bracht een pillendoosje aan het licht, waarin het vermiste geld zeer goed verborgen had kunnen wezen. Ik opende het en.... zorgvuldig tusschen watten gepakt lag daar een klein medaillon, waarom heen een strook papier zat met het opschrift: ‘*Voor mijn lieven jongen met zijn moeders laatsten groet.*’ Het medaillon bevatte een lok zacht blond haar. Veertien dagen geleden was deze moeder gestorven.

Zal ik meer zeggen?.... Niemand lachte.’

Wie zal beslissen welken invloed ten goede het gansche leven door de aanblik van dezen haarlok en van die weinige woorden zullen gehad hebben op den knaap, die ze als een reliquie bewaarde! De invloed eener goede moeder op haar kind is onberekenbaar. Pre-

dikanten, welke gevangenen moeten toespreken en bezoeken, hebben menigmaal getuigd dat al wat zij zeiden over God en godsdienst niet den minsten indruk maakte op de ongelukkigen; maar nauwelijks spraken zij van hunne moeder of vele gevangenen braken in tranen los.

Zekere goede moeder, die twee zonen van voorbeeldig gedrag aan de Amsterdamsche Hoogeschool heeft, vertelde ons niet lang geleden: 'Ik heb mijne jongens, toen zij voor het eerst naar school gingen, doen beloven dat zij nooit iets zouden zeggen of doen, waarover zij zich tegenover mij zouden behoeven te schamen, en ik geloof dat die belofte hen op den goeden weg heeft gehouden. - Zij vertellen mij *alles*,' voegde zij er met vergeefflijken trots bij.

Schaam u nooit over uwe moeder, want dat is het laagste peil, waartoe een jonge man zinken kan. Laat u ook nooit in geringschattenden toon over haar uit; het is reeds vroeger gezegd: *'Spreek nooit lichtzinnig over een trouw hart dat u toebehoort, zelfs niet in scherts.*

Hoe stuitend klinken een kiesch gevoelend oor

die uitdrukkingen: Mijn ouwe heer! Mijn ouwe vrouw! vooral wanneer men weet, met hoeveel liefde de jeugdige spreker is opgevoed. Daarentegen kan het zoo ernstig en eerbiedig luiden uit andere jeugdige monden: *Mijn vader* vond het beter. Of: *Mijne moeder* schreef.... enz.

Schaam u ook nooit over uw moeders teederheid in tegenwoordigheid van andere jongelui. Laurillard roept het ons toe:

*Gij kunt de VRIEND uws vaders worden,
Voor moeder blijft ge KIND altijd.
En zorg, die LAF zou zijn van and'ren,
Blijft LIEF, als Moeder ze aan u wijdt.*

Wacht u ook voor kameraden, die u aan den invloed uwer ouders trachten te onttrekken. Zij kunnen het nooit zoo goed met u meenen als uwe ouders.

Het is bekend dat vele groote mannen edele moeders gehad hebben, en zij hebben het openlijk en dankbaar erkend dat al het goede, hetwelk in hen kiemde, door die moeders tot vollen

wasdom en krachtigen bloei is gebracht. De groote Göthe zong:

*Vom Vater hab ich die Statur,
Des Lebens ernstes Führen,
Vom Mütterchen die Frohnatur
Und Lust zum Fabuliren.*

‘Nooit,’ zeide Kant meermalen, ‘zal ik het vergeten dat ik mijne moeder al mijne lauweren dank.’

Ook Victor Von Scheffel, Hebel en Gellert zijn mannen, die al hunnen roem aan hunne moeders toeschreven.

Napoleon sprak nooit anders dan met den diepsten eerbied over zijne moeder. Bekend is zijn woord: ‘De toekomst van het kind is altijd het werk zijner moeder.’

De moeder van Washington was een buitengewone vrouw, een toonbeeld van strenge plichts vervulling en van standvastige toewijding aan den arbeid. Zij prentte deze deugd haar zoon in. Eens na zeven jaren van glorie, waarin hij zijne moeder niet gezien had, nam hij zijn weg

langs de boerderij te Frederiksborg, waar zij was blijven wonen, ondanks de herhaalde uitnoodigingen van haar zoon om zich op zijn prachtig buitengoed Mount Vernon te vestigen. Bij deze gelegenheid liet hij zijne moeder vragen hoe zij hem wilde ontvangen.

‘Alleen,’ was het eenvoudig antwoord; en de held zijner eeuw begaf zich onverzeld en te voet naar haar, aan wie hij ‘niet alleen het leven, maar ook al zijn roem te danken had,’ zooals hij meermalen zeide.

Toen zij een bal bezocht, dat ter eere van haar zoon gegeven werd, verscheen zij er in haar oud Virginiaansch costuum en wandelde aan den arm van haar zoon de zaal rond.

Ieder was vol bewondering voor zooveel eenvoud en ongedwongenheid en een der Fransche officieren riep uit: ‘Bij het zien van zulke moeders verwondert men zich niet over zulke zonen.’

De moeder van President Carnot is er een van hetzelfde soort. Zij wordt beschreven als: ‘een kleine stille figuur met nauwelijks vergrijsde haren.’ Zij had dien zoon innig lief, en Sadi

Carnot hing haar met vergoding aan. Zij maakte hem tot wat hij werd; maar nooit heeft zij haar deel willen hebben aan den glans van zijn hof.

Van Cavour, den grooten Italiaanschen staatsman, lezen wij dat zijne moeder op zijne ontwikkeling den grootsten invloed had.

De genegenheid van den Engelschen dichter Browning voor zijne moeder was bijzonder innig. Zijn leven lang gevoelde hij groote bewondering voor het medelijden, dat zij arme, gewonde dieren betoonde. Toen hij reeds volwassen was, sprak hij nog met geestdrift over de handigheid, waarmede zij de wonden van een gemartelde kat uitwiesch en verbond, om het dier daarna geheel weer op te knappen. Ongetwijfeld droeg haar gedrag veel bij tot de liefde en teederheid voor dieren, waardoor de dichter zich later onderscheidde. Toen hij als jongmensch nog onder het ouderlijk dak vertoefde, was het zijne vaste gewoonte om nooit ter ruste te gaan, zonder zijne moeder een nachtkus te hebben gegeven. Was zij reeds ter ruste, als

hij thuiskwam, dan sloop hij nog naar hare kamer en drukte haar in den slaap een kus op het voorhoofd.

Tennyson heeft van zijne moeder gezegd dat zij ‘het heerlijkste voorwerp’ was, dat ooit werd geschapen.

Carlyle dankte zijne wijsgeerige levensbeschouwing voor een groot deel aan zijne moeder, en het is zeer waarschijnlijk dat de gelukkigste uren, welke de Diogenes van Chelsea gekend heeft, die waren, welke hij pratende en rookende doorbracht bij den haard in de nederige Schotsche woning zijner moeder.

Ook David Livingstone had een edele moeder. Hare schrandereid straalde uit hare zwarte oogen, die haar zoon David overerfde. Zij vertelde hem dikwerf dat een zijner voorvaderen op zijn sterfbed al zijne kinderen om zich heen verzamelde en tot hen zeide: ‘Ik heb met de meeste nauwkeurigheid al de overleveringen, die er van onze familie bestaan, onderzocht, en ik heb onder onze voorouders niet één onwaardige gevonden. Wanneer dus één van

jullie zich misdraagt, dan kan hij dat niet aan zijn bloed toeschrijven; hij heeft het kwaad niet van ons geërfd.’

Het is helaas bekend dat veel jongelieden weinig toebrengen tot het geluk der hunnen, en dat zij allesbehalve vriendelijk voor hunne zusters zijn. En toch hebben jonge kinderen nooit zooveel plezier, als wanneer hun ‘grootte broer’ met hen speelt; toch zijn zusjes altijd willig hunne broeders lief te hebben, en wie kan dankbaarder zijn voor het kleinste betoon van teederheid dan een moeder! Een levend bewijs daarvan is koningin Margherita van Italië. Zij heeft een bloedkoralen collier, dien zij dag en nacht draagt. Het geheim van die gehechtheid aan dit eenvoudig snoer ligt in het volgende voorval.

Een jaar of tien geleden ging de Italiaansche kroonprins, Victor Emanuel, met zijn gouverneur in Venetië wandelen. Voor een winkelvenster zag hij bloedkoralen uitgestald, die hem bijzonder bevielen.

‘Die wil ik voor Mama koopen,’ zeide hij tot zijn gouverneur.

Hij trad den winkel binnen en vroeg naar den prijs. Deze was hoog en de prins dacht na.

‘Zooveel geld heb ik niet,’ zeide hij eindelijk tot den winkelier, ‘maar ik zal u een voorstel doen. Ik koop eerst vijf kralen; bewaar de andere voor mij, en zoo dikwijls ik iets van mijn zakgeld bespaard heb, zend ik het u, en u zendt mij zooveel kralen als mij toekomen.’

De koop werd gesloten, en het duurde twee jaar eer de prins het genoeg kon hebben, zijne moeder het snoer aan te bieden. De koningin was zóó getroffen, toen de nadere bijzonderheden van den koop haar werden medegedeeld, dat zij tot haar zoon zeide: ‘Dat is nu het kostbaarste van al mijne sieraden; ik zal het nooit afleggen, want het zal mij je hartelijke liefde herinneren.’

Er zijn knapen en jongelieden, die het bezit van een vriendelijk ouderlijk huis niet op den waren prijs stellen; maar laten zij eens goed bedenken wat hun leven zijn zou zonder de

vroolijke, welbekende gezichten hunner broers en zusters, zonder de teedere liefde van vader en moeder. Hoe zou het hen zijn, als dat plekje gronds eens uit hun leven verdween, waar zij met zooveel liefde verzorgd en verwelkomd worden, en zoo prettig hunne vacaties doorbrengen!.... Helaas, hoe treurig is het dat sommigen zoo weinig erkentelijk zijn voor de liefde, die men hun bewijst, en dat zij zich dikwijls zóódanig gedragen, dat hunne omgeving den laatsten dag der vacantie niet altijd met onvermengd leedwezen begroet.

Hoe beklagenswaardig is de knaap, die den zegenenden invloed mist van een lief tehuis, of indien hij het al bezit, er ongevoelig voor is. Van Gordon wordt verteld, dat hij, hoe druk hij het ook had, nooit verzuimde gedurig naar huis te schrijven. Maar jongelui, die heel wat minder te doen hebben dan Gordon het had, meenen het al heel mooi te maken, als zij nu en dan een briefkaart zenden in telegramstijl en nog ter elfder ure met een kort woord een verjaardag gedenken. Niet veel beter is een

brief, die blijkbaar den uitroep ontlokt heeft:

‘Poeh, daar ben ik weer voor een poosje af!’

Hoe vreeselijk voor ouders om, wanneer men hun vraagt naar een zoon in verre landen, te moeten bekennen dat zij nooit iets van hem hooren en eigenlijk niet weten of hij dood of levend is!

Hoofdstuk XVIII. Een wacht voor de lippen!

*Mensch, pas op dat kleine lid,
Dat u in den monde sit.*

VADER CATS.

*Als iemand denkt dat het gemakkelijk is zijne tong in bedwang te houden,
vergist hij zich grootelijks.*

PLUTARCHUS.

‘Laat mij uwe tong eens zien.’ Dit is, - wij weten het allen bij ondervinding, - meestal de eerste vraag, die de dokter doet, als hij zieken bezoekt. Uit die tong kan men tot op zekere hoogte iemands gezondheidstoestand bepalen. En zou dit ook niet op geestelijk gebied het geval zijn?

De apostel Jacobus zegt: *Indien iemand in woorden niet struikelt, die is een volmaakt man, machtig om ook het geheele lichaam in toom te houden.* Hij heeft gelijk. Daaraan herkent men

den man van karakter, dat hij voorzichtig en met nauwgezetheid zijne woorden kiest zoowel in toorn en verontwaardiging als in het gewone gesprek.

Sommige jonge menschen, wier opvoeding niet al te zorgvuldig is geweest, hoort men vloeken. De zuster van zulk een vloeker zeide eens: 'Piet kan vreeselijk vloeken, maar het geeft iets pittigs aan zijn discours.' Welopgevoede menschen zijn echter van een andere meening, en beschouwen het vloeken als een gewoonte, waardoor ieder gesprek ontsierd wordt. Ik kan niet zeggen dat ik ooit getroffen ben geweest door de schoonheid of de kracht van eenigen vloek, en men moet veronderstellen dat het gesprek van iemand, die door een vloekensausje smaak moet geven aan de woorden, die hij opdischt, al heel onbeduidend en flauw moet zijn. De meeste menschen gebruiken vloeken, zonder zich in het minst rekenschap te geven van wat zij beteekenen.

Het komt meermalen voor, dat jongelieden, gewoon aan ruwe uitdrukkingen, zich die ook

laten ontvallen in tegenwoordigheid van dames, geestelijken of superieuren, en dan een haastige verontschuldiging stamelen. Dit overkwam een bejaard en beroemd predikant. Toen hij in de consistoriekamer van een kerk eenige oogenblikken moest wachten, hoorde hij hoe een der ouderlingen, een vermogend, maar onbeschaafd man, allerlei ruwe woorden gebruikte.

Vernomen hebbende, dat de predikant hem gehoord had, en niet gaarne diens achting willende verliezen, maakte de ouderling na den dienst zijne verontschuldigen.

‘Ik ben maar een eenvoudig man, dominee,’ zeide hij met gemaakte nederigheid, ‘en ik noem een stoel een stoel.’

‘Te oordeelen naar wat ik gehoord heb,’ antwoordde de predikant droogjes, ‘noemt gij een stoel een ‘verdomde stoel.’

Een dame, die ook telkens verontschuldigen moest aanhooren van een jongmensch over zijn gestadig vloeken, zeide eindelijk koel: ‘Och, mijnheer, als onze lieve Heer u niet gehoord heeft, *ik* zal het Hem niet verklikken.’

Vloeken heeft nog nooit iemand voordeel gebracht. Men doet er zich niet eens flinker of mannelijker door voor, want deze hoedanigheden sluiten zelfbeheersching in, en een vloeker mist in de eerste plaats juist zelfbeheersching. Bij beschaafde menschen oogst men er slechts afkeer mede in. Dit ondervond ook een jongmensch van mijne kennis. Hij was verloofd met een jonge dame, die in alle opzichten een goede partij voor hem was en van wie hij zielsveel hield. Alles ging van een leien dakje, totdat de jonge dame haar vriend op zekeren dag in het huis zijner ouders geweldig tegen een ouden knecht hoorde vloeken. Van dat oogenblik kreeg zij iets tegen hem en eindigde met het engagement te verbreken.

‘Het spijt mij,’ zeide zij tot hem, ‘maar ik kan niet anders. Ik verlang dat mijn echtgenoot in alle opzichten een beschaafd man zal wezen, en een beschaafd man vloekt niet. Bovendien zal iemand, die in staat is tegen zijne bedienden te vloeken, dit waarschijnlijk ook tegen zijne vrouw doen, wanneer hare schoon-

heid vervolgen is en zij iets doet, wat hem niet bevalt.’

Onlangs reisde een bejaarde dame van hooge geboorte in een locaaltrein met een student, die veel praats had en zijn gesprek met vloeken doorspekte. Eindelijk kon zij hare verontwaardiging niet langer bedwingen, en vroeg den jongen man: ‘Mijnheer, verstaat u Latijn?’

De jonge man boog, blijkbaar nieuwsgierig wat deze vraag beduidde.

‘Wees dan zoo goed,’ vervolgde de dame op beleefden toon, ‘verder in het Latijn te vloeken; dan hindert u mij en het overige gezelschap niet langer.’

Gedurende het overige van de reis werd geen vloek gehoord.

Het kenmerk van onbeschaafdheid is het kwetsen van het gevoel van anderen, en menschen, die vloeken, geven meer en dieper ergernis dan zij wel weten of wenschen. Wie zulk een onweerstaanbare behoefte heeft om stopwoorden te gebruiken, waarom kiezen zij juist daarvoor zulke vreeselijke vervloekingen of wel

uitdrukkingen, die anderen heilig zijn? Zijn er dan geen andere woorden te vinden?

Iemand, die van Den Haag naar Amsterdam reisde, hinderde onlangs zijne medereizigers door voortdurend de ergerlijkste vloeken te gebruiken. Een der laatsten, die met hem sprak, begon nu telkens zijne volzinnen te besluiten met de op nijdigen toon uitgestooten woorden: ‘Pook, tang, schop!’

Eindelijk vroeg de vloeker hem, wat dit beteekende, en hij antwoordde: ‘Wel, dat is nu *mijn* manier van vloeken, en die is zeker vrij wat onschuldiger dan de uwe.’

Behalve vloeken zijn er nog vele nietszeggende stopwoorden, die sommige onbeduidende menschen gebruiken om hun gesprek te ontsieren. Groote goedheid! - Wel almachtig! - 't Is verdraaid! - Groote Grietje! - Ajakkes! - Blikslager! - Wel Donderdag! - enz. Deze uitdrukkingen, schoon onschuldiger dan vloeken, passen niet in den mond van een beschaafd mensch; zij klinken ruw en hebben al even weinig zin als de termen: ‘Vreeselijk plezie-

rig! - Eeuwig aardig! - Hensch koud! - Ijselijk warm!

Jongelieden nemen dikwijls de vrijheid om hunne meening onbewimpeld uit te spreken over ouder en wijzer menschen. Zij denken dat het ‘kranig’ staat de spreuk *Nil admirari* tot de hunne te maken, en spotten en critiseeren er dapper op los. Zij weten niet hoe onverstandig zij hierdoor handelen, want een vriendelijk woord, een waardeerend oordeel, een milde opvatting zijn het kenmerk van een helder verstand en een edel gemoed. Verheug u nooit over het verkeerde, dat ge bij anderen opmerkt, maar doe integendeel uw best het goede op te merken, dat in iederen mensch aanwezig is. Geeft men toe aan de lust om te vitten en altijd het kwade te zien, dan wordt dit op het laatst een hebbelijkheid en gaat ons gemoed gelijken op de spiegels in den tempel van Smyrna, die het beeld, dat zich daarin weerkaatste, onjuist en verdraaid weergaven, zoodat het schoonste en onschul-

digste gezicht er leelijk en terugstootend in scheen.

Er zijn menschen van wie men zeggen kan, wat Tennyson eens van een vriend zeide: 'Hij brengt mij altijd in een goed humeur.' Welk een in alle opzichten heerlijke eigenschap is het zijne medemenschen altijd in een goeden luim te brengen. Vitters echter doen het tegendeel, en zij hebben de ergernis, die zij teweeg brengen, op hun geweten. Leg er u op toe niets van anderen te zeggen, als het niet iets goed kan zijn, behalve in de enkele gevallen, als uw plicht het u gebiedt.

Een wacht voor de lippen - vooral als de verzoeking tot onwaarheid spreken tot u komt.

Wie oprecht blijft, ook al struikelt hij in andere opzichten, hij is nooit als geheel verloren te beschouwen; daar leeft nog eergevoel in hem en behoefte aan de achting voor zichzelf.

Op zekeren dag wandelde ik met een oude schoolkennis, toen wij een neef van haar tegenkwamen, die met ons was opgegroeid en haar

nog dikwerf ontmoette. Ik zeide hoe het mij speet dat die jonge man den verkeerden weg opging, zooals van hem verteld werd.

‘Ja’, zeide mijne vriendin, ‘het is waar dat de arme jongen allerlei dolle streken uithaalt en soms heel verkeerd doet, maar ik geloof vast dat hij nog wel terecht zal komen; want ik heb nog nooit iemand, die volkomen oprecht was, geheel zien mislukken, en hem heb ik nog nooit een onwaarheid hooren zeggen.’ Latere jaren hebben bewezen dat zij gelijk had.

Een man van eer is niet in staat een onwaarheid te spreken. Het is hem niet mogelijk woorden te uiten, die hem een afkeer van zichzelf zouden doen krijgen.

Er zijn vele soorten van onwaarheid, en wij kunnen daarom niet te bedachtzaam zijn, opdat wij ons niet onverhoeds laten verschalken. Eén daarvan is de overdrijving. Hoe groot is dikwerf de verzoeking om wat wij verhalen in schriller kleuren te schilderen, dan de waarheid gedooft!

Oneerlijke daden zijn ook leugens. Wees op uwe hoede tegen kleine bedriegerijen en veinze-

rijen, als daar zijn: het voorzeggen, het afkijken, het stil uit school blijven, de oneerlijke hulp, de onder schooltijd geschreven brief. De school is een vruchtbaar veld voor allerlei verzoeking in dien geest, en als ge inderdaad *waar* wilt zijn, neem dan nooit den schijn aan van iets te verrichten, wat ge niet doet. Maak u nooit aan kleine oneerlijkheden of bedriegerijen schuldig, want zij ontnemen u de achting voor uzelf en voeren u steeds verder.

Een wacht voor de lippen - ook waar de onbedachtzaamheid u verleidt tot het spreken van dubbelzinnige en vuile taal. Jonge mensen, die plezier hebben in het uiten van vuile woorden, geven daardoor het bewijs van de onreinheid hunner harten. Zij spreken gemeene taal, zingen ongebonden liederen, doen dubbelzinnige verhalen, en berokkenen daardoor een groot nadeel aan allen, die hen hooren. Wat zoudt ge zeggen van iemand, die op de gevaarlijkste punten der kust reddingsvuren ontstak, of de muren eener stad bezoedelde met de elementen

eener doodelijke epidemie. En toch zou zulk een daad minder onheil na zich sleepen dan de woorden van den onbedachtzame doen voor allen, die ongemerkt het gif in hunne aderen opnemen. Wacht u voor kennissen, wier gesprek bij voorkeur over dergelijke onderwerpen loopt. Zij verontreinigen uwe jonge verbeelding met onheilige voorstellingen; zij bezoedelen uwe jonge ziel met onreine gedachten. En wacht u nog meer zelf zulk een vloek in het leven van anderen te worden.

Een onnadenkende knaap, die door een bosch wandelde, maakte een insnijding in een jong eikeboompje. De snede groeide weder toe, maar duizend jaar later, toen de boom omgehouden werd, vond men het litteken nog in het hart van den boom terug. Even onnadenkend legt menige knaap de eerste onreine gedachte in de ziel van een vriend, welke gedachte wellicht jaren later die ziel ten verderve zal worden.

Een beroemd prediker heeft menigmaal verklaard dat een zijner kennissen hem als knaap

een boek toonde, waarin zedeloze platen en verhalen voorkwamen; en dat hij gaarne de helft van zijne bezittingen zou willen afstaan, als hij het boek nooit gezien had, omdat de herinnering er aan hem zijn leven lang vervolgd en gekweld had.

‘Het is een zeer ellendig wezen’, laat George Elliot Adam Bede zeggen, ‘dat in de wereld niet anders doen kan dan zijne medemenschen slechter in plaats van beter te maken’.

Een wacht voor de lippen eindelijk - zoo wel binnen- als buitenshuis, wanneer toorn u overvalt, of wrevel zijne tenten in uw gemoed opslaat. Er is niets dat meer aller harten inneemt dan een onverstoorbare opgeruimdheid. Let maar op - de menschen, die het verst komen in de wereld, zijn altijd vol moed, vol werklust, vol energie. Met een vroolijk gelaat verrichten zij hun arbeid, en verdragen de teleurstellingen van dit ondermaansche met de kalme opmerking dat niet *alles* voor den wind kan gaan.

Een knorrig gezicht, een slecht humeur stooten ieder af. Niet alleen vergallen zij ons eigen en anderer geluk, maar ook wordt ons leven er door verkort, omdat het onze gezondheid benadeelt. Een driftbui vordert meer van onze krachten dan ingespannen arbeid, en een slecht humeur doodt de levenslust. Jongens verheugen zich op de vakantie, maar geven zich thuis niet de minste moeite om zich aangenaam te maken of aan anderen te denken. Zij zijn ontevreden, brommerig, kibbelen met broers en zusters en bederven de vroolijke stemming. En de heerlijke weken veranderen in een tijd van verdriet.

Ook bij het spel maakt iemand, die zijne lippen niet weet te bewaken, altijd op anderen een onaangename indruk. Het is even dwaas als onredelijk om altijd No. 1 te willen zijn, en juist daarom is het spel zulk een goede oefening voor ons humeur. Zijn de kansen ons ongunstig, dan mag ons dit niet verdrietig of gemelijk of driftig maken, maar met een vroolijk gezicht moeten wij ons in ons lot schikken.

Neemt gij de tegenspoeden van het spel aldus op, dan went ge u even gemakkelijk de tegenspoeden, die u ongetwijfeld in het leven wachten, moedig en mannelijk het hoofd te bieden. Jongelui, die gezond zijn en voor wie het leven in al zijn rijkdom en schoonheid open ligt, kunnen geen enkele verontschuldiging aanvoeren voor een slecht humeur. Een wijsgeer heeft beweerd: ‘Het kind schreit om de maan en slaat zijn kindermeid; de oude man geniet dankbaar zijn kopje koffie en is al blij als hij niet geslagen wordt.’ Weten jongelieden wel dat zij soms veel te veel van het leven wachten?

‘Och, dat ligt in mijn humeur,’ zeggen sommige mensen, als zij geen macht over hunne tong hebben en maar alles zeggen, wat hen invalt; en zij denken werkelijk dat daarin een verontschuldiging ligt. Menschen, die er prijs op stellen godsdienstig te heeten, moesten allerminst aan een slecht humeur toegeven.’

‘Ik heb nu eenmaal een driftige natuur,’ zeide zeker predikant, die zich in woorden te buiten was gegaan.

‘Dat is goed en wel,’ zeide zijn gemeentelid, ‘maar gij spreekt ons altijd van een *nieuwe* natuur, die de godsdienst geeft, en me dunkt dat gij u dan haasten moet u die aan te schaffen.’

De ware bron van een slecht humeur is zelfzucht.

Een slecht gehumeurd mensch denkt alleen aan zichzelf zonder met de gevoelens van anderen rekening te houden. Omdat driftige, heftige woorden hem goeddoen in zijne zenuwachtige stemming, daarom uit hij ze, zonder te bedenken welken indruk hij geeft aan wie hem hooren.

Tracht onder alle omstandigheden uwe kalmte te bewaren, en bedenk altijd dat ge pas in moeilijkheden en verzoeken toonen kunt, wie ge zijt.

*Het leven is een staat van oorlog: Tegenspoed
De post van eer voor 't echte heldenbloed.*

Hoofdstuk XIX. Op eigen wicken.

*My boy, the unwelcome hour is come,
And thou, transplanted from thy genial home
Must find a colder soil, a bleaker air,
And trust for safety to a stranger's care.*

COWPER.

De beroemde Trebonies, Luther's schoolmeester, was gewoon zijn hoed af te nemen, als hij de school binnentrad.

‘Ik groet,’ placht hij te zeggen, als iemand hem van die gewoonte verklaring vroeg, ‘de ministers, raadsheeren, dokters en advocaten, die uit deze school zullen voortkomen.’

Een school moet men als een gewijde plaats beschouwen, want dáár worden verstand en hart gevormd van het geslacht, dat spoedig toongeven en heerschen zal.

Een gewichtige dag in het leven van ieder

kind is die, waarop het voor het eerst naar school gaat. Nog veel gewichtiger is de dag, wanneer de knaap voor het eerst het ouderlijk huis verlaat.

Een goed kostschoolhouder of wie ook, die vreemde knapen onder zijne hoede krijgt, verplaatst zich in den toestand van den eenzame, die door zijne medeleerlingen wordt aangehaapt en ver is van allen, die hem liefhebben. Op zulk een oogenblik van verlatenheid kan hij zich soms reeds voorgoed de genegenheid en achting van een leerling verzekeren. Zeker beroemd man vertelt van zijne ontvangst op de kostschool het volgende: 'Ik weet niet hoe mijnheer T. met andere jongens deed, die op school kwamen; maar wat mij betreft, ik zal nooit den indruk vergeten, die zijne ontvangst op mij maakte.

Op bijna plechtigen toon zeide hij tot mijn vader: 'De jongen is rijkelijk jong om op zulk een groote school geplaatst te worden. Er is hier veel kwaad,.... kwaad wordt spoedig aangeleerd.'

Hierop wendde hij zich tot mij en legde langzaam en peinzend de hand op mijn hoofd. Het is mij of ik den druk van die hand nog voel.

‘Kun je *Neen* zeggen?’ vroeg hij. ‘Kun je *Neen* zeggen als groote jongens willen, dat je verkeerde dingen doen zult?’

Hij wachtte niet op antwoord, maar vervolgde, terwijl hij mij met de grootste vriendelijkheid aanzag op bijna teederen toon: ‘God beware je, beste jongen, God helpe je om rein te blijven en waar!’

Het is voor niemand wenschelijk altijd thuis te blijven, maar iedere jonge man, die het ouderlijk huis verlaat, bedenke wèl, dat hij van nu aan door tallooze verzoeken omringd is, en iedere man van ervaring zal, als hij een knaap voor altijd het ouderlijk huis ziet verlaten, die stille bede vol vrees herhalen: ‘God helpe je om rein te blijven en waar!’

Ziehier een der anecdoten, die er over den slag bij Waterloo in omloop zij.

Een zeker regiment had veel te lijden van het vijandelijk vuur. Wellington, die merkte dat de moed het arme gedunde troepje ging begeven, reed er op af en riep de soldaten toe: ‘Volhouden, jongens! Laat je niet de baas worden! Wat zouden ze thuis wel van je zeggen!’

Het was een beroep op den moed en de vaderlandsliefde zijner soldaten. Het oog van hun vaderland was op hen gevestigd, zoo herinnerde hij hen. Onverschillig of zij aangevallen werden door het paardenvolk of gedund door het kanon, zij mochten niet terugdeinzen. *Volhouden!*

De jongen, die de veilige, behaaglijke schuilplaats van het ouderlijke dak vaarwel heeft moeten zeggen en blootstaat aan de verleidingen en moeilijkheden van het op eigen beenen staan, ook hem roepen we toe: ‘Volhouden! Laat je niet de baas worden! Wat zouden ze thuis wel van je zeggen!’

De jonge man, die zich in een ver land bevindt onder den invloed van een afmattend klimaat en onder mensen, die een andere taal

spreken, is dikwijls in de verzoeking te denken dat het er niet op aan komt, hoe hij zich dáár gedraagt. En toch komt dat er wel degelijk op aan! Hij is in die streken de vertegenwoordiger van zijn volk, van zijn ouderlijk huis, van zijn heele geslacht, en als hij zich onwaardig gedraagt, wat zal men dan wel denken van dat Holland, waar hij thuis behoort, van de ouders, die hem hebben gevormd, van het geslacht, welks naam hij draagt!

Toen Stanley op zijn tocht om Livingstone te zoeken met Koning Mtesa in aanraking kwam, besloot hij dezen vorst tot het Christendom te bekeeren. Tot antwoord verzocht de Koning den Engelschman om ten aanzien van den verzamelden harem een proef af te leggen van zijne bedrevenheid in het schieten.

Op een rotspunt, ongeveer honderd ellen van daar, lag een jonge krokodil te slapen. ‘Kom, Stanley,’ zeide Mtesa, ‘toon nu eens aan mijne vrouwen hoe de blanken schieten’

‘Het was geen kleinigheid,’ zei Stanley later ‘om op dat oogenblik al de zonen van Japhet

op waardige wijze te vertegenwoordigen: maar dank zij den bijstand van een onzichtbare macht, of van een gelukkig toeval - op een afstand van honderd el raakte ik met een kogel van drie ons den kop van den krokodil, en leverde hierdoor het afdoend bewijs, dat alle blanken voortreffelijke schutters zijn.'

Zoo vertegenwoordigen wij allen een zekeren stand, een beroep, een volk, een geslacht, en de wijze, waarop wij leven, bepaalt het oordeel der menschen over de plaats en het huis, waar wij vandaan komen.

Onder de zwarten moeten wij toonen, hoe de blanken schieten.

Met bezorgdheid denken wij onwillekeurig aan den jeugdigen klerk, den onervaren bediende, den cadet, den adelborst, den soldaat, die ver van huis op eigen beenen staan moeten in vreemde omgeving. Verleiding van allerlei aard staat hen daar te wachten. Toch zal hij ze allen het hoofd kunnen bieden, als hij maar niet vergeet dat hij zelfs in de eenzaamheid eener vreemde stad niet onop-

gemerkt is, maar dat de oogen zijner ouders, zijner broeders en zusters, ja van allen, die hem liefhebben, op hem gevestigd zijn. Wat zouden ze wel zeggen, als hij niet kon 'volhouden,' - als hij zich 'de baas liet worden!'

Hoofdstuk XX. Vlinderen.

Young man, keep your record clean.

GOUGH.

Daar komt een tijd in het leven van iederen jongen man, wanneer *de vrouw* een deel zijner gedachten in beslag begint te nemen. Dit is een mijlpaal van beteekenis op zijn weg, al gaat hij dien meestal onachtzaam voorbij.

De vrouw..... Maar *welke* vrouw! Uit het antwoord op die vraag valt dikwerf de gansche toekomst van een jongen man te voorspellen!

Een flinke kerel, een man van eer zal niet lichtvaardig spelen met het hart van een jong meisje. Hij zal haar niet nù aanhalen, dãn afstooten, al naar het hem invalt, zonder zich er om te bekommeren of zij lijdt.

Er zijn helaas vele mannen, welke dien naam

niet verdienen, en een meisje voor altijd haar geluk ontnemen zonder er verder over na te denken. O, speel nooit met het hart eener vrouw! Voor u moge dergelijk spel een scherts zijn, voor háár is het vreeselijke ernst.

Jammer dat veel meisjes ook niet geheel vrij te pleiten zijn, waar het geldt een hart te veroveren, er zich wat mede te vermaken en het dan als waardeloos speelgoed te breken en weg te werpen.

*And she has hair of a golden hue,
Take care!
And what she says: it is not true,
Beware, beware!
Trust her not -
She is fooling you!*

Toch is een coquet meisje lang niet zulk een verachtelijk wezen als een man, op wien men dit adjectief kan toepassen. Een ‘vlinder’ is geen man van eer meer. Hij is mooi of geestig, of iets anders, waardoor het hem gemakkelijk valt harten te winnen, maar deze voorrechten

zijn hem niet geschonken om er harten mede te *breken*.

Wordt een man door een meisje afgewezen of bedrogen, dan is zijn trots gegriefd en zijn hart gewond, maar het leven brengt hem zóóveel afleiding en bezigheid, dat de wond spoedig geneest en de pijn vergeten wordt.

Niet alzo de vrouw. *Love is of man 's life a thing apart, 't is woman's whole existence*, zong Byron.

Haar leven gaat meestal stil voorbij, in droomerig nietsdoen of eentonige plichtsvervulling. Het hart - daar omheen draait zich het geheele vrouwenleven, en wanneer dat gewond wordt door iemand, die er zelf geen bezit, dan is er niets in het alledaagsche, eentonige bestaan van een meisje, dat hare aandacht van de wonde afleidt. Die wonde geneest niet meer en leidt niet zelden tot ziekte en dood.

Welke straf is zwaar genoeg voor den ellendeling, die, om zijne ijdelheid te bevredigen, een vrouw zulk een ontzettend lijden bezorgt? Daar zijn wezens - en zij noemen zich mannen - die

met trots het aantal hunner slachtoffers opsommen, zooals een wilde de skalpen zijner vijanden. Zij zouden echter minder praats hebben, wanneer zij bedachten dat hun succes niet zoozeer te danken was aan hunne persoonlijke onweerstaanbaarheid dan wel aan het feit, dat op dit oogenblik het aantal vrouwen in Holland dat der mannen met duizenden overtreft. Bij kunstclubs, soirées en partijtjes is, vooral op het platteland, een jong heer een witte raaf. Het is dus geen wonder dat in zulke omstandigheden de weinige heeren opgeld doen. Ware het omgekeerde het geval, zooals in sommige gedeelten van Amerika, dan zouden dezelfde jongelui misschien een treurig figuur maken en de jonge meisjes zouden niet eens op hen letten.

Menig meisje is onervaren en wordt spoedig verliefd, maar een ridderlijk man zal met deze hoedanigheden rekening houden en geen verwachtingen wekken, die hij niet van plan is te vervullen.

Er zijn ook jonge menschen verwaand genoeg,

om te meenen dat men een meisje maar behoeft te vragen om haar te hebben. Zulken worden onuitstaanbare mannen. Een onnoozele hals eindigde onlangs een brief aan zijn meisje met de volgende woorden: ‘Moge de hemel u zegenen en bewaren voor uwe u liefhebbende Pieter.’

Inderdaad, de hemel kan menig meisje geen grooter dienst doen dan haar bewaren voor een huwelijk met iemand, die zich verbeeldt dat hij ieder meisje had kunnen krijgen, als hij haar maar gevraagd had!

Een rechtschapen man zal iedere vrouw met onderscheiding behandelen, alleen reeds, omdat zij vrouw is.

Een oude negerin, die een zware mand droeg, kwam een tram binnen, waarin zich onder andere een gewezen President van de Vereenigde Staten bevond. Deze keek rond, of misschien een der aanwezige heeren zijne plaats aan de oude vrouw zou afstaan, maar niemand scheen hier lust toe te gevoelen. Dit ziende, stond ‘de

eerste man van den Staat' op en bood in beleefde bewoordingen de negerin zijne plaats aan. Hiermede gaf hij zijne medepassagiers een les, waaraan vele jongelieden uit onzen tijd ook behoefte hebben, namelijk een les van eerbied voor de vrouw als vrouw.

In den regel laat een jongen zich meer voorstaan op zijne lichamelijke ontwikkeling en spierkracht dan op iets anders, en zien zij op hunne zusters en op meisjes in het algemeen met zekere minachting neer, omdat deze zwakker zijn. 'Máár een meisje!' kan hij met groote minachting zeggen; maar hij vergeet dat het meisje, wier fijner gevoel en zwakker zenuwen haar tranen doen storten over een onvriendelijk woord of een opzettelijk ruwe behandeling, misschien de eerste zou wezen om met een volkomen vergeten van zichzelf haar leven voor hem in de waagschaal te stellen.

'Máár een meisje!' Dus niet zoo bedreven als gij, beste jongen, in het roeien, spelen en zwemmen, doch verreweg uw meerdere in tact, vriendelijkheid en opgewektheid; uwe meerdere

in zachtheid en zelfbeheersching; uwe meerdere ook in liefde en zelfverloochening.

Een officier zeide onlangs: 'Ik walg er van aan een jongelui's tafel te eten; men hoort er over niets anders dan over meisjes en paarden, en geen van beiden boezemen mij belang in.'

Die onverschilligheid omtrent meisjes deed hem niet in de achting zijner hoorders rijzen; het pleit niet voor een man, dat hij geen belang stelt in fatsoenlijke vrouwen, en men kan er zeker van zijn dat er in dat geval iets aan zijn karakter of levenswijze hapert. Wacht u ook voor den omgang met mannen, voor wie de onschuld der vrouw een fabel is. *Dem Reinen ist alles rein, aber dem Schweinen ist alles Schwein*, zegt Nietzsche. Zulke mannen verraden dat zij nooit het gezelschap der reine vrouwen hebben gezocht en maar al te veel verkeerd hebben met de onreine.

Wee den bruidegom, die op den huwelijksdag op zedelijk gebied geen voldoende gezondheidsattest kan overleggen.

Men is tegen te vroeg gesloten huwelijken, maar al is een jonge man niet dadelijk bij machte zich een gelukkig huiselijk leven te verschaffen, dit is geen reden, waarom hij niet op betere tijden kan hopen, en met het oog daarop gebieden zijn geweten en zijne eer hem, zich rein te bewaren van de zwakheid die later zijne vrouw en kinderen ongelukkig maken kan.

Ge kunt het ééns zijn of niet met de nieuwere begrippen over het huwelijk, dit ééne staat vast: dat ge zult *liefhebben*. En dit wensch ik u toe, dat ge het meisje, hetwelk ge met uw gansche hart zult aanhangen, open in het gelaat zult kunnen zien.

Toen een Romeinsche dame aan Cornelia, de moeder der Gracchen, hare juweelen toonde en vroeg de hare te mogen zien, nam Cornelia hare zonen bij de hand, zeggende: ‘Ziehier de eenige juweelen, waarop ik trotsch kan zijn!’

En inderdaad - zij gaven haar reden tot trots. Maar wat leerde deze edele moeder hun

ook, toen de tijd kwam, waarop allerlei lage verzoeken tot den jongeling komen? *‘Doe nooit iets, waardoor ge de achting zoudt verbeuren van het meisje, dat ge eenmaal liefhebben en huwen zult.’*

‘Zijn de jonge dames van onzen tijd geschikt voor het huwelijk?’ vroeg iemand, die een lezing hield aan zijn gehoor.

‘Zeker,’ riep een vrouwenstem, ‘maar de quaestie is dat *gij mannen* niet geschikt zijt voor uwe vrouwen.’

Men legt zich tegenwoordig toe op de veredeling van het ras der paarden, honden, runderen en varkens; maar geen enkele jonge man denkt er aan dat hij door zijn streng zedelijk leven veel kan bijdragen tot veredeling van het kind, dat hem eenmaal *vader* noemen zal. Hoe weinigen herinneren zich tijdig de eeuwige waarheid, dat de zonden der vaders bezocht worden aan de kinderen tot in het derde en vierde geslacht!

Wie kent ze niet, de arme kleinen, die den vloek dragen van de karakterzwakheid hunner

vaderen, en een levende aanklacht zijn tegen den man, die in zijne jeugd de kracht miste *Neen* te zeggen!

Niets voert een jongmensch sneller ‘de hoogte af,’ niets maakt hem meer veracht bij zijne meerderen en zijne weldenkende vrienden, dan de zinnelijkheid.

Een lichtzinnige Atheensche vrouw, Theodora, verhief er zich op tegenover Socrates, dat zij de macht bezat om zijne discipelen van hem af te trekken.

‘Best mogelijk,’ antwoordde de wijsgeer, ‘want gij voert hen langs een gemakkelijken weg naar beneden, terwijl ik hen voortdrijf op het steile, moeilijke pad der deugd.’

Hoe kan een man zijne vrouw achten, gelijk een getrouwd man dat behoort te doen, als het ideaal harer sekse voor hem voor altijd bezoedeld is door zijn omgang met vrouwen, die hebben opgehouden dien naam te verdienen! *Liefhebben* zult ge; moogt ge er voor bewaard blijven zinnelijkheid aan te zien voor liefde, en zinnelijk genot, dat met het oogenblik voorbij-

gaat, te verwarren met het hoogste en reinste geluk, dat een mensch ten deel kan vallen: liefdezaligheid.

Alexander de Grootte zeide tot de koningin van Caria, dat lange nachtmarschen en matigheid in spijs en drank het beste voorbehoedmiddel waren tegen de verlokkingen der jeugd. Dit was zijne manier om er tegen te strijden.

In onzen tijd kan een jongmensch er zich nog in denzelfden geest tegen wapenen. Het beste middel is ongetwijfeld: hard werken bij eenvoudige spijzen.

Men behoeft zich juist niet aan misbruik van sterken drank over te geven, toch gebruikt een jongmensch dikwerf veel te veel prikkelend, aanzettend voedsel. Ook moet iemand, die zijn lichaam in bedwang wil houden, zooals een bedreven ruiters zijn paard, zorgen dat de geest steeds bezig zij, op nuttige wijze bezig zij. Hij moet van zich houden alle lectuur, die opwindt en de verbeelding bezoedelt, noch willen luisteren naar gesprekken, die vernederend zijn voor iedere vrouw, en dus ook voor de vrouw,

die hij liefheeft. Komen onreine gedachten, hij zoekt afleiding.

‘Vliedt de begeerlijkheden der jonkheid,’ zeide Paulus tot zijn jongen vriend Thimotheus.

Die woorden veronderstellen dat het mogelijk is de ‘begeerlijkheden der jonkheid’ te ontvliesen, en er zijn tal van medische en physiologische bewijsgronden aan te voeren, die deze opvatting bevestigen.

‘Hoe dicht kunt ge langs een afgrond rijden zonder er in te vallen?’ vroeg een dame aan eenige mannen, die hunne diensten als koetsier kwamen aanbieden.

De één zei dat hij gerust op een voet afstands van den afgrond durfde rijden, anderen durfden er nog dichterbij. Eindelijk zei er een dat hij de gevaarlijke plaatsen *altijd vermeed*. Deze man kreeg de plaats.

Paulus redeneert niet over de begeerlijkheden der jonkheid. Hij zegt alleen: *Ontvliedt ze*. Wetende dat het moeilijk is dergelijke verzoeken weerstand te bieden, en dat hij, die aarzelt, reeds verloren is, leert hij dat men ze ont-

vlieden moet. De vlucht is hier de ware dapperheid.

Geen beter harnas tegen de verleiding dan de omgang met edele en goede vrouwen, geen beter schild tegen alle verboden en onmatige zinnelijkheid dan een oprechte, reine liefde.

Hoofdstuk XXI. Liefde en huwelijk.

*Die Liebe, nur die Lieb ist Leben!
Kannst du dein Herz der Liebe weih'n,
So hat dir Gott genug gegeben,
Heil dir! die ganze Welt ist dein!*

HOFFMANN VON FALLERSLEBEN.

De uitdrukking: ‘Mijn liefste!’ klinkt zoet; zij wekt de beste gevoelens in de menschelijke natuur en behoort altijd bij de gelukkigste tijdperken uit het leven. Als een jongmensch begint lief te hebben, begint hij aan zichzelf te arbeiden.

‘Geloof mij,’ zoo riep de bekende opvoedkundige Ruskin de jonge meisjes toe, - ‘gij hebt de geheele vorming van den jongen man, die u liefheeft, in uwe hand: hij zal worden, wat gij van hem maken wilt, tenminste wanneer gij u niet vergenoegt met hem te nemen zooals hij is.’

De waarheid dezer woorden is algemeen bekend, en het is helaas een feit, dat meisjes en vrouwen de rol op zich moeten nemen van opvoedsters der jongelingen en mannen, die haar liefhebben. Maar dit pleit geenszins voor die jongelingen en mannen.

Gij, die door de wet gesteld zijt als *meerdere* der vrouw, moest niet dulden dat er nog zóóveel aan u te verbeteren zal vallen, dat uw meisje u nog ‘vormen’ moet. ‘Het is veel gelukkiger als zij u ‘nemen kan zooals gij zijt,’ en uw trots als toekomstig meester moest opkomen tegen den rol van leerling, waartoe uwe onvolkomenheden u vanzelf verlagen.

Over zijn aanstaand huwelijk sprekende, zeide Lord Byron eens: ‘Het spreekt vanzelf dat ik mij grondig verbeteren moet, om haar geluk en tevens het mijne te verzekeren.’ Maar zijn huwelijk was diep ongelukkig en eindigde met een scheiding. Als iemand zich in de bruidsdagen nog verbeteren moet, dan helpe de Hemel zijn arm vrouwtje!

Hebt ge een meisje liefgekregen, oprecht en

innig lief, dan is u een groote zegen ten deel gevallen, en ge moet u niet laten weerhouden door allerlei bezorgde menschen, die u het trouwen afraden, omdat het zoo duur is. Met een lief vrouwtje kan men weelde missen.

De onlangs overleden Duitsche dichter en schrijver, graaf Von Schack, ontving eens te Rome het bezoek van een jongen vriend, die hem kwam vertellen, dat hij geëngageerd was.

Na de eerste opgewonden mededeeling, vroeg de graaf: ‘Wat is zij voor een meisje?’

‘Zij is mooi, beeldmooi.’

De graaf zette, als in gepeins verzonken, een 0 op het vloei van zijn sousmain.

‘En rijk is zij ook.’

Er kwam nòg een nul op het papier.

Daarbij is zij lief en verstandig.’

Nu kwam er een groote 1 vóór de nullen en de graaf wenschte zijn jongen vriend van harte geluk.

De beeldhouwer Flaman, die vroeg trouwde, begon te wanhopen ooit een groot kunstenaar te zullen worden, omdat hij vreesde zich als

gehuwd man en vader niet genoegzaam aan de kunst te kunnen wijden, althans niet naar Rome en Florence te kunnen gaan, om daar de werken der meesters te bestudeeren.

Zijne jonge vrouw verzekerde hem echter dat hij een groot kunstenaar zou worden en van zijne reis niet zou behoeven af te zien.

‘Maar het zal niet gaan,’ zeide Flaman mismoedig.

‘Het zal wèl gaan,’ zeide zij. ‘Werk maar en spaar.’

Ziedaar de vrouw, die iederen man verder zal brengen. Dapper, welgemoed, zuinig, ijverig en verstandig - *deze* hoedanigheden blijven, terwijl schoonheid en rijkdom voorbij kunnen gaan.

De jonge man, wien het wachten lang valt en die niets liever wil dan zijn meisje tot vrouw maken, kan niet beter doen dan mevrouw Flaman aanried: *Werken en sparen*. Hij moet zijn geld niet in damp doen opgaan, noch iederen dwaas, die hem op den schouder tikt, en hem ‘een beste kerel’ noemt, een borrel presentereen.

Heeft hij zijn meisje waarlijk lief, dan zal het werken en sparen hem niet moeilijk vallen, want het doel, waarnaar hij streeft, is oneindig schooner dan de genoegens, die hij zich moet ontzeggen.

*Love took up the harp of Life, and
Smote on all the chords with might;
Smote the chord of SELF, that, trembling
Passed in music out of sight.*

De liefde tusschen man en vrouw is het hoogste geluk op aarde. Toch kunnen wij niet geheel instemmen met hen, die jongelieden *à tout prix* willen doen trouwen, want getrouwd zijn is niet altijd hetzelfde als elkaar liefhebben.

Een predikant, die voor de vuist sprak, begon eens zijne toespraak bij een huwelijksinzegening met de volgende woorden: ‘Mijne vrienden, het huwelijk is een zegen voor weinigen, een vloek voor velen en een groote onzekerheid voor allen. Durft gij het aan?’

Na met luider stem deze vraag tot tweemaal toe gedaan te hebben, zei hij: ‘Laat ons voortgaan.’

Wij zouden hier Nietzsche's woorden kunnen bijvoegen, waarvan wel niemand de waarheid zal betwisten: Es ist ein groszes Ding immer zu zweien zu sein.'

Maar de wetten en zeden verbieden vooralsnog iedere openlijke vereeniging, als deze niet voor het leven is, en dus blijft den jongen man weinig keus, en sluit menigeen den band voor de eeuwigheid, die hem binnen enkele jaren soms reeds pijnigt en knelt en in zijn loopbaan belemmert of zijn leven tot een voortdurende kwelling maakt. Toch - het kan ook goed uitvallen, en veel hangt op dit punt van hemzelf af.

Iemand, die wilde echtscheiden, reisde naar zijn vriend, een advocaat, om diens raad in te winnen.

'Hoe heb je haar behandeld, toen je haar het hof maakte?' vroeg de rechtsgeleerde.

'Wel, ik behandelde haar zoo goed, als ik kon, want ik hield innig veel van haar.'

'Goed, ga dan naar huis, maak haar gedurende een half jaar weer het hof, en kom mij dan den uitslag vertellen.'

Na verloop van het halve jaar verscheen de

vriend opnieuw, drukte den advocaat de hand en zeide: ‘Mijne vrouw en ik zijn even gelukkig, als in de wittebroodsweken, en ik ben van plan haar mijn levenlang het hof te maken.’

Hoe komt het dat menig man zijne ‘zaken’ met ijver behartigt, en toch de ‘zaak,’ die het nauwst met zijn geluk samenhangt, schandelijk verwaarloost? Waarom herziet hij *dat* contract nooit meer, en waarom geeft hij zich niet de minste moeite om den band door daden van liefde en toewijding te versterken en de genegenheid levendig te houden? Voor zoover het van hèm afhangt, wordt die band hoe langer hoe lossen, de verhouding steeds koeler. En toch rust de verantwoordelijkheid voor de ‘vennootschap’ *het Huwelijk* in de eerste plaats op den man; want de firma staat immers op *zijn* naam!

Het is treurig te zien hoe weinig de ‘aangebodene’ van vroeger dikwerf meer bij haar aanbidders in tel is, zoodra zij de onbescheidenheid gehad heeft zijne vrouw te worden. Daar zijn mannen, die alleen liefde toonen, zoolang zij

de begeerde persoon niet bezitten, en het zijn vooral jonge mannen, die zich aan zulke wispelturigheid schuldig maken.

‘De vrouw is de slavin van een jongen man, en het bedorven kindje van een ouden man,’ zegt het spreekwoord. Een jonge man is nog niet zoo goed in staat de liefde eener brave vrouw op den rechten prijs te schatten, als iemand, die meer van de wereld gezien heeft.

‘Maak uwe vrouw nog steeds een weinig het hof,’ zoo zouden we iederen jongen echtgenoot wel willen toeroepen. ‘Daar is niet de minste reden een meisje te gaan veronachtzamen, omdat zij de goedheid heeft gehad u te trouwen. Het geluk, dat wij niet op prijs weten te stellen, wordt ons ontnomen, en de liefde, die *gij* niet meer waardeert, zal als het zoekende klimop zich wellicht elders hechten. Wie geen hartelijk echtgenoot meer is, heeft geen recht zijne vrouw er een verwijt van te maken, als zij verkoelt.’

Hier komt mij een aandoenlijk verhaal in de gedachte van een jong paartje, dat op de huwe-

lijksreis was. Jo was tegen den avond boven op het dek onwel geworden, en Max bracht haar beneden in de halfdonkere kajuit, waar hij een rustig hoekje voor haar uitzocht en haar met een grooten grijzen plaid zorgvuldig toestopte. Hij ging naar zijne hut en keerde terug met een flesch eau de cologne, waarmede hij even kwistig was, als met tal van lieve woorden,.... totdat hij plotseling bemerkte dat hij een andere persoon vóór had. Zijne vrouw had een ander plaatsje in het damessalon opgezocht, en eene oude dame met juist zulk een grijzen plaid had haar hoekje ingenomen.

Max geraakte bij de ontdekking zóó van zijn stuk, dat hij zonder een woord te zeggen de vlucht nam.

Den volgenden dag echter haalde hij zijn vrouwtje over om zijne excuses aan te bieden aan de oude dame, die hij onwetend met teederheid overladen had.

‘Lieve,’ antwoordde de oude ziel met tranen in de oogen, ‘gij behoeft uw man niet te verontschuldigen. Het deed mij zoo goed met zulke

lieve woordjes toegesproken te worden; het herinnerde mij mijne eigene wittebroodsweken. Sedert vele jaren geeft mijn echtgenoot mij geen teedere namen meer.'

Die echtgenoot bedoelde geen onvriendelijkheid en denkelijk had hij zijne vrouw ook wel lief; maar waarschijnlijk was hij, evenals zoovele mannen, van meening dat een liefde, die vóór het huwelijk geen woorden genoeg kan vinden om zich te uiten, van lieverlede na den huwelijksdag in een diep stilzwijgen moet vervallen.

Een man, die wat goeds van zijn jong wijfje maken wil, moet bedenken dat een ons lof meer uitwerkt dan een pond afkeuring.

*Her strength is your esteem; beware
Of finding fault; her will 's unnerved
By blame; from YOU 't would be despair;
But praise, that is not quite deserved
Will all her noble nature move
To make your utmost wishes true;
Yet think, while mending thus your Love,
Of matching her ideal too.'*

Helaas, daar zijn duizenden vrouwen, die, in plaats van bemoedigd en gesteund te worden door haar man, tot de droeve overtuiging komen, dat zij zich bitter in hem bedrogen hebben en dat hij het huwelijk tot een last voor haar gemaakt heeft in plaats van tot een lust, zoals hij beloofde.

Jonge man, als gij trouwt, vergeet dan niet dat een goed echtgenoot een goede vrouw maakt.